

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

ปัจจัยกำหนดการลงทุนโดยตรงในต่างประเทศ: การวิเคราะห์ในระดับ
สถานประกอบการในภาคอุตสาหกรรมไทย

The Determinants of Outward Foreign Direct Investment: A
Firm-level Analysis of Manufacturing in Thailand

โดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กิริยา กุลกลการ

2 เมษายน 2557

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

ปัจจัยกำหนดการลงทุนโดยตรงในต่างประเทศ: การวิเคราะห์ในระดับ สถานประกอบการในภาคอุตสาหกรรมไทย

The Determinants of Outward Foreign Direct Investment: A Firm-level
Analysis of Manufacturing in Thailand

ผู้วิจัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กิริยา กุลกลการ

สังกัด

คณะเศรษฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ชุดโครงการ: การศึกษาเงินลงทุนทางตรงระหว่างประเทศขาออกของประเทศไทย

สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

(ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย สกว. ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

สารบัญ

บทคัดย่อ	i
บทสรุปผู้บริหาร	iii
กิตติกรรมประกาศ	viii
1. บทนำ	1
2. ความหมายและรูปแบบของการออกไปลงทุนโดยตรงในต่างประเทศ	4
3. วรรณกรรมปริทรรศน์	5
3.1 วรรณกรรมในศาสตร์สาขาธุรกิจระหว่างประเทศ	5
3.2 วรรณกรรมในเศรษฐศาสตร์	8
● เศรษฐศาสตร์มหภาค	8
● เศรษฐศาสตร์อุตสาหกรรม	8
● เศรษฐศาสตร์ระหว่างประเทศ	9
3.3 บริบทของประเทศเกิดใหม่	13
4. การออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศของไทย	18
5. ข้อมูลเกี่ยวกับการออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศของบริษัทกลุ่มตัวอย่าง	30
5.1 รูปแบบการออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศของกลุ่มตัวอย่าง	33
5.2 ผลผลิตภาพของบริษัทที่ออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศเปรียบเทียบกับบริษัทอื่นๆ	41
5.3 การได้รับการส่งเสริมจากภาครัฐของบริษัทที่ออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศ	47
6. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศ	62
6.1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศ	65
6.2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อสัดส่วนการลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศต่อการลงทุนทั้งหมด	69
6.3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกรูปแบบการลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศ	73
6.4 สรุปปัจจัยต่างๆที่ส่งผลต่อการลงทุนโดยตรง	78

บรรณานุกรม

บทคัดย่อ

งานศึกษานี้ได้ฉายภาพลักษณะการออกไปลงทุนโดยตรงของไทยที่ปรากฏมีบริษัทที่ออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศในจำนวนและสัดส่วนค่อนข้างต่ำ เป็นบริษัทที่มีทั้งขนาดเล็ก กลาง และใหญ่ ในหลากหลายอุตสาหกรรม โดยส่วนใหญ่ไปลงทุนในประเทศจีน และลงทุนในประเทศเดียว สะท้อนให้เห็นว่าการลงทุนในต่างประเทศของไทยยังอยู่ในช่วงเริ่มต้น เหตุผลที่ออกไปลงทุนคือ แรงจูงใจราคาถูกรองลงมา คือ ตลาดสินค้าขนาดใหญ่ บริษัทที่ออกไปลงทุนยังต่างประเทศเกือบทั้งหมดทำการส่งออกและส่งออกสินค้าไปขายในหลายประเทศกว่าบริษัทที่ไม่ออกไปลงทุน อีกทั้งยังมีผลผลิตภาพสูงกว่าอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับแบบจำลองของ Helpman และคณะ (2004) รวมถึงแบบจำลองกระบวนการเข้าสู่ความเป็นสากล (IPM) ที่ว่า บริษัทจะค่อยๆ ผูกพันกับธุรกิจต่างประเทศ โดยบริษัทที่มีผลผลิตภาพต่ำจะทำการผลิตเพื่อขายในประเทศเท่านั้น แล้วจึงค่อยๆ ส่งออก และออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศในที่สุด นอกจากนี้ ยังพบว่าในภาพรวม บริษัทที่ออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศได้รับการลดหย่อนภาษีนำเข้าเครื่องจักรในสัดส่วนที่สูงกว่าบริษัทที่ไม่ได้ออกไปลงทุนยังต่างประเทศ และยังได้รับสิทธิประโยชน์ในเรื่องนวัตกรรมทางเทคโนโลยี การเข้าร่วมโครงการและร่วมงานกับหน่วยงานวิจัย และการได้รับความช่วยเหลือในรูปแบบแหล่งเงินทุนในสัดส่วนที่สูงกว่าด้วย สำหรับปัจจัยที่ส่งผลต่อการลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศ พบว่า บริษัทที่มีขนาดใหญ่และประสิทธิภาพในการทำธุรกรรมกับต่างประเทศมีโอกาสจะออกไปลงทุนในต่างประเทศมากกว่าบริษัทอื่นๆ บริษัทที่ใช้ระดับเทคโนโลยีต่ำและการพัฒนาด้านนวัตกรรมน้อยมีโอกาสจะออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศมากกว่าบริษัทที่ใช้เทคโนโลยีสูง ทั้งนี้ ลักษณะการลงทุนในรูปแบบเข้าไปตั้งโรงงานผลิตส่วนใหญ่มาจากแรงจูงใจเพื่อแสวงหาแรงงานและทรัพยากรราคาถูก ผลการศึกษามีนัยทางนโยบายว่า บริษัทต้องมีขนาดใหญ่และมีประสิทธิภาพสูงก่อนจึงจะสามารถออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศได้ รัฐจึงสามารถเข้าไปมีบทบาทช่วยเหลือบริษัทขนาดเล็กและประสิทธิภาพน้อยเพื่อเสริมสร้างความพร้อมนี้ให้เกิดขึ้นได้สมบูรณ์และรวดเร็วขึ้น อย่างไรก็ตาม จำเป็นต้องคำนึงว่าความได้เปรียบที่เกิดจากต้นทุนแรงงานหรือทรัพยากรราคาถูกนั้นอาจไม่ยั่งยืน เพราะทรัพยากรและแรงงานมีอยู่อย่างจำกัด บริษัทไทยจึงควรได้รับการส่งเสริมในเรื่องนวัตกรรมเพื่อเพิ่มผลผลิตภาพให้สูงขึ้น เพื่อความยั่งยืนของการออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศและการพัฒนาประเทศไทย

Abstract

This research studies outward foreign direct investment in Thailand. It finds small numbers and proportion of manufacturing companies in Thailand investing abroad. These companies are in all sizes: small, medium and large and invest in a variety of industries. Majority of them invest in China and in only one country reflecting early stage of internationalization. The reasons for investing abroad are cheap labor and large market respectively. Most of these companies export. They export to more destinations and have higher productivity than the companies that do not invest abroad. These findings support Helpman et al. (2004) and international process model that the companies will gradually get involve in international business and those with low productivity will produce to sell domestically, then will export and eventually invest abroad when productivity is higher. Moreover, the OFDI companies tend to receive tax reduction from capital import, other government benefits relating to R&D and also financial loans. Large, more-experienced and exporting companies are more likely to invest abroad. Low technology and innovation companies are less likely to invest abroad. Companies invest in building new factories abroad to seek cheap labor and resources. The government can help small and low experienced companies so they are able to invest aboard more easily and quickly. However, to sustain the OFDI of Thailand the companies should not rely on resource seeking only, but also efficiency and innovation seeking.

บทสรุปผู้บริหาร

งานวิจัยนี้ศึกษาถึงลักษณะการออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศของบริษัทในภาคอุตสาหกรรมไทย รวมถึงคุณลักษณะของบริษัทที่ออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศ และปัจจัยที่ส่งผลต่อการออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศ โดยได้ใช้ข้อมูลทุติยภูมิของสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ กระทรวงอุตสาหกรรม ที่มีชื่อเรียกเป็นภาษาอังกฤษว่า Productivity and Investment Climate Surveys (PICS) ซึ่งทำการสำรวจโดยใช้เทคนิควิชาการจากธนาคารโลก ทำให้ได้ข้อมูลที่สามารถนำไปใช้เปรียบเทียบกับประเทศอื่นทั่วโลก สำหรับประเทศไทยได้สำรวจบริษัทจำนวน 1,255 และ 1,043 แห่ง ในปีพ.ศ.2547 และ 2550 ตามลำดับ ใน 7 ภูมิภาคทั่วประเทศ และใน 9 ภาคอุตสาหกรรมในประเทศไทย ได้แก่ อาหารแปรรูป สิ่งทอ เสื้อผ้าสำเร็จรูป ชิ้นส่วนยานยนต์ ชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ เครื่องใช้ไฟฟ้า ยางและพลาสติก เฟอร์นิเจอร์และงานไม้ และเครื่องจักรและเครื่องมือ แม้งานศึกษานี้จะมีข้อจำกัดในเรื่องข้อมูลที่ครอบคลุมเพียงบริษัทในภาคอุตสาหกรรม ไม่รวมภาคเกษตรกรรมและภาคบริการ แต่งานศึกษานี้ถือเป็นงานศึกษาแรกที่ใช้กลุ่มตัวอย่างขนาดใหญ่ ครอบคลุมบริษัททั้งขนาดใหญ่ กลาง และเล็ก ทั้งที่ออกและไม่ออกไปลงทุนยังต่างประเทศ

ผลการศึกษา พบว่า มีบริษัทที่ออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศจำนวน 62 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 2.7 และบริษัทที่ออกไปลงทุนโดยตรงยังประเทศนี้ ออกไปลงทุนในอุตสาหกรรมที่หลากหลายไม่กระจุกตัวสอดคล้องกับผลการศึกษาอื่นๆ โดยบริษัทที่มีการลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศจำนวน 62 แห่งนี้ ประกอบด้วย บริษัททั้งขนาดเล็ก เริ่มตั้งแต่ 26 คน ไปจนถึงบริษัทขนาดกลางที่มีพนักงานจำนวนน้อยกว่า 500 คน และบริษัทขนาดใหญ่ที่มีจำนวนพนักงานสูงที่สุด 5,180 คน สำหรับสัดส่วนการลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศต่อการลงทุนทั้งหมดของบริษัทที่ลงทุนในต่างประเทศในแต่ละอุตสาหกรรม พบว่า โดยเฉลี่ยจะมีสัดส่วนร้อยละ 33.8 ของการลงทุนทั้งหมด โดยสัดส่วนสูงสุดอยู่ที่ร้อยละ 72.6 ในอุตสาหกรรมยางและพลาสติก และต่ำสุดคือร้อยละ 10 ในอุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์ ประเทศปลายทางที่บริษัทในกลุ่มตัวอย่างนิยมไปลงทุนตามลำดับจากมากไปน้อยเป็นดังนี้ ประเทศจีน (ร้อยละ 33) สหรัฐอเมริกา (ร้อยละ 24) และประเทศอื่นในเอเชีย (ร้อยละ 17) ประเทศอื่นๆ (ร้อยละ 22.22) ประเทศในทวีปแอฟริกา (ร้อยละ 3) และไม่มีการลงทุนในประเทศในทวีปยุโรป ทั้งนี้ มีเพียงร้อยละ 12.9 ของบริษัทที่ลงทุนในต่างประเทศเท่านั้นที่มีการลงทุนในหลายประเทศ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าบริษัทที่มีการลงทุนในต่างประเทศของไทยยังอยู่ในช่วงเริ่มต้นและส่วนใหญ่มีการลงทุนในต่างประเทศเพียงหนึ่งประเทศเท่านั้น นอกจากนี้ บริษัทที่ออกไป

ลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศส่งสินค้าออกไปขายยังประเทศปลายทางจำนวน 2 ประเทศ ในขณะที่ประเทศที่ไม่ออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศส่งสินค้าออกไปขายเพียงประเทศเดียว

สำหรับเหตุผลสามข้อแรกของการเลือกการลงทุนในต่างประเทศของบริษัทที่ลงทุนในต่างประเทศนั้น เหตุผลอันดับหนึ่งคือ แรงงานราคาถูก รองลงมาคือ ตลาดสินค้าขนาดใหญ่ คุณภาพแรงงาน และภาษีที่ต่ำ ตามลำดับ หากเปรียบเทียบการส่งออกกับการออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศ พบว่า ร้อยละ 56 ของบริษัทในกลุ่มตัวอย่างทำการส่งออกสินค้าไปยังต่างประเทศ แต่มีเพียงร้อยละ 2.7 เท่านั้นที่มีการลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศ นอกจากนี้ ยังพบว่า บริษัทเกือบทั้งหมดหรือร้อยละ 89 ของบริษัทที่ลงทุนโดยตรงในต่างประเทศมีการส่งออกไปยังต่างประเทศ ซึ่งข้อมูลนี้ค่อนข้างสนับสนุนแบบจำลองของ Helpman และคณะที่ว่า ระดับผลิตภาพของบริษัทส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกทำธุรกรรมระหว่างประเทศ โดยบริษัทที่มีผลิตภาพต่ำจะทำการผลิตและขายภายในประเทศเท่านั้น ส่วนบริษัทที่มีผลิตภาพระดับปานกลางขึ้นไปจะทำการส่งออกด้วย และบริษัทที่มีผลิตภาพสูงจะทำทั้ง 3 อย่างคือ ผลิตเพื่อขายในประเทศ ส่งออก และออกไปลงทุนโดยตรงในแวนอนยังต่างประเทศ และสอดคล้องกับแบบจำลองกระบวนการเข้าสู่ความเป็นสากล (IPM) ของธุรกิจระหว่างประเทศที่ว่า บริษัทจะผูกพันกับธุรกรรมระหว่างประเทศอย่างค่อยเป็นค่อยไป

หากพิจารณาเปรียบเทียบระดับผลิตภาพของบริษัทจากจำนวนแรงงาน รายได้ต่อปี ผลิตภาพแรงงาน และอายุของบริษัท พบว่า โดยภาพรวม บริษัทที่มีการลงทุนในต่างประเทศจะมีผลิตภาพสูงที่สุด รองลงมาคือ บริษัทที่ทำการส่งออก และบริษัทที่ขายในประเทศเพียงอย่างเดียว ตามลำดับ ยกเว้น รายได้ของบริษัทต่อจำนวนพนักงานที่ข้อมูลค่อนข้างขัดแย้งกับทฤษฎี ซึ่งอาจเป็นเพราะทฤษฎีการลงทุนโดยตรงส่วนใหญ่ใช้อธิบายการลงทุนโดยตรงจากประเทศที่พัฒนาแล้ว แต่การลงทุนโดยตรงจากประเทศไทย ซึ่งเป็นประเทศกำลังพัฒนา อาจมีลักษณะที่แตกต่างจากการลงทุนจากประเทศที่พัฒนาแล้ว อย่างไรก็ตาม โดยภาพรวมแล้ว ข้อมูลค่อนข้างสนับสนุนแนวคิดการพัฒนาและเติบโตของบริษัทที่เริ่มต้นจากการเป็นผู้ผลิตในประเทศ และพัฒนาสู่การเป็นผู้ส่งออก และเป็นผู้ลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศ

หากพิจารณาสีทธิประโยชน์จากภาครัฐ พบว่า โดยภาพรวม บริษัทที่ออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศได้รับการลดหย่อนภาษีนำเข้าเครื่องจักรในสัดส่วนที่สูงกว่าบริษัทที่ไม่ได้ออกไปลงทุนยังต่างประเทศ นอกจากนี้ ยังได้รับสิทธิประโยชน์ในเรื่องการนวัตกรรมทางเทคโนโลยี รวมถึงการเข้าร่วม

โครงการและร่วมงานกับหน่วยงานวิจัยในสัดส่วนที่สูงกว่าด้วย สำหรับความช่วยเหลือในรูปแบบแหล่งเงินทุนก็เช่นเดียวกัน พบว่า บริษัทที่ออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศมีสัดส่วนของบริษัทที่ได้รับเงินทุนหรือเงินกู้ที่สูงกว่า โดยแหล่งเงินทุนที่สำคัญ ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย และสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ

สำหรับปัจจัยที่ส่งผลบวกต่อการตัดสินใจลงทุนโดยตรงในต่างประเทศคือ ความเป็นบริษัทมหาชน จำนวนโรงงานในประเทศ จำนวนพนักงาน การเป็นผู้ส่งออกอายุ สัดส่วนการถือหุ้นโดยต่างชาติ สินทรัพย์ถาวร โดยการเป็นบริษัทมหาชนเพิ่มความน่าจะเป็นในการลงทุนโดยตรง 8.5 เปอร์เซ็นต์ จำนวนโรงงานในประเทศที่เพิ่มขึ้นหนึ่งโรงงานจะเพิ่มความน่าจะเป็นในการลงทุน 0.5 เปอร์เซ็นต์ จำนวนพนักงานที่เพิ่มขึ้น 1000 คนเพิ่มความน่าจะเป็นในการลงทุน 0.9 เปอร์เซ็นต์ อายุของบริษัทที่เพิ่มขึ้นหนึ่งปีจะเพิ่มความน่าจะเป็นในการลงทุน 0.04 เปอร์เซ็นต์ การเพิ่มขึ้นของสัดส่วนการถือหุ้นโดยต่างชาติ 1 เปอร์เซ็นต์จะเพิ่มความน่าจะเป็นในการลงทุนโดยตรง 1.6 เปอร์เซ็นต์ การเพิ่มขึ้นของสินทรัพย์ถาวร 1 ล้านบาทจะลดความน่าจะเป็นในการลงทุนโดยตรง 0.08 เปอร์เซ็นต์ เป็นที่น่าสนใจว่า การเพิ่มขึ้นของสินทรัพย์ถาวรมีผลเชิงลบต่อการลงทุนโดยตรง คำอธิบายความสัมพันธ์เชิงลบระหว่างสินทรัพย์ถาวรกับการลงทุนโดยตรงที่เป็นไปได้คือ บริษัทที่มีการลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศส่วนใหญ่เป็นบริษัทที่ใช้เทคโนโลยีแบบเน้นแรงงาน

สำหรับปัจจัยที่ส่งผลต่อสัดส่วนการลงทุนโดยตรงในต่างประเทศต่อการลงทุนทั้งหมด พบว่า การมีयीหของตัวเองจะลดสัดส่วนการลงทุนในต่างประเทศ 20.95 เปอร์เซ็นต์ การเพิ่มขึ้นของสัดส่วนการส่งออก 1 เปอร์เซ็นต์จะเพิ่มสัดส่วนการลงทุนโดยตรง 0.28 เปอร์เซ็นต์ และการเพิ่มขึ้นของจำนวนชนิดผลิตภัณฑ์ต่อ 1 ชนิดต่อพนักงาน 1 คนจะลดการลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศ 33.13 เปอร์เซ็นต์ จากผลการประมาณนี้จะเห็นได้ว่า สำหรับบริษัทในกลุ่มที่มีการลงทุนโดยทางตรงบริษัทที่มีการวิจัยและพัฒนาสูงมีสัดส่วนการลงทุนน้อยกว่าบริษัทที่ไม่เน้นการวิจัยและพัฒนา แสดงว่าการลงทุนโดยตรงของบริษัทส่วนใหญ่ไม่ได้เกิดจากการมีจุดแข็งด้านนวัตกรรม แต่เป็นการลงทุนเพื่อแสวงหาทรัพยากรราคาถูก

ทั้งนี้ ผลการศึกษาที่ว่าจำนวนพนักงานที่เพิ่มขึ้นส่งผลให้บริษัทออกไปลงทุนโดยตรงนั้น สนับสนุนทฤษฎีของ Helpman และคณะ (2004) ที่ว่าบริษัทที่มีผลิตภาพสูง ซึ่งในที่นี้เกิดขึ้นจากการที่บริษัทมีขนาดใหญ่ทำให้มีความได้เปรียบในเรื่องการประหยัดต่อขนาด จะออกไปลงทุนโดยตรงในต่างประเทศ และการที่สัดส่วนการส่งออกสูงขึ้นส่งผลให้บริษัทออกไปลงทุนโดยตรงมากขึ้นนั้น สนับสนุนแบบจำลองกระบวนการ

เข้าสู่ความเป็นสากล (IPM) ที่ว่าบริษัทข้ามชาติจะเพิ่มความผูกพันกับธุรกิจต่างประเทศที่ละน้อย ในกรณีนี้คือ เริ่มต้นจากการส่งออกก่อน แล้วจึงค่อยๆออกไปลงทุนยังต่างประเทศในสัดส่วนที่มากขึ้นเรื่อยๆ

สำหรับปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกรูปแบบการลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศนั้น ตัวแปรที่ส่งผลต่อการตัดสินใจลงทุนในหน่วยผลิตคือ ระดับการศึกษาเฉลี่ยของพนักงาน หากระดับการศึกษาเฉลี่ยของพนักงานลดลง 1 ปี จะเพิ่มโอกาสการลงทุนโดยตรงในหน่วยการผลิตเพิ่มขึ้น 7.6 เปอร์เซ็นต์ และระดับการศึกษาเฉลี่ยของพนักงานส่งผลลบต่อสัดส่วนการลงทุนในต่างประเทศ ระดับการศึกษาเฉลี่ยที่เพิ่มขึ้น 1 ปีจะลดสัดส่วนการลงทุนในต่างประเทศ 7.7 เปอร์เซ็นต์ แสดงว่า บริษัทส่วนใหญ่ที่มีการลงทุนโดยตรงในหน่วยผลิตเป็นบริษัทที่มีเทคโนโลยีต่ำ และเหตุผลในการลงทุนต่างประเทศน่าจะมาจากการแสวงหาทรัพยากรราคาถูก เมื่อทำการวิเคราะห์ประเทศปลายทางของการลงทุนแยกตามรูปของการลงทุน พบว่าการลงทุนในโรงงานและหน่วยผลิตส่วนใหญ่เกิดขึ้นในกลุ่มประเทศกำลังพัฒนา เช่น ประเทศจีนและประเทศเอเชียและประเทศอื่นๆ โดยไม่มีการลงทุนในกลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้วเช่นในประเทศในสหภาพยุโรปและอเมริกา ข้อมูลจึงสนับสนุนสมมติฐานที่ว่า การลงทุนในหน่วยผลิตในต่างประเทศนั้นมีแรงจูงใจเพื่อการแสวงหาแรงงานและทรัพยากรราคาถูก

ผลการศึกษาในส่วนปัจจัยที่ส่งผลต่อการลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศ จึงสะท้อนให้เห็นว่า บริษัทที่มีขนาดใหญ่และประสบการณ์ในการทำธุรกรรมกับต่างประเทศจะมีโอกาสเลือกในการลงทุนในต่างประเทศมากกว่าบริษัทอื่นๆ นอกจากนี้ บริษัทที่ใช้ระดับเทคโนโลยีต่ำและการพัฒนาด้านนวัตกรรมน้อยจะออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศมากกว่าบริษัทที่ใช้เทคโนโลยีสูง และลักษณะการลงทุนในรูปแบบโรงงานและหน่วยการผลิตส่วนใหญ่น่าจะมาจากแรงจูงใจเพื่อแสวงหาแรงงานและทรัพยากรราคาถูก ซึ่งผลการศึกษาสนับสนุนนโยบายว่า บริษัทต้องมีขนาดใหญ่และมีประสบการณ์สูงก่อนจึงจะสามารถออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศได้ รัฐจึงสามารถเข้าไปมีบทบาทช่วยเหลือบริษัทขนาดเล็กและประสบการณ์น้อยเพื่อเสริมสร้างความพร้อมนี้ให้เกิดขึ้นได้สมบูรณ์และรวดเร็วขึ้น โดยพิจารณาสนับสนุนบริษัทเล็กที่ใช้แรงงานเข้มข้น ระดับเทคโนโลยีต่ำ และการพัฒนาด้านนวัตกรรมน้อย ให้ออกไปลงทุนเปิดโรงงานผลิตเพื่อแสวงหาแรงงานและทรัพยากรราคาถูก

อย่างไรก็ดี จำเป็นต้องคำนึงว่าการอาศัยความได้เปรียบจากต้นทุนแรงงานหรือทรัพยากรราคาถูกนั้นย่อมไม่ยั่งยืน เพราะทรัพยากรและแรงงานมีอยู่อย่างจำกัด บริษัทไทยจึงควรเร่งพัฒนานวัตกรรมเพื่อเพิ่มผลิตภาพให้สูงขึ้น จึงจะสามารถทำให้การออกไปลงทุนโดยตรงในต่างประเทศมีความยั่งยืน ไม่ควร

ออกไปเพื่อแสวงหาทรัพยากรราคาถูกแต่เพียงอย่างเดียว แต่ควรออกไปแสวงหาตลาด แสวงหา
ประสิทธิภาพ และแสวงหาสินทรัพย์เชิงกลยุทธ์มากขึ้น เหมือนเช่นประเทศอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นจีน อินเดีย
สิงคโปร์ และมาเลเซีย

นอกจากนี้ จากการพิจารณาการได้รับหรือใช้ประโยชน์จากการส่งเสริมของภาครัฐ พบว่า ยังมีอยู่
อย่างจำกัด สะท้อนให้เห็นถึงความไม่มีประสิทธิภาพของโครงการต่างๆของภาครัฐ รัฐจึงควรเข้าไปศึกษา
ถึงสาเหตุของการมีส่วนร่วมที่อยู่ในวงแคบนี้ นอกจากนี้ ข้อมูลในระดับบริษัทในเรื่องการออกไปลงทุน
โดยตรงยังต่างประเทศของประเทศไทยยังมีอยู่จำกัดมาก เป็นอุปสรรคที่สำคัญของการทำวิจัยที่จะสรุป
หรือชี้แนะแนวทางการพัฒนา หน่วยงานต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นธนาคารแห่งประเทศไทย ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ตลอดจนสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ควรประสานงานกันเพื่อเก็บรวบรวมและ
เผยแพร่ข้อมูลเหล่านี้ เพื่อนำมาวิเคราะห์และตอบโจทย์ที่เป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติ

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการวิจัยเรื่อง “ปัจจัยกำหนดการลงทุนโดยตรงในต่างประเทศ: การวิเคราะห์ในระดับสถานประกอบการในภาคอุตสาหกรรมไทย” ได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

ผู้เขียนขอขอบคุณ ผศ.ดร. กรรณีย์ ชีวะตระกูลพงษ์ ผู้ประสานงานชุดโครงการการศึกษาเงินลงทุนทางตรงระหว่างประเทศขาออกของประเทศไทย ที่ติดตามการทำงานเป็นอย่างดี รวมถึงผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 2 ท่าน ได้แก่ รศ.ดร.ภविดา ปานะนนท์ และผศ.ดร.อาชนัน เกาะไพบูลย์ และผู้เข้าร่วมสัมมนาทุกท่านที่ได้ให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ และ ผศ.ดร.ธนะพงษ์ โพธิ์ปิติ ในฐานะผู้ช่วยวิจัย

ผศ.ดร. กิริยา กุลกลการ

ผู้วิจัย

1. บทนำ

ปรากฏการณ์ทางเศรษฐกิจหนึ่งที่สำคัญของประเทศไทย คือ สถานประกอบการไทยได้ออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศเพิ่มมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ดังจะเห็นได้จากปริมาณการสะสมทุนของการลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศ(outward FDI stock) ของไทยที่เพิ่มขึ้นอย่างมากในช่วง 20 ปีจากน้อยกว่า 500 ล้านดอลลาร์ สรอ. ในปีพ.ศ. 2533 เป็นสูงกว่า 25,000 ล้านดอลลาร์ สรอ. ในปีพ.ศ.2553 (UNCTAD, 2009) ซึ่งเป็นผลพวงมาจากกระแสโลกาภิวัตน์ที่รวมถึงกระแสการเปิดเสรีทางการค้าและการลงทุนจากการเข้าร่วมเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ที่กำลังจะเกิดขึ้นในปีพ.ศ. 2558 ด้วย นอกจากนี้ ค่าจ้างแรงงานและต้นทุนการผลิตที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างมากในประเทศไทยก็ทำให้ผู้ประกอบการบางส่วนจำเป็นต้องย้ายฐานการผลิตไปยังประเทศที่มีค่าจ้างแรงงานถูกกว่าอีกด้วย

จากแบบจำลองการพัฒนาเศรษฐกิจของ Lewis (1954) ที่สมมติให้ระบบเศรษฐกิจมีสองภาค คือ ภาคเกษตรกรรมและภาคอุตสาหกรรมนั้น ประเทศจะเริ่มต้นด้วยการที่แรงงานส่วนใหญ่อยู่ในภาคเกษตรกรรมซึ่งมีแรงงานส่วนเกิน ส่งผลให้ผลิตภาพของแรงงานอยู่ในระดับต่ำ เมื่อมีการลงทุนในภาคอุตสาหกรรมเกิดขึ้น ก็จะดูดซับเอาแรงงานส่วนเกินจากภาคเกษตรกรรมให้เคลื่อนย้ายไปยังภาคอุตสาหกรรม โดยในช่วงแรกค่าจ้างในภาคอุตสาหกรรมยังอยู่ในระดับต่ำ เพราะแรงงานที่ใช้เป็นแรงงานส่วนเกินที่ไม่ได้สร้างผลผลิตมากนักในภาคเกษตรกรรม ในช่วงนี้ภาคอุตสาหกรรมจึงเติบโตอย่างรวดเร็วด้วยการใช้แรงงานราคาถูก แต่เมื่อแรงงานส่วนเกินในภาคเกษตรกรรมเริ่มมีจำนวนน้อยลง จะส่งผลให้ค่าจ้างเพิ่มสูงขึ้น การเติบโตของภาคอุตสาหกรรมจึงไม่สามารถอาศัยแรงงานราคาถูกได้อีกต่อไป จำเป็นต้องหันไปใช้เครื่องจักรหรือเทคโนโลยีแทน หรือนำเข้าแรงงานราคาถูกจากต่างประเทศเพื่อต่ออายุหรือยืดเวลาการใช้เครื่องจักรหรือเทคโนโลยีทดแทนแรงงาน ไม่เช่นนั้นก็จะออกไปลงทุนโดยตรงในต่างประเทศ

สำหรับการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยได้เริ่มต้นจากการเป็นเศรษฐกิจที่มีภาคเกษตรเป็นภาคนำและได้เปลี่ยนมาเป็นเศรษฐกิจที่มีภาคอุตสาหกรรมเป็นภาคนำในการสร้างรายได้ประชาชาติ ส่งผลให้ตลาดแรงงานไทยเปลี่ยนแปลงไปอย่างมากด้วย สัดส่วนของกำลังแรงงานไทยซึ่งส่วนใหญ่ทำงานอยู่ในภาคเกษตรในชนบทก็ได้เคลื่อนย้ายเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการในเมืองมากขึ้น ตลาดแรงงานไทยซึ่งแต่เดิมเป็นตลาดที่มีแรงงานส่วนเกินจำนวนมากก็ได้เปลี่ยนไปเป็นตลาดที่ขาดแคลนแรงงานทั้ง

แรงงานที่มีฝีมือและไร้ฝีมือตั้งแต่ปีค.ศ. 1990 เป็นต้นมา ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากการไหลเข้าของเงินทุนต่างประเทศซึ่งส่งผลให้เศรษฐกิจไทยขยายตัวอย่างรวดเร็ว กอปรกับการลดลงของอัตราการเพิ่มขึ้นของกำลังแรงงานอันเป็นผลมาจากการที่อัตราการเพิ่มของประชากรไทยมีแนวโน้มลดลงอย่างมาก ผลกระทบของการขาดแคลนแรงงานทำให้ค่าจ้างของแรงงานไทยเพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว ส่งผลดึงดูดให้มีแรงงานจากประเทศเพื่อนบ้านหลังไหลและลักลอบเข้ามาทำงานในประเทศไทยจำนวนกว่าสองล้านคนในปัจจุบัน นอกเหนือจากการใช้แรงงานต่างด้าวแล้ว ผู้ผลิตไทยยังได้ปรับตัวโดยวิธีอื่นๆ เช่น หันไปใช้เครื่องจักรหรือเทคโนโลยีทดแทนแรงงาน หรืออาจเปลี่ยนไปผลิตสินค้าอื่นที่มีมูลค่าเพิ่มและคุณภาพสูง ใช้เทคโนโลยีในการผลิตมากขึ้น และค่าจ้างไม่ใช่ปัจจัยสำคัญ นอกจากนี้แล้ว ทางเลือกที่สำคัญอีกประการเพื่อรักษาความสามารถในการแข่งขันคือ การย้ายฐานการผลิตไปยังประเทศที่มีแรงงานราคาถูก

สำหรับความจำเป็นของภาครัฐในเรื่องการออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศของภาคเอกชนนั้น นายราเชนทร์ พจนสุนทร รองปลัดกระทรวงพาณิชย์ กล่าวว่า การออกไปลงทุนใช้ประโยชน์จากวัตถุดิบ แรงงาน และตลาดในต่างประเทศนี้ จะส่งผลดีย้อนกลับมายังเศรษฐกิจไทย ทำให้ภาคอุตสาหกรรมในประเทศได้พัฒนาและเจริญเติบโตขึ้น อย่างไรก็ดี การจะกำหนดให้การออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศเป็นยุทธศาสตร์สำคัญสำหรับการพัฒนาประเทศ รวมถึงการจะตอบคำถามสำคัญในเรื่องบทบาทของรัฐไทยที่เกี่ยวข้องกับการออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศของนักธุรกิจไทยว่าควรเป็นเช่นไร รัฐจำเป็นต้องเข้าไปสนับสนุนใครในเรื่องใดหรือไม่อย่างไรนั้น จำเป็นจะต้องเข้าใจถึงพฤติกรรมการออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศของไทยว่าบริษัทไทยที่ออกไปลงทุนโดยตรงในต่างประเทศนั้นออกไปลงทุนในประเทศใด ในอุตสาหกรรมใด ทำไมถึงออกไปลงทุน บริษัทเหล่านี้มีลักษณะอย่างไร และปัจจัยใดบ้างที่กำหนดการตัดสินใจออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศ

แม้จะมีงานศึกษาทั้งเชิงทฤษฎีและเชิงประจักษ์เรื่องการออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศอยู่ค่อนข้างมาก โดยเฉพาะสำหรับประเทศพัฒนาแล้วหรือแม้กระทั่งประเทศอุตสาหกรรมใหม่ในเอเชียตะวันออก เช่น สิงคโปร์ ฮองกง เกาหลีใต้ ไต้หวัน เป็นต้น (ดู van Hoesel 1999; Mathews, 2002) แต่พฤติกรรมการออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศของประเทศกำลังพัฒนามีลักษณะแตกต่างไปจากของประเทศพัฒนาแล้วหรือประเทศอุตสาหกรรมใหม่(Pananond, 2007)นอกจากนี้ แม้จะมีงานศึกษาในกรณีประเทศไทยอยู่พอสมควร(ดู Wee, 2007; Pananond, 2006, 2007; เณศรา สุขพานิช, 2552; เสาวณีย์ จันทะพงษ์ และสุภัทร ธนปิติภัทร, 2012) แต่ด้วยข้อจำกัดของข้อมูล งานศึกษาเกือบทั้งหมดในประเทศไทยจึง

ศึกษาเฉพาะกรณีบริษัทใหญ่ๆจำนวนไม่กี่รายทำให้มีข้อจำกัดในการนำมาประยุกต์ใช้ในวงกว้าง โดยเฉพาะกับบริษัทที่มีขนาดกลางและเล็กที่มีลักษณะแตกต่างจากบริษัทขนาดใหญ่

งานศึกษานี้จะใช้ข้อมูลทุติยภูมิของสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ กระทรวงอุตสาหกรรม ที่มีชื่อเรียกเป็นภาษาอังกฤษว่า Productivity and Investment Climate Surveys (PICS) ซึ่งทำการสำรวจบริษัทในเรื่องระดับการเพิ่มผลผลิตและบรรยากาศการลงทุนในประเทศไทยในปีพ.ศ.2547 และ 2550 ครอบคลุมบริษัทจำนวน 1,255 และ 1,043 แห่งตามลำดับใน 7 ภูมิภาคทั่วประเทศใน 9 ภาคอุตสาหกรรมในประเทศไทย ได้แก่ อาหารแปรรูป สิ่งทอ เสื้อผ้าสำเร็จรูป ชิ้นส่วนยานยนต์ ชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ เครื่องใช้ไฟฟ้า ยางและพลาสติก เฟอร์นิเจอร์และงานไม้ และเครื่องจักรและเครื่องมือ โดยใช้เทคนิควิชาการจากธนาคารโลก ทำให้ได้ข้อมูลที่สามารถนำไปใช้เปรียบเทียบกับประเทศอื่นทั่วโลก โดยข้อมูลสำคัญในการสำรวจมี 2 ส่วนคือ บรรยากาศของการประกอบธุรกิจและการลงทุน ซึ่งเป็นการสำรวจข้อมูลเชิงความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำธุรกิจ การลงทุน ความสามารถในการแข่งขัน รวมถึงข้อจำกัด ปัญหาและอุปสรรคต่างๆที่ส่งผลกระทบ อีกส่วนหนึ่งคือ ดัชนีการเพิ่มผลผลิตเชิงมูลค่าเพิ่ม ซึ่งประกอบด้วยตัวชี้วัด 54 ตัว ทั้งนี้แบบสำรวจมีคำถามเกี่ยวกับการลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศว่า บริษัทมีการลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศหรือไม่ ถ้ามี คิดเป็นร้อยละเท่าไรของการลงทุนรวมของบริษัท เป็นการลงทุนในประเทศไหนและคิดเป็นสัดส่วนเท่าไรของการลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศ เหตุผลของการลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศคืออะไร และมีแผนจะลงทุนโดยตรงในต่างประเทศในอีก 3 ปีข้างหน้าหรือไม่ ถ้ามี แต่ละปีคิดเป็นสัดส่วนเท่าไรของการลงทุนรวม

งานศึกษานี้จึงเป็นงานศึกษาแรกที่ใช้กลุ่มตัวอย่างในระดับบริษัททั้งขนาดใหญ่และเล็กครอบคลุมบริษัทกว่า 2,000 แห่งในภาคอุตสาหกรรมไทยในช่วงเวลา 2 ปี ทุกพื้นที่ และทุกอุตสาหกรรม ซึ่งมีข้อดีตรงที่ตัวอย่างมีขนาดใหญ่พอที่จะสะท้อนประชากรที่แท้จริง ทำให้สามารถเห็นภาพการออกไปลงทุนโดยตรงของสถานประกอบการไทยในต่างประเทศได้ชัดเจนยิ่งขึ้น และสามารถชี้แนะแนวทางและบทบาทของภาครัฐในเรื่องนโยบายการส่งเสริมการออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศให้เป็นไปอย่างเหมาะสม

โดยบทความมีเนื้อหาตามลำดับต่อไปนี้ ส่วนที่ 2 เป็นความหมายและรูปแบบของการออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศ ส่วนที่ 3 เป็นการทบทวนวรรณกรรมปริทัศน์ ส่วนที่ 4 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับการออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศของไทยในภาพรวม ส่วนที่ 5 เป็นข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับการออกไป

ลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศจากกลุ่มตัวอย่างส่วนที่ 6 เป็นผลการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยกำหนดการตัดสินใจออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศของบริษัทในภาคอุตสาหกรรมไทยและส่วนที่ 7 เป็นบทสรุปและข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

2. ความหมายและรูปแบบของการออกไปลงทุนโดยตรงในต่างประเทศ

เสาวณีย์ จันทะพงษ์ และสุภัทร ธนบดีภัทร (2012) อ้างถึง Dunning (1972) ว่าได้ให้ความหมายของการออกไปลงทุนโดยตรงในต่างประเทศว่า เป็นการลงทุนในต่างประเทศขององค์กรธุรกิจที่เน้นการจัดการและควบคุมสินทรัพย์ทุน เทคโนโลยี การตลาดของธุรกิจนั้นๆ ในขณะที่OECD (2008) ได้ให้นิยามว่า เป็นการลงทุนในระยะยาวระหว่างบริษัทผู้ลงทุนและบริษัทในเครือในประเทศที่รับการลงทุนที่มีนัยสำคัญต่อการบริหารจัดการและ UN (2003) แบ่งประเภทการออกไปลงทุนโดยตรงในต่างประเทศ เป็น 5 ประเภทคือ

1. การลงทุนใหม่ (greenfield investment) หมายถึง การที่ผู้ประกอบการเข้าไปลงทุนตั้งกิจการใหม่หรือสร้างสาขาของธุรกิจในต่างประเทศด้วยตัวเองถือเป็นเงินลงทุนที่เป็นที่ต้องการที่สุด
2. ผลกำไรนำกลับมากลงทุนต่อ (re-invested earnings) เป็นการนำกำไรจากผลประกอบการมาลงทุนเพิ่มในประเทศผู้รับการลงทุน แสดงถึงเจตนารมณ์ของการลงทุนระยะยาวในประเทศนั้นๆ
3. การกู้ยืมเงินจากบริษัทในเครือ (intra-company loans) เป็นการกู้ยืมเงินจากบริษัทแม่ในประเทศผู้ลงทุนให้แก่บริษัทในเครือในประเทศผู้รับการลงทุน
4. การควบรวมและเข้าซื้อกิจการ (mergers and acquisitions) โดยการควบรวมกิจการ คือ การที่ธุรกิจหนึ่งผนวกกิจการเข้ากับอีกธุรกิจหนึ่งที่อยู่ในอุตสาหกรรมเดียวกันหรือมีความสัมพันธ์กัน โดยรวมเป็นธุรกิจเดียว อาทิ เพื่อเสริมสร้างความแข็งแกร่งร่วมกัน ส่วนการเข้าซื้อกิจการ หมายถึง การที่ธุรกิจหนึ่งกลายเป็นเจ้าของอีกธุรกิจหนึ่ง โดยมีอำนาจควบคุมการบริหารและกลยุทธ์ต่างๆ ซึ่งเป็นการลงทุนที่ไม่เป็นที่ต้องการมากนัก ยกเว้นกรณีเข้ามาซื้อรัฐวิสาหกิจที่ขาดทุน หรือเป็นการควบรวมกิจการของบริษัทเอกชนในประเทศผู้รับการลงทุนกับบริษัทเอกชนต่างประเทศ

5. การอนุญาตให้ใช้ทรัพย์สินทางปัญญาหรือการขายลิขสิทธิ์ (licensing) สิทธิบัตร (patents) เครื่องหมายการค้า (trademark) และเทคโนโลยีทักษะการบริหารจัดการ รวมถึงการอนุญาตให้กิจการท้องถิ่นดำเนินธุรกิจภายใต้ข้อกำหนดหรือการให้สัมปทาน(franchising)

3. วรรณกรรมปริทรรศน์

วรรณกรรมทางวิชาการเกี่ยวกับการออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศ มีความเกี่ยวข้องกับ 2 ศาสตร์ คือ ธุรกิจระหว่างประเทศ (international business) และเศรษฐศาสตร์ (economics) ซึ่งสองศาสตร์นี้มีมุมมองเกี่ยวกับการออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศแตกต่างกันทั้งในโจทย์และวิธีการหาคำตอบ แต่ก็มีความเกี่ยวข้องกันอยู่มากโดยธุรกิจระหว่างประเทศศึกษาว่า ทำไมบริษัทจึงออกไปลงทุนยังต่างประเทศและต้องมีความได้เปรียบในเรื่องใดบ้างจึงสามารถออกไปทำธุรกิจในต่างประเทศได้เพื่อถอดบทเรียนให้กับบริษัทอื่นๆที่ต้องการออกไปลงทุนยังต่างประเทศโดยในระยะหลังมีความพยายามจะอธิบายปรากฏการณ์การออกไปลงทุนยังต่างประเทศของประเทศเกิดใหม่ ส่วนเศรษฐศาสตร์นั้นเกี่ยวข้องกับ 3 หมวด คือ เศรษฐศาสตร์มหภาค เศรษฐศาสตร์อุตสาหกรรม และเศรษฐศาสตร์ระหว่างประเทศ โดยเศรษฐศาสตร์มหภาคสนใจว่าการออกไปลงทุนโดยตรงในต่างประเทศส่งผลอย่างไรต่อรายได้ประชาชาติ การส่งออก ดุลการชำระเงิน และการจ้างงานในประเทศ ส่วนเศรษฐศาสตร์อุตสาหกรรมนั้นศึกษาการตัดสินใจของบริษัทในการออกไปลงทุนโดยตรงในต่างประเทศทั้งในแนวดิ่งและแนวนอนซึ่งในส่วนนี้ใกล้เคียงกับสาขาธุรกิจระหว่างประเทศเป็นอย่างมากสำหรับเศรษฐศาสตร์ระหว่างประเทศนั้นศึกษาปัจจัยและลักษณะโครงสร้างของตลาดที่ทำให้เกิดการลงทุนยังต่างประเทศในระดับบริษัทเปรียบเทียบกับการทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจอื่น เช่น การผลิตเพื่อขายในประเทศเท่านั้น และการส่งออก

ซึ่งจะกล่าวโดยละเอียด ดังนี้

3.1 วรรณกรรมในศาสตร์สาขาธุรกิจระหว่างประเทศ

Dunning (1993) และ Rugman (2001) ได้แบ่งแรงจูงใจหรือสาเหตุที่บริษัทออกไปลงทุนโดยตรงในต่างประเทศเป็น 4 ประการดังนี้

1. เพื่อแสวงหาทรัพยากรธรรมชาติและเข้าถึงวัตถุดิบที่ถูกลงในประเทศ (resource seeking)
2. เพื่อแสวงหาตลาดใหม่หรือรักษาส่วนแบ่งตลาดเดิมในประเทศที่มีตลาดขนาดใหญ่หรือมีแนวโน้มที่จะเติบโตสูง (market seeking)
3. เพื่อแสวงหาประสิทธิภาพ (efficiency seeking) จากการประหยัดต่อขนาด (economies of scale) การประหยัดจากการขยายขอบเขตการผลิต (economies of scope) และการเป็นเจ้าของร่วมกัน (common ownership)
4. เพื่อแสวงหาสินทรัพย์เชิงกลยุทธ์ (strategic asset seeking) โดยผนวกสินทรัพย์ของบริษัทต่างชาติเข้ามาอยู่กับ MNEs ผ่านทั้งการเข้าไปตั้งโรงงาน การควบรวมกิจการ หรือในลักษณะของกิจการร่วมค้า เพื่อนำมาใช้ร่วมกับสินทรัพย์ที่บริษัทมีอยู่ภายใต้การเป็นเจ้าของร่วมกัน

โดย Dunning (1983a, b) กล่าวว่า บริษัทที่ออกไปลงทุนโดยตรงในต่างประเทศจะต้องมีความได้เปรียบใน 3 เรื่อง ซึ่งเรียกรวมกันว่า แบบจำลอง OLI ดังนี้

1. ความได้เปรียบจากการเป็นเจ้าของสินทรัพย์บางอย่าง (asset ownership advantages, O) ที่มีอยู่เฉพาะในบริษัทนั้นๆ และบริษัทอื่นไม่สามารถใช้ประโยชน์จากสินทรัพย์เหล่านี้ได้ เช่น ความรู้เฉพาะของบริษัท ขนาด อำนาจผูกขาด หรือปัจจัยการผลิตซึ่งทำให้สามารถผลิตสินค้าที่มีมูลค่าเพิ่มได้
2. ความได้เปรียบด้านการดำเนินการภายในองค์กร (internalization ownership, I) หมายถึง ประโยชน์ที่ได้รับจากการมีอำนาจควบคุมการผลิตและราคา เช่น การรักษาคุณภาพสินค้า
3. ความได้เปรียบด้านที่ตั้งของต่างประเทศ (location-specific advantages, L) เช่น การเป็นแหล่งวัตถุดิบ ซึ่งการเข้าไปลงทุนทำให้ประหยัดต้นทุนโลจิสติกส์ ค่าแรง รวมทั้งสามารถก้าวข้ามอุปสรรคด้านมาตรการกีดกันสินค้านำเข้า

ทั้งนี้ หากบริษัทมีความได้เปรียบในมิติการเป็นเจ้าของเพียงด้านเดียว วิธีดำเนินธุรกิจระหว่างประเทศที่เหมาะสมคือ การขายลิขสิทธิ์ ให้กับผู้ประกอบการในต่างประเทศ หรือการทำแฟรนไชส์เป็นหลัก โดยไม่ต้องลงทุนผลิตเอง หากบริษัทมีความได้เปรียบในมิติการเป็นเจ้าของ และด้านการดำเนินการภายในองค์กร ซึ่งหมายถึงประโยชน์ที่ได้รับจากการมีอำนาจควบคุมการผลิตและราคา แต่คาดว่าจะไม่ได้ประโยชน์จากความได้เปรียบด้านที่ตั้งของการไปลงทุนในต่างประเทศ ควรใช้วิธีผลิตเองแล้วส่งออกสินค้า

แต่หากธุรกิจมีความได้เปรียบทั้ง 3 ด้าน ธุรกิจจะได้ประโยชน์สูงสุดจากการออกไปลงทุนโดยตรงในต่างประเทศ

Rugman (2001) กล่าวถึง แรงจูงใจของการออกไปลงทุนโดยตรงต่างประเทศ 2 ประการคือ ประการแรก การไปลงทุนเพื่อหลีกเลี่ยงข้อกำหนดและข้อจำกัดของประเทศที่เป็นแหล่งทุน เช่น กฎเกณฑ์เกี่ยวกับการใช้ห้องทดลองในการทดลองสัตว์ ข้อจำกัดในการให้บริการทางการเงิน เป็นต้น ซึ่งข้อจำกัดเหล่านี้อาจไม่มีในประเทศที่เป็นผู้รับการลงทุน เป็นต้น ประการที่สอง การออกไปลงทุนเพื่อสนับสนุนการค้าหรืออำนวยความสะดวกทางการค้าทั้งการนำเข้าและส่งออก เช่น เพื่อช่วยในการจัดซื้อวัตถุดิบ การขนส่ง การบริการหลังการขาย การติดต่อกับประเทศที่รับการลงทุน เป็นต้น

โดย Rugman(2005) มองว่า การได้เปรียบจากการเป็นเจ้าของสินทรัพย์บางอย่าง (O) และความได้เปรียบด้านการดำเนินการภายในองค์กร (I) เป็นความได้เปรียบเฉพาะของบริษัท ส่วนความได้เปรียบจากแหล่งที่ตั้ง (L) นั้น เป็นความได้เปรียบเฉพาะของประเทศ โดยที่ความได้เปรียบเฉพาะบริษัท (Firm-specific advantages, FSAs) คือ ความได้เปรียบที่อยู่ภายในบริษัท ได้แก่ ความเชี่ยวชาญและเทคโนโลยีความสามารถในการผลิตสินค้าและบริการ ความสัมพันธ์และเครือข่าย และโครงสร้างองค์กรและวัฒนธรรมทางธุรกิจ ส่วนความได้เปรียบเฉพาะของประเทศ (Country-specific advantages, CSAs) คือ ความได้เปรียบเฉพาะจากนโยบาย การส่งเสริม มาตรการที่เป็นภาษี และไม่ใช่อำนาจ รวมถึงมูลเหตุจูงใจในการลงทุน และข้อตกลงระหว่างประเทศที่เอื้อประโยชน์

Asian Development Bank(2006) กล่าวไว้สอดคล้องกับแนวคิดดังกล่าวข้างต้นว่า ประเทศที่จะสามารถดึงดูดเงินลงทุนได้นั้นต้องมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการผลิตสินค้าระหว่างประเทศ เช่น เป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตและแรงงาน และบรรยากาศในการลงทุนที่เหมาะสมทั้งในเรื่องนโยบายการลงทุนจากต่างประเทศ เช่น ภาษี และควมมีเสถียรภาพทางการเมืองและเศรษฐกิจมหภาค ตลอดจนความพร้อมในเรื่องสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน

3.2 วรรณกรรมในเศรษฐศาสตร์

● เศรษฐศาสตร์มหภาค

การที่คนไทยออกไปลงทุนโดยตรงในต่างประเทศส่งผลให้มีสินค้านำเข้าในประเทศไทยมีจำนวนน้อยลง ทำให้ GDP ของประเทศไทยจะต่ำกว่าในกรณีที่นำเงินนั้นลงทุนในประเทศไทย และมีผลให้ดุลการค้าเกินดุลเพราะมีการส่งออกสินค้ามากขึ้น และดุลทุนขาดดุลเพราะการออมมากกว่าการลงทุนในประเทศในระยะยาว ผลตอบแทนที่รับจากการลงทุนอาจทำให้ GNP ของไทยสูงขึ้นหรือต่ำลงก็ได้ เพราะแม้ว่าการออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศจะทำให้ได้รับผลตอบแทนของทุนที่สูงขึ้น แต่ก็สูญเสียผลตอบแทนของทุนและแรงงานที่จะได้รับหากทำการลงทุนภายในประเทศ ทั้งนี้ การออกไปลงทุนโดยตรงในต่างประเทศอาจไม่ทำให้การส่งออกและการจ้างงานลดต่ำลง เพราะบริษัทอาจไม่ได้ปิดโรงงานในประเทศเพื่อไปตั้งโรงงานในต่างประเทศทดแทน แต่อาจขยายการผลิต หรือผลิตสินค้าที่แตกต่างออกไป หรืออาจส่งออกวัตถุดิบหรือชิ้นส่วนมากขึ้นก็เป็นได้

● เศรษฐศาสตร์อุตสาหกรรม

แบบจำลองการลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศมี 2 แบบจำลองคือ การลงทุนทางตรงในต่างประเทศในแนวดิ่ง (vertical FDI) และการลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศในแนวราบ (horizontal FDI) โดยการลงทุนแนวดิ่งคือการที่บริษัทลงทุนเพื่อตั้งบริษัทลูกในต่างประเทศที่มีการลักษณะการผลิตที่มีความแตกต่างจากบริษัทแม่ในประเทศต้นทาง ตัวอย่างเช่น การลงทุนบริษัทโตโยตาที่มีบริษัทแม่ในประเทศญี่ปุ่น มีหน้าที่หลักในการบริหารจัดการในภาพรวม ส่วนบริษัทลูกที่อยู่ในประเทศกำลังพัฒนามีหน้าที่ทำการผลิตและส่งสินค้าไปยังประเทศต่างๆ ทั่วโลก โดยบริษัทในประเทศกำลังพัฒนาต้องรับคำสั่งจากบริษัทแม่ในประเทศญี่ปุ่น ส่วนการลงทุนในแนวราบคือ บริษัทลงทุนเพื่อตั้งบริษัทลูกในต่างประเทศที่มีลักษณะการผลิตที่เหมือนกับบริษัทแม่ในประเทศต้นทาง ตัวอย่างเช่น บริษัทโคคาโคล่าทำการลงทุนเพื่อทำการผลิตน้ำอัดลมในแต่ละประเทศเพื่อจำหน่ายน้ำอัดลมในประเทศนั้นๆ แรงจูงใจสำคัญที่ทำให้บริษัทเลือกการลงทุนโดยตรงในแนวราบคือการลดต้นทุนค่าขนส่ง

เพื่ออธิบายการลงทุนโดยตรงในแนวดิ่ง Helpman (1984) ได้ใช้แบบจำลองที่มีลักษณะกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาด (monopolistic competition) ที่ฟังก์ชันการผลิตของแต่ละบริษัทมีลักษณะประหยัดต่อขนาด งานวิจัยชิ้นนี้ได้แสดงว่าการลงทุนโดยตรงระหว่างประเทศจะเกิดขึ้นระหว่างประเทศที่ระดับของสัดส่วน

สินค้านำเข้าต่อแรงงาน (capital-labor ratio) แตกต่างกันมากและการลงทุนโดยตรงเป็นการลงทุนจากประเทศที่มีสัดส่วนสินค้านำเข้าต่อแรงงานสูงไปลงทุนในประเทศที่มีสัดส่วนสินค้านำเข้าต่อแรงงานต่ำและจะเกิดขึ้นในอุตสาหกรรมที่มีการประหยัดต่อขนาดและปัจจัยที่ทำให้เกิดการลงทุนคือการแสวงหาแรงงานราคาถูกจากประเทศที่มีสัดส่วนแรงงานต่อสินค้านำเข้าสูง ส่วน Markusen (1984) ได้เสนอแบบจำลองที่อธิบายการลงทุนโดยตรงในแนวนอน ภายใต้ลักษณะตลาดที่มีการแข่งขันแบบ Cournot ภายใต้แบบจำลองนี้ แรงจูงใจของบริษัทในการลงทุนโดยตรงแทนการส่งออกคือการเพิ่มการผลิตในตลาดใหม่และลดต้นทุนทางการค้าระหว่างประเทศ (trade cost) เช่น ค่าขนส่งระหว่างประเทศและภาษีนำเข้า

ในส่วนนี้จึงมีความสัมพันธ์ระหว่างสาขาเศรษฐศาสตร์กับสาขาธุรกิจระหว่างประเทศ โดยในทางเศรษฐศาสตร์การแสวงหาทรัพยากรธรรมชาติที่กล่าวไว้ในวรรณกรรมของธุรกิจระหว่างประเทศถือเป็นการลงทุนโดยตรงในแนวนอน ส่วนการแสวงหาตลาดใหม่นั้นเป็นการลงทุนโดยตรงแนวนอน โดย Plummer and Cheong (2010) กล่าวว่า บริษัทจะออกไปลงทุนโดยตรงแนวนอนในต่างประเทศเมื่อ 1) การผลิตสามารถแยกส่วนการผลิตได้ 2) ประเทศมีความแตกต่างกันอย่างมากในความสามารถโดยเปรียบเทียบในการผลิตแต่ละขั้นตอน 3) ต้นทุนการค้าและการขนส่งต่ำ ในขณะที่บริษัทจะออกไปลงทุนโดยตรงแนวนอนเมื่อ 1) ขนาดตลาดระหว่างประเทศเจ้าของเงินทุนกับประเทศที่รับการลงทุนไม่ต่างกันมาก 2) มีทรัพยากรในประเทศคล้ายคลึงกัน 3) ต้นทุนคงที่ต่ำ 4) ต้นทุนการค้าและการขนส่งสูง

● เศรษฐศาสตร์ระหว่างประเทศ

งานวิจัยทางด้านเศรษฐศาสตร์ระหว่างประเทศแตกต่างจากงานวิจัยทางด้านเศรษฐศาสตร์อุตสาหกรรมตรงที่เศรษฐศาสตร์อุตสาหกรรมเน้นการศึกษาการตัดสินใจของบริษัทโดยใช้แบบจำลองดุลยภาพบางส่วน (partial equilibrium model) ในขณะที่เศรษฐศาสตร์ระหว่างประเทศนั้นศึกษาปัจจัยและลักษณะโครงสร้างของตลาดที่ทำให้เกิดการลงทุนในต่างประเทศในระดับบริษัทโดยใช้แบบจำลองดุลยภาพทั่วไป (general equilibrium model) โดยงานวิจัยด้านเศรษฐศาสตร์ระหว่างประเทศให้ความสำคัญกับการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการค้าระหว่างประเทศกับการลงทุนโดยตรงระหว่างประเทศ เนื่องจากแบบจำลองตลาดที่มีการแข่งขันสมบูรณ์ตามข้อสมมติตามแบบจำลองเฮ็คเชอร์-โอลิน (Heckscher-Olin model) นั้นไม่สามารถอธิบายการลงทุนโดยตรงระหว่างประเทศได้ เนื่องจากภายใต้ตลาดแข่งขันสมบูรณ์นั้น การลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศหรือการส่งออกให้ระดับกำไรปกติ (normal profit) เท่ากัน แต่

การลงทุนโดยตรงมีความยุ่งยากกว่าการส่งออกดังนั้นในดุลยภาพบริษัทจึงไม่เลือกลงทุนโดยตรง ซึ่งขัดแย้งกับสิ่งที่ปรากฏขึ้นจริง

เดิมทีมีแบบจำลองที่ใช้อธิบายการตัดสินใจของบริษัทในการเลือกระหว่างส่งสินค้าออกไปขายในต่างประเทศกับการออกไปลงทุนเปิดโรงงานผลิตและขายในต่างประเทศ กล่าวคือบริษัทต้องคำนึงถึงปัจจัยการกระจุกตัวและระยะทาง(Brainard, 1993, 1997) โดยบริษัทจะได้ประโยชน์จากการประหยัดต่อขนาดหากเลือกผลิตเพียงแห่งเดียว แต่ก็มีต้นทุนที่เกี่ยวข้องกับความใกล้เคียงของหน่วยผลิตกับตลาดต่างประเทศ ซึ่งการออกไปตั้งโรงงานแล้วขายในต่างประเทศจะช่วยประหยัดต้นทุนในส่วนนี้ลงได้ อย่างไรก็ตาม แบบจำลองนี้สามารถใช้อธิบายได้ในระดับอุตสาหกรรม แต่ไม่สามารถอธิบายได้ในระดับบริษัทว่า ทำไมบางบริษัทที่อยู่ในอุตสาหกรรมเดียวกันจึงเลือกที่จะส่งออก ในขณะที่บางบริษัทเลือกที่จะออกไปตั้งโรงงานในต่างประเทศ

Helpmanและคณะ (2004) กล่าวว่า ความแตกต่างของผลิตภาพ (productivity) ระหว่างบริษัทเป็นสาเหตุที่ทำให้บริษัทมีความแตกต่างกันในเรื่องกิจกรรมระหว่างประเทศ โดยทำนายว่า ระดับผลิตภาพมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับระดับกิจกรรมระหว่างประเทศ กล่าวคือ บริษัทที่มีผลิตภาพในระดับต่ำจะผลิตเพื่อขายเฉพาะในประเทศเท่านั้น ในขณะที่บริษัทที่มีผลิตภาพสูงจะผลิตเพื่อส่งออก และบริษัทที่มีผลิตภาพสูงที่สุดจะเข้าไปตั้งโรงงานเพื่อผลิตสินค้าในต่างประเทศโดยได้ใช้แบบจำลองดุลยภาพทั่วไปแบบกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาดในการอธิบายความแตกต่างระหว่างบริษัทที่ส่งออกสินค้ากับบริษัทที่ลงทุนทางตรงในแนวราบ โดยที่แต่ละบริษัทมี 2 ทางเลือกคือ ขายสินค้าโดยการส่งออก หรือลงทุนโดยตรงในแนวนอนโดยออกไปตั้งบริษัทเพื่อผลิตและขายสินค้าในประเทศเป้าหมายหากส่งออกจะมีต้นทุนคงที่ (fixed cost) ต่ำแต่ต้นทุนแปรผัน (variable cost) สูงซึ่งได้แก่ ต้นทุนการขนส่งและต้นทุนทางการค้าอื่นๆ เช่น ภาษีนำเข้า ในทางกลับกันหากลงทุนโดยตรงจะมีต้นทุนคงที่สูง ซึ่งได้แก่ ค่าใช้จ่ายในการก่อสร้างโรงงาน แต่ต้นทุนแปรผันต่ำ โดยได้แสดงถึงดุลยภาพทั่วไปว่า อุตสาหกรรมหรือประเทศใดที่มีความแตกต่างกัน (heterogeneity) มากในผลิตภาพ จะมีสัดส่วนของการลงทุนโดยตรงต่อการส่งออกที่สูง นอกจากนี้ บริษัทมีแนวโน้มจะเลือกการลงทุนทางตรงไปยังประเทศที่มีต้นทุนการค้าระหว่างประเทศและภาษีนำเข้าสูง

นอกจากการเสนอแบบจำลองในทางทฤษฎีแล้ว Helpmanและคณะ (2004) ยังได้ทำการทดสอบความสัมพันธ์เหล่านี้กับข้อมูลระดับบริษัทของประเทศในยุโรป ผลเชิงประจักษ์ได้พบว่า ความแตกต่างของ

ระดับผลิตภาพของบริษัทต่างๆในแต่ละอุตสาหกรรม ภาชนะนำเข้าและต้นทุนการค้าระหว่างประเทศของประเทศเป้าหมาย (destination country) เป็นตัวแปรที่ส่งผลกระทบต่อส่วนการลงทุนต่อการส่งออก โดยผลเชิงประจักษ์ที่ถูกค้นพบนี้สอดคล้องกับความสัมพันธ์ที่ถูกละเลยจากทฤษฎี

นอกจากนี้ คำทำนายของ Helpman ได้รับการทดสอบด้วยข้อมูลส่วนใหญ่อื่นๆว่าเป็นจริง อย่างไรก็ดี งานศึกษาเชิงประจักษ์ที่ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างผลิตภาพกับกิจกรรมระหว่างประเทศนั้น มีอยู่ไม่มากด้วยข้อจำกัดด้านข้อมูลที่ต้องอาศัยข้อมูลในระดับบริษัท ในกรณีความสัมพันธ์ระหว่างผลิตภาพของบริษัทกับการส่งออก เช่น กรณีประเทศสหรัฐอเมริกา ได้แก่ งานศึกษาของ Bernard and Jensen (1999, 2004) อังกฤษได้แก่ Girma et al. (2004) เยอรมัน ได้แก่ Arnold and Hussinger (2005) งานศึกษาเปรียบเทียบระหว่างประเทศเยอรมันกับอังกฤษ ได้แก่ Fryges (2004) และได้หวันกับเกาหลี ได้แก่ Aw et al. (2000) และประเทศกำลังพัฒนา เช่น ชิลี ได้แก่ Pavcnik (2002) โคลัมเบีย เม็กซิโก และโมร็อกโก ได้แก่ Clerides et al. (1998) ซึ่งงานศึกษาเหล่านี้พบว่า ความสัมพันธ์ดังกล่าวเกิดขึ้นในทิศทางที่ผลิตภาพเป็นตัวกำหนดความสามารถในการส่งออก กล่าวคือ บริษัทสามารถผลิตเพื่อส่งออกในต่างประเทศด้วยเพราะมีผลิตภาพสูง ในขณะที่บริษัทที่ผลิตเพื่อขายภายในประเทศอย่างเดียวเพราะมีผลิตภาพต่ำ ไม่ใช่เพราะเมื่อส่งออกแล้วทำให้ผลิตภาพของบริษัทสูงขึ้น

ส่วนกรณีความสัมพันธ์ระหว่างผลิตภาพของบริษัทกับการออกไปลงทุนโดยตรงในต่างประเทศก็เช่นเดียวกัน งานศึกษาของ Doms and Jensen (1998) ในกรณีประเทศสหรัฐอเมริกา BarbaNavaretti and Castellani (2004) ในกรณีประเทศอิตาลี Arnold and Javorcik (2009) ในกรณีประเทศอินโดนีเซีย ต่างพบว่า บริษัทที่ออกไปลงทุนโดยตรงในต่างประเทศมีผลิตภาพสูงกว่าบริษัทอื่นๆ นอกจากนี้ ยังมีงานศึกษาที่ทำการเปรียบเทียบผลิตภาพในทั้ง 3 กรณี คือ ผลิตเพื่อขายเฉพาะในประเทศ ส่งออกด้วย และออกไปลงทุนโดยตรงในต่างประเทศ เช่น งานศึกษาของ Head and Ries (2003) กรณีบริษัทในประเทศญี่ปุ่น Girma, Gorg and Strobl (2005) กรณีประเทศไอร์แลนด์ Girma, Kneller and Pisu (2005) กรณีประเทศอังกฤษ Arnold and Hussinger (2010) กรณีประเทศเยอรมัน ซึ่งสนับสนุนความสัมพันธ์เชิงบวกกับระดับกิจกรรมระหว่างประเทศของ Helpman และคณะ (2004)

โดย Head และ Ries (2003) ได้ทำการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างผลิตภาพของบริษัทกับการเลือกที่จะขายสินค้าในต่างประเทศด้วยการส่งออกเปรียบเทียบกับการลงทุนระหว่างประเทศแนวนอน โดย

ใช้ข้อมูลของบริษัทในประเทศญี่ปุ่นจำนวน 1,070 บริษัท ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าบริษัทที่มีระดับผลิตภาพต่ำจะเลือกที่จะขายสินค้าภายในประเทศเป็นหลัก บริษัทที่ส่งออกสินค้าไปยังต่างประเทศมีระดับผลิตภาพโดยเฉลี่ยสูงกว่าบริษัทที่ขายสินค้าในประเทศเป็นหลัก และบริษัทที่เลือกวิธีการขายสินค้าโดยการลงทุนทางตรงในแนวนอนมีระดับผลิตภาพสูงกว่าบริษัทที่ส่งออก นอกจากนี้เมื่อเปรียบเทียบระดับผลิตภาพของบริษัทในกลุ่มที่มีการลงทุนโดยตรงในแนวนอนพบว่าบริษัทที่มีผลิตภาพสูงจะทำการลงทุนในประเทศที่หลากหลายและมีความแตกต่างกันในระดับรายได้ ในขณะที่บริษัทที่มีผลิตภาพต่ำจะลงทุนในประเทศเพียงหนึ่งหรือสองประเทศเท่านั้น

นอกจากนี้ Antras และ Helpman (2004) พัฒนาแบบจำลองขึ้นเพื่ออธิบายการตัดสินใจของบริษัทในประเทศที่พัฒนาแล้วในการเลือกรูปแบบขององค์กร โดยทางเลือกของรูปแบบขององค์กรมี 3 ทางเลือกหลักๆ ดังนี้ คือ 1. ส่วนบริหาร (headquarters) และส่วนการผลิตทั้งหมดอยู่ในประเทศต้นทาง (source Country) 2. ส่วนบริหารอยู่ในประเทศต้นทางและบริษัทเลือกลงทุนโดยตรงแนวดิ่งเพื่อสร้างส่วนการผลิตในประเทศกำลังพัฒนา และ 3. ส่วนบริหารอยู่ในประเทศต้นทางและบริษัทเลือกที่จะจ้างบริษัทในประเทศกำลังพัฒนาทำการผลิตสินค้าให้ (outsourcing)

ข้อดีของการเลือกทำการผลิตในประเทศที่พัฒนาแล้วเมื่อเปรียบเทียบกับการผลิตในประเทศกำลังพัฒนา คือการผลิตในประเทศที่พัฒนาแล้วมีต้นทุนคงที่ต่ำ ส่วนข้อดีของการผลิตในประเทศกำลังพัฒนาแล้วคือมีต้นทุนแปรผันที่ต่ำ ในทางตรงกันข้ามเมื่อเปรียบเทียบการลงทุนโดยตรงแนวดิ่งกับการจ้างผู้ผลิตในประเทศกำลังพัฒนา การลงทุนโดยตรงทำให้เกิดความได้เปรียบจากการเป็นเจ้าของ (ownership advantage) เช่น ความสามารถในการรักษาความลับด้านทรัพย์สินทางปัญญา แต่การจ้างผู้ผลิตในประเทศกำลังพัฒนาจะทำให้บริษัทสามารถเลือกผู้ผลิตที่มีประสิทธิภาพสูงและทำการผลิตที่มีต้นทุนต่ำได้

ผลจากแบบจำลองแสดงว่าปัจจัยกำหนดรูปแบบขององค์กรคือผลิตภาพของบริษัท โดยที่กลุ่มบริษัทที่มีผลิตภาพสูงจะเลือกที่จะทำการลงทุนโดยตรงในประเทศกำลังพัฒนาเพื่อทำการผลิตสินค้า และกลุ่มบริษัทที่มีผลิตภาพสูงปานกลางจะทำการจ้างบริษัทอื่นในประเทศกำลังพัฒนาเพื่อผลิตสินค้า และกลุ่มบริษัทที่มีผลิตภาพต่ำจะเลือกทำการผลิตทั้งหมดในประเทศ โดยงานศึกษาเชิงประจักษ์ที่ทดสอบความสัมพันธ์นี้ยังพบน้อยมาก ได้แก่ งานศึกษาของ Tomiura (2007) ในกรณีของประเทศญี่ปุ่นนอกจากนี้

ยังพบว่าความแตกต่าง(heterogeneity) ของระดับผลิตภาพที่สูงขึ้นในอุตสาหกรรมจะส่งผลให้เกิดการลงทุนโดยตรงและการจ้างบริษัทในประเทศกำลังพัฒนาเพื่อผลิตสินค้ามากขึ้น

3.3 บริบทของประเทศเกิดใหม่

งานศึกษาในอดีตส่วนใหญ่ศึกษาปัจจัยกำหนดการออกไปลงทุนในต่างประเทศในบริบทของประเทศพัฒนาแล้ว ซึ่งถือเป็นประเทศที่บุกเบิกการออกไปลงทุนโดยตรงในต่างประเทศก่อนประเทศกลุ่มอื่นๆ ซึ่งปัจจัยเหล่านี้อาจไม่ใช่ปัจจัยกำหนดการออกไปลงทุนโดยตรงในต่างประเทศของประเทศกำลังพัฒนาหรือประเทศเกิดใหม่ ซึ่งในระยะหลังพบว่าการออกไปลงทุนโดยตรงในต่างประเทศมากขึ้น เช่น ประเทศใหญ่อย่างจีนและอินเดีย ประเทศเหล่านี้ไม่มีเทคโนโลยีที่ก้าวหน้าหรือยี่ห้อที่มีชื่อเสียงโด่งดังเป็นที่รู้จักในสากลเหมือนกับประเทศพัฒนาแล้ว ประเทศเหล่านี้ส่วนใหญ่จะอาศัยความได้เปรียบในเรื่องความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากร นอกจากนี้ ยังมีกลุ่มประเทศที่มีรายได้ปานกลางที่ไม่ได้มีทั้งเทคโนโลยีที่ก้าวหน้าและทรัพยากรที่อุดมสมบูรณ์ ซึ่งอาจเป็นเหตุผลที่ประเทศเหล่านี้ไม่ออกไปลงทุนโดยตรงในต่างประเทศมากเท่ากับกลุ่มประเทศอื่นๆ แม้จะออกไปลงทุนก็ออกไปเพียงประเทศใกล้เคียงในภูมิภาคเดียวกันเท่านั้น ซึ่งประเทศเหล่านี้จะต้องมีความได้เปรียบในด้านอื่น เช่น การจัดการองค์กรที่เหมาะสมกับประเทศที่มีรายได้ต่ำ

ทั้งนี้ ในอดีตการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศส่วนใหญ่จะไหลเข้าสู่ประเทศพัฒนาแล้ว โดยในช่วง 1970-1989 มีสัดส่วนเฉลี่ยร้อยละ 77 ในช่วง 1990-2010 ร้อยละ 66 แต่ในปี 2010 เป็นปีแรกที่มีประเทศกำลังพัฒนาและประเทศหัวเลี้ยวหัวต่อ (จากระบบสังคมนิยมหรือคอมมิวนิสต์เป็นทุนนิยมหรือประเทศที่ประกาศเอกราชจากสหภาพโซเวียต) ถึง 10 ประเทศจาก 20 ประเทศแรกที่ได้รับ FDI สูงสุด และเป็นครั้งแรกที่ประเทศอินโดนีเซียติดอยู่ในกลุ่มนี้ด้วย (เสาวณี จันทะพงษ์ และสุภัทร นบดิภัทร, 2012)

UNCTAD (2006) รายงานว่า การออกไปลงทุนโดยตรงของประเทศกำลังพัฒนานั้นเกิดขึ้นเร็วกว่าประเทศพัฒนาแล้วเมื่อเทียบกับระดับการพัฒนาของประเทศ และความได้เปรียบเฉพาะที่บริษัทข้ามชาติเหล่านี้ก็มีหลากหลายกว่าบริษัทข้ามชาติจากประเทศพัฒนาแล้วที่มีแค่ความได้เปรียบในเรื่องเทคโนโลยี ซึ่งมูลเหตุของการออกไปลงทุน ได้แก่ 1. ปัจจัยทางด้านตลาด 2. ต้นทุนการผลิตที่เพิ่มสูงขึ้นในประเทศเจ้าของทุน 3. แรงกดดันด้านการแข่งขัน เช่น การผลิตที่มีต้นทุนต่ำ 4. นโยบายของประเทศเจ้าของทุนและผู้รับทุน

นักวิชาการมีความเห็นในเรื่องดังกล่าวแบ่งเป็น 2 ขั้ว ขั้วหนึ่งเห็นว่า บริษัทข้ามชาติจากประเทศเกิดใหม่นั้นแตกต่างจากบริษัทข้ามชาติจากประเทศพัฒนาแล้วอย่างสิ้นเชิง และจำเป็นต้องใช้ทฤษฎีใหม่มาอธิบายเพื่อให้เข้าใจพฤติกรรมการออกไปลงทุนโดยตรงในต่างประเทศของประเทศกำลังพัฒนา (Mathews, 2002) ในขณะที่อีกขั้วหนึ่งเห็นว่า ทฤษฎีที่มีอยู่ เช่น แบบจำลอง OLI ของ Dunning (1983a, b) สามารถนำมาใช้อธิบายได้ (Narula, 2006) ในขณะที่ Ramamurti (2012) มองว่า ทั้งสองขั้วมีส่วนถูกและผิด คือ บางส่วนของทฤษฎีที่มีอยู่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ ในขณะที่บางส่วนของทฤษฎีก็ไม่สามารถนำมาใช้ได้ เขาตั้งคำถามว่า บริษัทข้ามชาติมีข้อได้เปรียบอะไรจึงออกไปลงทุนโดยตรงในต่างประเทศทั้งที่ไม่มีเทคโนโลยีและยี่ห้อที่เป็นสากล คำตอบหนึ่งคือ ประเทศเกิดใหม่มีข้อได้เปรียบในเรื่องค่าจ้างและต้นทุนปัจจัยการผลิตมีราคาถูก ตามทฤษฎี Investment-Development Path (IDP) ของ Dunning (1981) และ Dunning et al. (1997) ที่บอกว่าการลงทุนโดยตรงระหว่างประเทศเป็นไปตามระดับการพัฒนาของประเทศ โดยประเทศที่ร่ำรวยกว่าจะเป็นผู้ออกไปลงทุน ในขณะที่ประเทศยากจนกว่าจะเป็นประเทศผู้รับเอาการลงทุนรวมถึงแบบจำลองวงจรชีวิตของผลิตภัณฑ์ของ Vernon (1966) ที่ Wells (1981, 1983) นำมาประยุกต์ใช้กับประเทศโลกที่ 3 กล่าวว่า ผลิตภัณฑ์ใหม่จะถูกผลิตขึ้นในประเทศร่ำรวยจนกระทั่งผลิตภัณฑ์เข้าสู่ระยะอิ่มตัวจึงย้ายไปผลิตในประเทศยากจนที่มีต้นทุนแรงงานต่ำ แต่ Ramamurti (2012) อ้างว่า คำตอบดังกล่าวไม่น่าจะใช้คำตอบที่ถูกต้องเพราะข้อได้เปรียบดังกล่าวไม่ยั่งยืนและจะหมดสิ้นไปอย่างรวดเร็วเมื่อระดับค่าจ้างเพิ่มสูงขึ้นนอกจากนี้ ประเทศที่รับเอาการลงทุนจะต้องเป็นประเทศที่มีระดับการพัฒนาที่ต่ำกว่าหรือยากจนกว่าเท่านั้นอีกคำตอบหนึ่งคือ บริษัทข้ามชาติจากประเทศเกิดใหม่ไปลงทุนโดยตรงในต่างประเทศเพื่อให้ตนเองมีความได้เปรียบจากการเป็นเจ้าของสินทรัพย์ที่ตอนนี้ยังไม่มี แต่คำตอบดังกล่าวจำเป็นต้องอธิบายว่าทำไมบริษัทข้ามชาติจากประเทศพัฒนาแล้วถึงจำเป็นต้องมีความได้เปรียบจากการเป็นเจ้าของสินทรัพย์ก่อนออกไปลงทุนได้

คำตอบที่เป็นไปได้ถัดมาคือ แท้จริงแล้วบริษัทข้ามชาติจากประเทศเกิดใหม่มีความได้เปรียบจากการเป็นเจ้าของ เพียงแต่ความได้เปรียบมีลักษณะแตกต่างจากที่บริษัทข้ามชาติของประเทศพัฒนาแล้วเป็นเจ้าของ โดยไม่ได้มีความได้เปรียบในเรื่องเทคโนโลยีหรือยี่ห้อที่เป็นที่รู้จัก แต่อาจเป็นความเข้าใจอย่างถ่องแท้ถึงความต้องการของผู้บริโภคในประเทศเกิดใหม่ความสามารถในการดำเนินธุรกิจในสภาวะแวดล้อมที่ยากลำบากสำหรับการทำธุรกิจ ความสามารถในการผลิตสินค้าและบริการที่มีต้นทุนต่ำมาก ความสามารถในการผลิตสินค้าที่มีคุณภาพสมราคาตรงความต้องการของลูกค้าท้องถิ่น และ

ความสามารถในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีที่นำเข้ามาจากประเทศพัฒนาแล้วให้เหมาะสมกับการผลิตในประเทศกำลังพัฒนา(Lall, 1983a, b) แม้จะมีข้อโต้เถียงว่า ความได้เปรียบที่เกิดจากต้นทุนการผลิตที่ต่ำนั้นไม่ยั่งยืน เช่น การเข้าถึงเงินทุนด้วยต้นทุนที่ต่ำของรัฐบาลจีน เป็นต้น แต่ร้านค้าปลีกวอลมาร์ต (Walmart) ในสหรัฐอเมริกาประสบความสำเร็จอย่างสูงด้วยกลยุทธ์ต้นทุนต่ำ และการตัดสินใจว่าความได้เปรียบประเภทหนึ่งดีกว่าอีกประเภทหนึ่งนั้นเป็นเรื่องไม่ชัดเจนอีกคำตอบหนึ่งที่เป็นไปได้คือ บริษัทข้ามชาติจากประเทศเกิดใหม่ที่ปรากฏให้เห็นในปัจจุบันเป็นก้าวแรกที่จะเติบโตต่อไปเป็นบริษัทข้ามชาติที่มีลักษณะเหมือนบริษัทข้ามชาติจากประเทศพัฒนาแล้วในที่สุด ดังนั้น ความแตกต่างที่เห็นเป็นเพียงความแตกต่างในขั้นของการเจริญเติบโต โดยบริษัทข้ามชาติจากประเทศเกิดใหม่อาจเปรียบเสมือนวัยเด็ก ในขณะที่จากประเทศพัฒนาแล้วเป็นวัยผู้ใหญ่

โดยมีทฤษฎีที่พยายามอธิบายพลวัตของการออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศของบริษัทข้ามชาติ ได้แก่ แบบจำลองกระบวนการเข้าสู่ความเป็นสากล (internationalization process model: IPM) กล่าวว่า บริษัทข้ามชาติจะเพิ่มความผูกพันกับธุรกิจต่างประเทศทีละน้อย โดยค่อยๆ เรียนรู้และสะสมความรู้และเพิ่มระดับความผูกพันขึ้นเรื่อยๆ (Johanson and Vahlne, 1977) ในขณะที่ทฤษฎีนี้เน้นการสะสมความรู้ที่เกิดขึ้นภายในองค์กร ทฤษฎีแสวงหาทรัพยากรเชิงกลยุทธ์ กล่าวว่า บริษัทสามารถเพิ่มความผูกพันกับธุรกิจต่างประเทศได้อย่างก้าวกระโดดโดยเข้าไปลงทุนขนาดใหญ่ในต่างประเทศได้ตั้งแต่แรกเริ่ม แม้จะยังมีประสบการณ์ระหว่างประเทศน้อย(Luo and Tung, 2007)นอกจากนี้ ยังมีงานศึกษาที่ให้ความสำคัญกับสถาบันที่สามารถช่วยบริษัทข้ามชาติที่ยังไม่มีทรัพยากรภายในองค์กรพร้อมให้สามารถทำธุรกิจต่างประเทศได้ ไม่ว่าจะเป็นเงินกู้ สิทธิพิเศษด้านภาษี ค่าปรึกษา ข้าราชการ หรือบริการอื่นๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการออกไปลงทุนยังต่างประเทศ (Buckley et al., 2007)

นอกจากนี้ บริษัทข้ามชาติในประเทศกำลังพัฒนาอาจมีความได้เปรียบจากเครือข่ายความสัมพันธ์ทำให้สามารถดึงเอาทรัพยากรของบริษัทคู่ค้ามาเสริมสร้างธุรกิจร่วมกันได้ ซึ่งเครือข่ายความสัมพันธ์นี้ถือเป็นลักษณะพิเศษในสังคมเอเชียที่มีเชื้อสายมาจากจีนและเป็นสังคมที่สถาบันยังไม่พัฒนาเต็มรูปแบบ ทั้งนี้การอาศัยเครือข่ายความสัมพันธ์มีต้นทุน เช่น ทำให้ไม่สามารถไปลงทุนในประเทศอื่นที่ไม่มีความสัมพันธ์ทั้งๆ ที่อาจเป็นประเทศที่เหมาะสมแก่การลงทุนเพราะมีทรัพยากรอุดมสมบูรณ์ นอกจากนี้ เครือข่ายความสัมพันธ์ยังอาจส่งผลให้เกิดความไม่โปร่งใสอันเกิดจากการเล่นพรรคเล่นพวกและการช่วยเหลือกันอย่างไม่เหมาะสมระหว่างเพื่อนฝูงอย่างเช่นที่เกิดขึ้นและเป็นต้นเหตุของวิกฤติเศรษฐกิจที่

เกิดขึ้นเมื่อปีค.ศ. 1997อย่างไรก็ดี การพึ่งพาเครือข่ายความสัมพันธ์จะเกิดขึ้นเพียงชั่วคราว และเมื่อสถาบันต่างๆพัฒนาเต็มที่ กลยุทธ์ธุรกิจที่ต้องพึ่งเครือข่ายความสัมพันธ์จะเปลี่ยนไปพึ่งพิงระบบตลาดแทน

คำถามต่อไปคือ บริษัทข้ามชาติจากประเทศเกิดใหม่พัฒนาไปในทางที่ถูกต้องหรือยังยืนหรือไม่ ตามทฤษฎีของธุรกิจระหว่างประเทศ บริษัทข้ามชาติจะขยายธุรกิจเข้าไปยังประเทศที่ต้องการเข้าไปลงทุนแบบค่อยเป็นค่อยไป ซึ่งปกติจะเป็นประเทศที่มีลักษณะคล้ายกัน และจากประเทศที่มีระดับการพัฒนาสูงกว่าไปยังประเทศที่มีระดับการพัฒนาดำกว่า แต่กลับพบว่าบริษัทข้ามชาติจากประเทศเกิดใหม่ขยายตัวอย่างรวดเร็ว เช่น แทนที่จะเริ่มต้นจากการตั้งตัวแทนขายหรือสาขา แต่กลับเข้าไปควบกิจการ ไปยังประเทศที่ห่างไกล และในบางกรณีไปยังประเทศที่มีระดับการพัฒนาสูงกว่า ซึ่งคำตอบที่เป็นไปได้ ได้แก่ การขยายตัวที่รวดเร็วเกิดจากการที่โลกเชื่อมต่อกันได้เร็วขึ้นด้วยต้นทุนที่ต่ำลง ส่วนการที่ขยายตัวไปยังประเทศที่แตกต่างนั้นเป็นเพราะในขั้นตอนนี้ประเทศเกิดใหม่อาศัยความได้เปรียบในความแตกต่าง เช่น ความแตกต่างในเรื่องค่าจ้าง และการที่ขยายตัวไปในลักษณะการควบกิจการแทนที่จะตั้งตัวแทนหรือสาขาขายนั้นเป็นเพราะลักษณะอุตสาหกรรมของประเทศเกิดใหม่ที่ต้องการขยายการลงทุนในแนวตั้ง เช่น อุตสาหกรรมที่เน้นทรัพยากรธรรมชาติ หรือเป็นเพราะอุตสาหกรรมนั้นกำลังเกิดใหม่ในประเทศเกิดใหม่แต่ได้พัฒนาไปถึงขั้นสมบูรณ์แล้วในประเทศพัฒนาแล้ว ดังนั้น การควบรวมกิจการจึงทำให้ได้รับเทคโนโลยีโดยไม่ต้องลงทุนใหม่ทั้งหมดเอง

นอกจากจะมีความแตกต่างเรื่องการออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศระหว่างประเทศพัฒนาแล้วกับกำลังพัฒนา ในกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาเองก็มีความแตกต่างเช่นกัน เช่น ในเอเชียซึ่งงานวิจัยส่วนใหญ่จะเน้นศึกษาในกลุ่มประเทศเอเชียตะวันออก ได้แก่ เกาหลีใต้ ไต้หวัน และฮ่องกง ก็มีความแตกต่างไปจากประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่เริ่มมีการออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศสูงขึ้นเรื่อยๆแต่มีงานวิจัยค่อนข้างน้อย แม้สองกลุ่มประเทศเอเชียนี้จะเหมือนกันตรงที่เป็นกลุ่มที่มีการออกไปลงทุนยังต่างประเทศช้ากว่าประเทศพัฒนาแล้ว แต่แตกต่างกันในหลายเรื่อง เช่น บริษัทที่ออกไปลงทุนยังต่างประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ส่วนใหญ่เป็นบริษัทขนาดใหญ่ที่อาศัยเครือข่ายความสัมพันธ์ในการทำธุรกิจระหว่างต่างประเทศเนื่องจากสถาบันการเมืองและเศรษฐกิจยังอ่อนแอยังไม่สามารถทำหน้าที่ได้อย่างสมบูรณ์ ในขณะที่บริษัทในประเทศเอเชียตะวันออกที่ออกไปลงทุนจะมีขนาดบริษัทเล็กกว่า

Banga (2007) ศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศจากประเทศกำลังพัฒนาโดยแบ่งปัจจัยต่างๆออกเป็นสามกลุ่มได้แก่ ปัจจัยที่เกี่ยวกับการค้า (trade-related factors) ปัจจัยที่เกี่ยวกับความสามารถ (capability-related factors) และปัจจัยภายในประเทศ (domestic factors) โดยใช้ข้อมูลการลงทุนในต่างประเทศของประเทศกำลังพัฒนา 13 ประเทศในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ระหว่างปีค.ศ. 1980– 2002 ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยทางการค้าเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศของประเทศกำลังพัฒนาไม่ว่าจะเป็นการส่งออกหรือนำเข้าสินค้า ย่อมทำให้เกิดการแข่งขันภายในประเทศเพิ่มสูงขึ้นจึงเป็นแรงผลักดันให้เกิดการลงทุนในต่างประเทศเพื่อมองหาตลาดใหม่ให้สามารถแข่งขันกับคู่แข่งทางการค้าได้ อย่างไรก็ตามนอกเหนือจากปัจจัยทางการค้าพบว่าปัจจัยทางด้านความสามารถโดยเฉพาะปัจจัยการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ หรือ Inward FDI ก็จะมีผลต่อการลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศ โดยถ้า Inward FDI ไหลเข้าประเทศเป็นจำนวนมากแล้ว การลงทุนในต่างประเทศมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้น เพราะประเทศนั้นมีความน่าเชื่อถือจากผลของ Inward FDI การออกไปลงทุนในต่างประเทศก็จะช่วยเสริมศักยภาพของการลงทุนให้ดียิ่งขึ้น ส่วนปัจจัยภายในประเทศที่มีผลทำให้มีการลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศมากขึ้น ได้แก่โครงสร้างพื้นฐานที่มีอยู่น้อย แรงงานมีฝีมือต้นทุนสูงกฎหมายแรงงานที่มีความเข้มงวดการเก็บภาษีในอัตราสูง

Hiratsuka (2006) ศึกษาการลงทุนโดยตรงของกลุ่มประเทศอาเซียน พบว่า บทบาทของบริษัทข้ามชาติจากประเทศกำลังพัฒนาเพิ่มขึ้นมากในเศรษฐกิจโลก โดยประเทศสมาชิกอาเซียนจะเริ่มจากการขยายการลงทุนไปยังประเทศเพื่อนบ้านและในเอเชียก่อน แล้วจึงขยายการลงทุนไปยังตลาดที่ใหญ่ขึ้น (อย่างเช่นในสหรัฐอเมริกา)จนเป็นผู้นำในตลาดโลกโดยมีการแสวงหาตลาดใหม่และเพื่อเข้าถึงตลาดประเทศนั้นๆได้ง่าย เป็นปัจจัยที่สำคัญโดยเฉพาะสำหรับบริษัทข้ามชาติขนาดใหญ่ นอกจากนี้เช่นเดียวกันกับบริษัทข้ามชาติจากประเทศพัฒนาแล้ว การแสวงหาประสิทธิภาพโดยเฉพาะอย่างยิ่งค่าจ้างแรงงานราคาถูกก็เป็นปัจจัยสำคัญ ซึ่งถือได้เป็นการแสวงหาทรัพยากรด้านแรงงานด้วย โดยพบการกระทำในลักษณะของ “supplier following assembler” คือเมื่อบริษัทที่ทำการประกอบชิ้นส่วนย้ายฐานการผลิตไปยังประเทศที่มีต้นทุนการผลิตต่ำแล้ว ผู้จัดหาวัตถุดิบก็จะย้ายฐานการผลิตตามไปด้วยเพื่อแสวงหาตลาดนอกจากนี้ ยังมีปัจจัยอื่นๆ ที่ส่งผลกระทบต่อการลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศของประเทศสมาชิกอาเซียน ได้แก่ ข้อตกลง (ASEAN Free Trade Area: AFTA) ผ่านข้อตกลง CEPT (Common Effective Preferential Tariff) ที่เกี่ยวกับเรื่องสิทธิประโยชน์ทางภาษี

ในภาพรวมไม่ว่าจะเป็นวรรณกรรมจากศาสตร์ใด บริษัทที่ออกไปลงทุนโดยตรงในต่างประเทศ จะต้องมีความได้เปรียบบางอย่าง ไม่ว่าจะเป็นมีผลิตภาพสูงตามแบบจำลองของ Helpman และคณะ (2004) ความได้เปรียบจากการเป็นเจ้าของสินทรัพย์บางอย่าง ความได้เปรียบด้านการดำเนินการภายในองค์กร และความได้เปรียบด้านที่ตั้งของต่างประเทศ ตามแบบจำลอง OLI ของ Dunning (1983) ซึ่งอาจเป็นความได้เปรียบที่เป็นลักษณะเฉพาะบริษัท (FSAs) หรือเฉพาะประเทศ (CSAs) ตามแบบจำลองของ Rugman (2005) โดยการออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศอาจจะค่อยๆเกิดขึ้นจากการที่บริษัทข้ามชาติเพิ่มความผูกพันกับธุรกิจต่างประเทศทีละน้อย ค่อยๆเรียนรู้และสะสมความรู้และเพิ่มระดับความผูกพันขึ้นเรื่อยๆ ตามแบบจำลองกระบวนการเข้าสู่ความเป็นสากล (internationalization process model: IPM) ของ Johanson and Vahlne (1977) หรือบริษัทอาจสามารถเพิ่มความผูกพันกับธุรกิจต่างประเทศได้อย่างก้าวกระโดดโดยเข้าไปลงทุนขนาดใหญ่ในต่างประเทศได้ตั้งแต่แรกเริ่มแม้จะยังมีประสบการณ์ระหว่างประเทศน้อยตามทฤษฎีนี้แสงหาทรัพย์สินเชิงกลยุทธ์ของ Luo and Tung (2007) หรืออาจเกิดจากปัจจัยสถาบันที่สามารถช่วยบริษัทข้ามชาติที่ยังไม่มีทรัพยากรภายในองค์กรพร้อมให้สามารถทำธุรกิจต่างประเทศได้ ไม่ว่าจะเป็นเงินกู้ สิทธิพิเศษด้านภาษี ค่าปรึกษา ข้าราชการ หรือบริการอื่นๆที่เป็นประโยชน์ต่อการออกไปลงทุนยังต่างประเทศดังเช่นที่อ้างอิงไว้ในงานศึกษาของ Buckley และคณะ (2007)

4. การออกไปลงทุนโดยตรงในต่างประเทศของไทย

การออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศของประเทศกำลังพัฒนาอย่างประเทศไทยแตกต่างจากประเทศพัฒนาแล้วที่มีความได้เปรียบในเรื่องเทคโนโลยี ทุนทางกายภาพ การวิจัยและการพัฒนา และการจัดการ ในขณะที่ประเทศกำลังพัฒนามีความได้เปรียบทางด้านต้นทุนแรงงานที่มีราคาถูก มีความสามารถในการสะสมและปรับปรุงทักษะทางเทคโนโลยีที่นำเข้ามาจากประเทศที่มีระดับขั้นการพัฒนาที่สูงกว่า รวมถึงความสามารถในการสร้างเครือข่าย ทั้งนี้ แม้บริษัทจากประเทศกำลังพัฒนาอาจยังไม่มีความพร้อมในความได้เปรียบดังกล่าว แต่อาจค่อยๆสะสมไปพร้อมๆกับการขยายกิจการไปยังต่างประเทศ และแม้ในกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาเอง การออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศก็ยังคงมีความแตกต่างกัน เช่น ในกลุ่มประเทศอุตสาหกรรมใหม่อย่างเกาหลีใต้ ไต้หวัน ฮังการี และสิงคโปร์ที่การออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศจำกัดในบางไม่กี่อุตสาหกรรม เช่น รถยนต์ อิเล็กทรอนิกส์ ธนาคาร และการขนส่งทางเรือ ส่วนการออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศของไทยนั้นมีความหลากหลายกว่า เริ่มตั้งแต่อุตสาหกรรมขั้นปฐม

ภูมิที่นำเอาทรัพยากรธรรมชาติหรือผลผลิตทางการเกษตร การประมง ป่าไม้ เลี้ยงสัตว์มาใช้ในการผลิต

เช่น การทำเหมืองแร่ เป็นต้น อุตสาหกรรมการผลิต และบริการดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 เงินลงทุนโดยตรงของไทยในต่างประเทศ จำแนกตามประเภทธุรกิจตั้งแต่ปี พ.ศ.2548-2554 (ล้านดอลล่าร์สหรัฐฯ)

	ปี พ.ศ. ประเภทธุรกิจ	2554	2553	2552	2551	2550	2549	2548
1	เกษตรกรรม การป่าไม้และการประมง	0.78	0	0	4.25	0	12.21	0
2	การทำเหมืองแร่และเหมืองหิน	2492.38	3090.13	1324.37	979.67	947.04	350.72	65.66
3	การผลิต	2670.15	1112.37	803.55	1443.94	983.85	543.66	401.33
	อาทิ :							
3.1	การผลิตอาหาร	432.45	696.46	41.98	347.54	1375.83	198.37	115.99
3.2	การผลิตเครื่องดื่ม	62.35	0.43	35.97	101.93	3.79	10.97	10.15
3.3	การผลิตสิ่งทอ	3.68	29.84	92.2	156.35	21.5	8.54	4.04
3.4	การผลิตเคมีภัณฑ์	670.04	128.89	39.53	287.68	72.52	36.56	21.86
3.5	การผลิตคอมพิวเตอร์อิเล็กทรอนิกส์ และอุปกรณ์ทางทัศนศาสตร์	306.61	88.3	111.02	68.69	98.04	138.92	14.49
3.6	การผลิตอุปกรณ์ไฟฟ้า	290.76	17.29	151.46	64.92	89.57	31.64	20.25
3.7	การผลิตเครื่องจักรและเครื่องมือ ซึ่ง มิได้จัดประเภทไว้ในที่อื่น	86.21	66.35	16.5	1.19	4.59	0.99	0
4	ไฟฟ้า ก๊าซ ไอน้ำและระบบการปรับ อากาศ	112.59	138.39	68.91	289.33	4.17	106.82	66.06
5	การก่อสร้าง	203.58	101.79	36.23	44.2	72.84	29.98	4.39
6	การขายส่งและการขายปลีกการซ่อม ยานยนต์และจักรยานยนต์	983.42	446.71	24.56	936.55	162.29	133.13	229.57
7	การขายส่งและสถานที่เก็บสินค้า	10.42	166.51	169.47	96.68	127.98	4.96	89.32
8	ที่พักแรมและบริการด้านอาหาร	93.63	18.59	51.1	-60.42	57.08	-14.68	-9.96
9	กิจกรรมทางการเงินและการ ประกันภัย	3369.06	466.34	1755.14	1790.53	2337.52	154.06	231.93
10	กิจกรรมเกี่ยวกับสื่อสารโทรคมนาคม	723.96	96.49	51.24	335.77	272.9	14.75	7.5
11	อื่นๆ	125.17	123.92	19.52	1211.92	141.94	91.87	128.67
12	รวม	10785.1	5520.48	4152.77	4097.88	3017.41	972.5	503.03

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

ทั้งนี้ ไทยเริ่มไปลงทุนโดยตรงในต่างประเทศตั้งแต่ทศวรรษที่ 1970 โดย KeeHwee Wee (2007)

แบ่งเป็น 4 ช่วงเวลาคือ

1. ช่วงเริ่มต้น (Early stage) ปี 1978-1985 เป็นการลงทุนในหลักทรัพย์ในประเทศสหรัฐอเมริกา ฮองกง สิงคโปร์ และญี่ปุ่น โดยเฉพาะการลงทุนภาคการเงินในรูปแบบการเปิดสาขาธนาคารพาณิชย์ไทยในประเทศที่เป็นคู่ค้าที่สำคัญของไทย เช่น ฮองกง และสิงคโปร์ เนื่องจากขณะนั้นมีการควบคุมการเคลื่อนย้ายเงินทุน
2. ช่วงเร่งตัว (Take-off stage) ปี 1986-1996 บริษัทไทยออกไปลงทุนโดยตรงในต่างประเทศมากขึ้นทั้งมูลค่าและประเทศที่ไปลงทุน และเริ่มไปลงทุนในกลุ่มประเทศเพื่อนบ้านจากการมีต้นทุนการผลิตที่ต่ำของประเทศกลุ่มนี้ เป็นผลของ AFTA และการเปิดเสรีทางการเงินในช่วงต้นทศวรรษ 1990
3. ช่วงผลกระทบวิกฤตเศรษฐกิจการเงิน ปี 1997-2002 การลงทุนของไทยในต่างประเทศลดลงอย่างมากและมีการขายสินทรัพย์ในต่างประเทศเป็นจำนวนมากเพื่อนำเงินกลับมาช่วยปรับฐานะทางการเงินของบริษัทแม่ในไทยที่ได้รับผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจปี 1997
4. ช่วงเศรษฐกิจฟื้นตัว (Recovering stage) ตั้งแต่ปี 2003 จนถึงปัจจุบัน ในปี 2011 มูลค่าการลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศอยู่ที่ 14,444 ล้านดอลลาร์ สรอ. เพิ่มขึ้นถึงกว่าเท่าครึ่งเทียบกับค่าเฉลี่ย 5 ปีในช่วง 2006-2010 ที่อยู่ที่ 5,407 ล้านดอลลาร์ สรอ. จากปัจจัยหลายประการ เช่น การขยายตัวของเศรษฐกิจ ความเข้มแข็งและศักยภาพของบริษัทไทย การผ่อนคลายเกณฑ์การเคลื่อนย้ายเงินทุนอย่างเป็นลำดับ และการแข็งค่าของเงินบาท เป็นต้น

นันทพร พงศ์พัฒนานนท์ และชิตชนก อันโดนนจารย์(2012) กล่าวว่า การที่ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ขยายวงเงินให้บริษัทแม่ในไทยสามารถลงทุนโดยตรงในต่างประเทศได้เพิ่มจากเดิม 10 ล้านดอลลาร์ สรอ. เป็น 50 ล้านดอลลาร์ สรอ.ต่อบริษัทต่อปีตั้งแต่ปีพ.ศ.2550 และล่าสุดในเดือนตุลาคม พ.ศ. 2553 ได้อนุญาตให้บริษัทไทยสามารถลงทุนโดยตรงในต่างประเทศได้เสรี ส่งผลให้เงินลงทุนโดยตรงในต่างประเทศของไทยสูงสุดในปีพ.ศ.2554 และเป็นปีแรกที่ไทยมีการลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศมากกว่าที่ต่างชาติเข้ามาลงทุนโดยตรงในไทย หากเปรียบเทียบกับกลุ่มเอเซีย ไทยเป็นอันดับ 3 ที่ไปลงทุนยังต่างประเทศมากที่สุด รองจากมาเลเซียและสิงคโปร์ดังแสดงในตารางที่ 2 อย่างไรก็ตาม ไทยยังมีมูลค่าสะสมของ FDI สูงกว่า OFDI ประมาณ 1.9 เท่า เปรียบเทียบกับสิงคโปร์ 2.1 เท่า มาเลเซีย 0.6 เท่า อินโดนีเซีย 2.3 เท่า และฟิลิปปินส์ 2.4 เท่าและแม้การลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศของไทยจะมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ แต่ยังเป็นการลงทุนของกลุ่มบริษัทขนาดใหญ่ไม่กี่ราย และเมื่อเทียบกับหลายประเทศในภูมิภาคพบว่ายังอยู่ใน

ระดับต่ำ เช่น ณ สิ้นปี 2553 ไทยมียอดคงค้างการลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศอยู่ที่ร้อยละ 7.6 ของ GDP ขณะที่ของประเทศมาเลเซียอยู่ที่ร้อยละ 40.7 ของ GDP

ตารางที่ 2: ปริมาณการออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศของกลุ่มประเทศอาเซียน

ประเทศ	2549	2550	2551	2552	2553	2554
มาเลเซีย	6,021	11,314	14,965	7,784	13,329	15,258
สิงคโปร์	18,637	36,897	6,812	17,704	21,215	25,227
ไทย	968	3,003	4,057	4,172	5,415	10,634
อินโดนีเซีย	2,726	4,675	5,900	2,249	2,664	7,771
ฟิลิปปินส์	103	3,536	259	359	616	9
เวียดนาม	85	184	300	700	900	950

ที่มา: UNCTAD's World Investment Report, 2012

ดังแสดงในตารางที่ 3 ประเทศไทยมีการลงทุนในต่างประเทศทั่วโลก และมูลค่าการลงทุนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ โดยเฉพาะการลงทุนในอาเซียน (ASEAN) ที่มีสัดส่วนการลงทุนที่สูงเช่น ในปี พ.ศ. 2553-2554 มูลค่าการลงทุนของไทยในอาเซียนสูงที่สุด ประมาณ 4,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ประเทศสิงคโปร์และพม่า โดยการลงทุนของไทยในพม่าจะอยู่ในกลุ่มธุรกิจผลิตอาหารสัตว์และทำฟาร์มเลี้ยงสัตว์เป็นส่วนใหญ่ ขณะที่การลงทุนโดยตรงในสิงคโปร์นั้นมักเป็นเพียงฐานการลงทุนเพื่อไปลงทุนต่อในประเทศที่ 3 เช่น ออสเตรเลียในกลุ่มธุรกิจพลังงาน เพื่อความคล่องตัวในการบริหารทางการเงิน รวมทั้งเพื่อลดภาระการจัดการเรื่องภาษี โดยมักออกไปลงทุนในรูปของบริษัทโฮลดิ้งในประเทศดังกล่าวซึ่งถือเป็นประเทศปลอดภาษีทั้งนี้ ก่อนทศวรรษ 1990 ประเทศที่ไทยออกไปลงทุนส่วนใหญ่เป็นประเทศที่มีระดับการพัฒนาเศรษฐกิจสูงกว่าไทย เช่น สหรัฐอเมริกา ฮองกง และสิงคโปร์ ซึ่งเป็นผลมาจากกฎระเบียบควบคุมอัตราแลกเปลี่ยนที่เข้มงวดของไทยในอดีตที่ทำให้สถาบันการเงินของไทยต้องออกไปขยายสาขาในประเทศซึ่งเป็นพันธมิตรหลักของไทย คือ สหรัฐอเมริกา และศูนย์กลางทางการเงินระหว่างประเทศ ได้แก่ ฮองกงและสิงคโปร์

ตารางที่ 3 เงินลงทุนโดยตรงของไทยในต่างประเทศ จำแนกตามประเทศที่ไปลงทุนตั้งแต่ปี พ.ศ.
2548-2554 (ล้านดอลล่าร์สหรัฐฯ)

ที่	ปี พ.ศ. ประเทศ	2554	2553	2552	2551	2550	2549	2548
1	อาเซียน	-4075.98	-4118.42	-1380.42	-2905.92	-757.6	-582.28	8.96
2	บรูไน	0	0	0	0	0	0	0
3	กัมพูชา	-55.87	-1.83	51.92	-39.22	-25.49	-33.03	11.85
4	อินโดนีเซีย	-567.69	-61.99	-64.76	-119.99	39.04	-10.72	106.22
5	ลาว	-160.41	-32.22	-180.64	-192.4	-39.22	-20.06	66.99
6	มาเลเซีย	-152.75	-235.05	-320.94	-292.51	-150.57	-49.76	-4.34
7	เมียนมาร์	-1222.68	-1425.36	-1324.39	-1574.12	-423.85	-82.86	-111.96
8	ฟิลิปปินส์	-8.87	-26.55	-3.21	-4.07	-20.21	6.48	-10.6
9	สิงคโปร์	-1429.02	-2205.89	526.01	-499.97	-98.79	-338.79	12.74
10	เวียดนาม	-478.69	-129.53	-64.42	-183.64	-38.52	-53.52	-61.94
11	สหภาพยุโรป 1/	-194.77	-203.9	-44.96	60.18	-355.89	-39.67	90.11
12	ออสเตรเลีย	4.04	4.24	3.63	-0.05	3.84	-3.62	-0.37
13	เบลเยียม	-60.02	17.09	-13.45	0.41	-27.54	-5.81	-2.42
14	เดนมาร์ก	0.34	0.36	-0.1	3.26	0.59	1.09	-0.17
15	ฝรั่งเศส	-27.22	-4.24	-1.18	-5.84	-0.26	-12.1	1.41
16	เยอรมนี	-98.41	2.52	0.54	-25.87	-6.23	0.57	12.39
17	ไอร์แลนด์	-0.55	0.03	-0.16	-0.16	0	12.64	90.58
18	ลิทัวเนีย	-95.85	-88.72	-44.77	-91.26	-7.58	-7.67	2.69
19	เนเธอร์แลนด์	762.67	-4.6	66.03	-13.09	-22.14	0.01	0.14
20	สหราชอาณาจักร	-729.4	-121.41	-59.67	278.21	-278.07	-23.19	-4.87
21	ประเทศอื่นๆ ในกลุ่มสหภาพ ยุโรป	49.64	-9.16	4.17	-85.43	-18.5	-1.61	-9.26
22	ออสเตรเลีย	-699.46	177.46	-34.13	-37.38	-9.65	-28.86	4.14
23	บังกลาเทศ	-34.58	-27.1	-14.21	-5.58	-7.45	-9.07	-0.94
24	บริติชเวอร์จินไอส์แลนด์	-300.95	261.67	-184.95	-124.91	-9.83	-105.96	-98.28
25	แคนาดา	-2013.22	-344.64	-9.12	-3.36	-7.18	-2.7	0.98
26	เคย์แมนไอส์แลนด์	-155.25	-240.93	-949.41	-302.11	-198.41	-156.98	10.03
27	จีน	-277.68	105.02	-677.36	-145.97	-299.78	-68.61	-83.5

28	ชียิปต์	-2.27	-10.53	30.63	14.06	-432.5	2.08	1
29	ฮ่องกง	-1328.87	-512.48	-249.09	-247.45	-300.88	-24.31	-6.42
30	อินเดีย	-67.99	-60.49	-23.96	-2.74	-47.01	-4.65	-11.19
31	ญี่ปุ่น	-53.57	30.39	-497.03	-234.16	-37.59	1.95	96
32	มอริเชียส	3.19	-36.68	-9.68	-794.88	-3.1	-105.23	0.41
33	เกาหลีใต้	0.66	-0.01	0.47	-18.28	-0.21	-1.06	1.07
34	สวิตเซอร์แลนด์	-234.84	5.3	-8.4	-14.06	2.56	12.9	2.93
35	ไต้หวัน	0.71	-0.26	7.46	-22.05	-4.97	12.36	-0.33
36	สหรัฐอเมริกา	2.65	-55.27	-4.28	2.51	-4.63	-5.52	-0.46
37	สหราชอาณาจักร	-807.57	-174.73	184.79	896.46	-233.94	35.22	-346.13
38	อื่นๆ	-545.36	-314.88	-289.14	-212.25	-309.36	97.9	-171.41
39	รวม	-10785.1	-5520.48	-4152.77	-4097.89	-3017.43	-972.5	-503.04

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

หากถ้ามองปริมาณสะสมในช่วงปี 2549-2554 การลงทุนโดยตรงของไทยกระจุกตัวอยู่ในกลุ่มประเทศอาเซียนร้อยละ 35 ซึ่งกระจุกตัวอยู่ในกลุ่มประเทศ CLMV ถึงร้อยละ 29 รองลงมาคือกลุ่มประเทศยุโรป ร้อยละ 8 สาขาการผลิตที่บริษัทไทยไปลงทุนมากที่สุดคือ ด้านทรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่ เหมืองแร่ และย่อยหินประมาณร้อยละ 31 โดยเฉพาะปิโตรเลียมและถ่านหิน รองลงมาคือ ภาคอุตสาหกรรมพื้นฐาน และชั้นกลาง ร้อยละ 29 เช่น สิ่งทอและภาคบริการ ได้แก่ การเงินและประกันภัยร้อยละ 16 และการค้าส่งและปลีกร้อยละ 11 ซึ่งรูปแบบการลงทุนโดยตรงส่วนใหญ่ของบริษัทไทยในช่วง 4-5 ปีที่ผ่านมา คือ การควบรวมกิจการ (อ้างอิงจากเอกสารงานวิจัยฉบับที่ 2/2554 ของสถาบันวิจัยเพื่อตลาดทุน ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยหัวข้อ “การลงทุนทางตรงในต่างประเทศของบริษัทจดทะเบียนไทย: สถานะปัจจุบันและข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย” โดยปฐมาภรณ์ นิธิชัย ซึ่งศึกษาข้อมูลของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่ม SET100 ช่วงปี 2549-2553) แต่จาก Kee (2007) และ Masron and Shahbudin (2010) พบว่า การลงทุนของไทยส่วนใหญ่อยู่ในรูปของการลงทุนใหม่ (Greenfield investment)

การลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศของนักลงทุนไทยมีหลากหลายแรงจูงใจ ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา เศรษฐกิจไทยเติบโตในอัตราน้อยกว่าเศรษฐกิจของประเทศอื่นในภูมิภาค อีกทั้งจำนวนประชากรวัยทำงานซึ่งเป็นวัยที่มีกำลังซื้อสินค้าสูงกว่าประชากรวัยอื่นก็ยิ่งต่ำกว่าหลายประเทศในภูมิภาคเช่นกัน ดังนั้น นัก

ลงทุนไทยหลายรายจึงมีแรงจูงใจจะไปลงทุนโดยตรงในต่างประเทศ เพื่อแสวงหาตลาดใหม่ที่มีขนาดใหญ่ และกำลังซื้อสูง (market seeking) โดยเฉพาะในจีน อินเดีย และอินโดนีเซีย นอกจากนี้ นักลงทุนไทยยังแสวงหาทรัพยากรธรรมชาติเพื่อนำมาเป็นวัตถุดิบในการผลิต (resource seeking) กล่าวคือ นักลงทุนไทยจะเน้นการออกไปลงทุนโดยตรงในประเทศที่มีความสมบูรณ์ในทรัพยากรธรรมชาติเพื่อเข้าถึงวัตถุดิบที่มีราคาถูก เช่น พม่าและเวียดนามที่มีแหล่งผลิตไฟฟ้าและก๊าซธรรมชาติ อินโดนีเซียที่มีแหล่งน้ำมันดิบ ขณะที่ลาวและกัมพูชามีแหล่งกลีกรวม ส่วนประเทศที่พัฒนาแล้ว เช่น ออสเตรเลีย มีแร่และโลหะ ขณะที่ค่าจ้างแรงงานเป็นปัจจัยที่ผลักดันให้ภาคธุรกิจไทยออกไปลงทุนยังต่างประเทศมากขึ้น เนื่องจากค่าจ้างแรงงานของไทยค่อนข้างสูงเมื่อเทียบกับหลายประเทศในเอเชีย เช่น กัมพูชา เวียดนาม อินโดนีเซีย และจีน และมีแนวโน้มสูงขึ้นต่อเนื่องอีกจากนโยบายการปรับค่าจ้างขั้นต่ำเป็น 300 บาท กอปรกับภาวะตลาดแรงงานไทยมีความตึงตัวมาก ส่งผลให้เริ่มมีอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานเข้มข้นของไทย เช่น สิ่งทอ เริ่มย้ายฐานการผลิตไปยังประเทศเพื่อนบ้านที่มีค่าจ้างต่ำกว่าและมีให้สิทธิพิเศษต่างๆ ในการลงทุน

สำหรับการลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศเพื่อแสวงหาประสิทธิภาพ (efficiency seeking) ของนักลงทุนไทยนั้น ส่วนใหญ่เป็นการลงทุนในประเทศที่มีความสามารถหรือความถนัดในการผลิต เช่น กลุ่มธุรกิจอัญมณี ที่นอกจากจะแสวงหาตลาดและวัตถุดิบแล้ว ยังแสวงหาประสิทธิภาพโดยขยายฐานการผลิตไปยังประเทศที่มีความสามารถในการผลิต เช่น เยอรมัน เวียดนาม และอินโดนีเซีย ส่วนกลุ่มธุรกิจอาหารกระป๋องและอาหารทะเลแช่แข็ง ได้มีการออกไปลงทุนในสหรัฐฯ เพื่อแสวงหาเทคโนโลยีการผลิตที่ดีกว่าในประเทศ

Wee (2007) พบว่าบริษัทไทยไปลงทุนในต่างประเทศด้วยเหตุผลที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับประเภทอุตสาหกรรม ประสบการณ์การทำธุรกิจระหว่างประเทศ เครือข่ายความสัมพันธ์ และเป้าหมายของการออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศของบริษัท โดยพบว่าบริษัทไทยส่วนใหญ่มีแรงจูงใจในการลงทุนมาจากการแสวงหาตลาดในขณะที่แรงจูงใจจากการแสวงหาประสิทธิภาพไม่มีบทบาทมากนัก ส่วนมูลเหตุจูงใจจากการแสวงหาทรัพยากรก็มีอยู่อย่างจำกัด ส่วนมูลเหตุจูงใจอื่นๆ ได้แก่ โอกาสการลงทุนจากประเทศที่รองรับการลงทุนต่างๆ โดยเฉพาะด้านการลงทุนเพื่อเก็งกำไรในอสังหาริมทรัพย์ เช่น การลงทุนธุรกิจโรงแรมในเวียดนามเพราะเห็นว่าสามารถเติบโตได้ Pananond (2007) ศึกษาการลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศของบริษัทไทยในช่วงก่อนและหลังวิกฤตเศรษฐกิจเอเชียโดยพิจารณากรณีศึกษาสองกรณี คือ เครือเจริญโภคภัณฑ์และเครือซีเมนต์ไทย พบว่า บริษัทข้ามชาติไทยหันมาให้ความสำคัญกับการสร้าง

ความได้เปรียบในการแข่งขันด้วยความสามารถด้านเทคโนโลยีมากขึ้น ต่างจากในอดีตที่ให้น้ำหนักต่อความสามารถในการสร้างเครือข่ายเป็นหลัก

ทั้งนี้ นายราเชนทร์ พจนสุนทร อธิบดีกรมส่งเสริมการส่งออก เปิดเผยว่า มีบริษัทออกไปทำธุรกิจในต่างประเทศจำนวน 832 บริษัท โดยลงทุนในรูปแบบต่างๆ ทั้งด้านการผลิต หาวัตถุดิบ เปิดโรงงาน เปิดสำนักงาน หาตัวแทนขาย และขายแฟรนไชส์ โดยส่วนใหญ่เป็นการลงทุนในแถบเอเชีย ประเทศเพื่อนบ้าน ตะวันออกกลาง และยุโรปบางประเทศ (<http://www.classifiedthai.com/content.php?article=1268>) และเสาวณีย์ จันทะพงษ์ และสุภัทร ธนบดีภัทร (2012) ได้ทำการศึกษาโดยใช้ข้อมูลจากการสำรวจเชิงธุรกิจของธนาคารแห่งประเทศไทยในปี 2011 ที่สอบถามบริษัทที่ไปลงทุนในกลุ่มประเทศ CLMV จำนวน 94 รายทั้งบริษัทขนาดใหญ่ กลาง และเล็กโดยพบว่า ปัจจัยการแสวงหาตลาด (ร้อยละ 43) เป็นแรงจูงใจสำคัญของบริษัทไทยที่ออกไปลงทุนโดยตรงในทุกประเทศ CLMV ซึ่งสอดคล้องกับงานศึกษาของ Wee (2007) รองลงมาคือ ความสามารถในการแข่งขันของบริษัทไทยในตลาดท้องถิ่น (ร้อยละ 19) แรงจูงใจด้านแรงงานทั้งปริมาณแรงงานและค่าแรงงาน และแรงจูงใจด้านสิทธิพิเศษทางภาษี (ร้อยละ 14)

นอกจากนี้ จากการศึกษาข้อมูลจาก BOI พบว่าบริษัท ซีเมนต์ไทย จำกัด (SCG) ได้เข้าไปตั้งโรงงานปูนซีเมนต์และการสร้างเครือข่ายโรงงานคอนกรีตผสมในประเทศกัมพูชา โดยมีแรงจูงใจในการแสวงหาตลาดเป็นหลัก บริษัทต้องการสร้างการรับรู้ในสินค้าและตราสินค้าแก่ผู้บริโภค มุ่งเน้นการตอบสนองความต้องการของลูกค้าโดยการเน้นสร้างมูลค่าเพิ่มผ่านการสร้างสรรค์นวัตกรรมและการพัฒนาสินค้าและบริการให้ตรงกับความต้องการของลูกค้ากลุ่มเป้าหมายชาวกัมพูชาที่ต้องการปูนซีเมนต์เพื่อนำไปทำการก่อสร้าง เช่น บริษัทรับเหมาก่อสร้าง หรือผู้ที่ต้องการสร้างที่อยู่อาศัย ซึ่งต้องการปัจจัยการผลิตไปทำการก่อสร้าง

บริษัท ไนซ์กรุ๊ป ผู้ผลิตและส่งออกเสื้อผ้ากีฬารายใหญ่ได้ทำขยายการลงทุนในประเทศกัมพูชา เพราะมีปัญหาการขาดแคลนแรงงานในประเทศไทย จากปัจจัยค่าจ้างขั้นต่ำที่จะปรับเพิ่มเป็น 300 บาทต่อวัน ตามนโยบายของรัฐบาล รวมถึงปัจจัยเสี่ยงใหม่คือปัญหาน้ำท่วมที่อาจเกิดขึ้นอีก บริษัทไนซ์กรุ๊ปมองว่าแรงงานกัมพูชานั้นมีค่าแรงที่ต่ำกว่าแรงงานไทย จึงทำให้ประหยัดต้นทุนจากการจ้างแรงงานลงได้ และกัมพูชาอาจไม่มีปัญหาน้ำท่วมหนักเหมือนกับไทย จึงอาจจะช่วยกระจายความเสี่ยงของบริษัทที่อาจไม่ต้องเสียหายทั้งหมดเมื่อเกิดน้ำท่วม นอกจากนี้การตั้งโรงงานในกัมพูชายังช่วยรองรับความต้องการของลูกค้าที่

จะขยายตัวเพิ่มมากขึ้น เพราะในบางครั้งการผลิตแค่ในประเทศไทยอาจไม่เพียงพอับความต้องการของ
ลูกค้า รวมทั้งการตั้งฐานในกัมพูชามีผลดี คือ ทำให้มีการส่งออกไปยังต่างประเทศในยุโรปมากขึ้น เพราะ
การส่งออกสินค้าจากกัมพูชาได้รับการยกเว้นภาษีนำเข้าจากสหภาพยุโรป(EU)

บริษัท เครือเจริญโภคภัณฑ์ (CP) ได้ขยายฐานการผลิตข้าวโพดอาหารสัตว์ ด้วยการใช้เมล็ดพันธุ์
ดีที่วิจัยและพัฒนาขึ้นนำไปให้เกษตรกรกัมพูชาปลูกสาเหตุที่เลือกลงทุนในประเทศกัมพูชาเพราะสภาพ
ภูมิอากาศมีความคล้ายคลึงกับไทย และกัมพูชามีข้าวโพดปริมาณมากแต่คุณภาพต่ำ เนื่องจากขาด
เทคโนโลยีการผลิตที่ทันสมัย ในการลงทุนนอกจากจะแสวงหาทรัพยากรจากข้าวโพดเพื่อนำมาเป็นวัตถุดิบ
ในการผลิตอาหารสัตว์แล้ว ยังเป็นการส่งเสริมความรู้ให้กับเกษตรกรได้ใช้เมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพอีกด้วย

บริษัท ซิงเกอร์ ประเทศไทย จำกัด เป็นผู้แทนจำหน่ายสินค้าในประเทศลาวด้านเครื่องใช้ไฟฟ้า
เช่น เครื่องซักผ้า ตู้แช่ขนาดใหญ่ เป็นต้น โดยการลงทุนจะค่อยๆ เข้าไปวางระบบและนำจุดแข็งที่มีเข้าไป
เสริมคือ สินค้าของซิงเกอร์จะเน้นคุณภาพและเทคโนโลยีที่ได้รับการยอมรับ เพื่อครองตลาดสำหรับผู้มี
รายได้เพียงพอต่อการซื้อสินค้าที่มีคุณภาพมากกว่าการใช้เครื่องใช้ไฟฟ้าราคาถูกและคุณภาพต่ำที่ทำ
ตลาดอยู่ในลาวมาก่อน

บริษัท ลำปางฟู้ด จำกัด ผู้ผลิตและส่งออกผลิตภัณฑ์อาหาร อาทิ ผักดอง ลูกชิด ผลไม้กระป๋อง
และซอสปรุงรส ได้เลือกลงทุนประเทศลาวเนื่องจากปัจจัยทางด้านแรงงานและด้านวัฒนธรรมที่คล้ายคลึง
กับประเทศไทย ทำให้แรงงานไม่ต้องปรับตัวอะไรมาก เช่น ภาษาลาวกับภาษาไทยมีความคล้ายคลึงกัน
จึงสามารถทำความเข้าใจได้ง่าย หรือการที่คนลาวนิยมสินค้าไทย ทำให้แรงงานลาวจึงอยากทำงานกับ
บริษัทไทยมากขึ้น เป็นต้น

บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) (PTT)พัฒนาโครงการไฟฟ้าพลังน้ำไซยะบุรีในประเทศลาว ซึ่งเป็น
โครงการที่ได้รับสัมปทานจากรัฐบาลลาวในการออกแบบ พัฒนา ก่อสร้าง และดำเนินการในการสร้าง
มูลค่าเพิ่มจากธุรกิจไฟฟ้า รวมทั้งเป็นการรักษาและสร้างความมั่นคงด้านพลังงานให้ประเทศไทยในระยะ
ยาว ทั้งนี้เพราะประเทศลาวมีทรัพยากรน้ำที่อุดมสมบูรณ์จึงเหมาะกับการผลิตกระแสไฟฟ้า

บริษัท แบล็คแคนยอน (ประเทศไทย) จำกัด ทำธุรกิจเกี่ยวกับบริการร้านอาหาร และ
เครื่องดื่มหลายชนิด ลงทุนเปิดสาขาในพม่า เพื่อเจาะลูกค้าที่เป็นตลาดบนในเมืองที่มีกำลังซื้อพอ และนัก

ธุรกิจชาวต่างชาติที่มาลงทุนหรือท่องเที่ยวในพม่า โดยเศรษฐกิจพม่าในอนาคตมีแนวโน้มที่จะเติบโตสูง เพราะพม่ามีการเปิดประเทศมากขึ้น มีการพัฒนาโครงการก่อสร้างต่างๆ มีแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจเป็นจำนวนมาก มีการส่งเสริมการลงทุนจากต่างชาติ คนในประเทศก็มีกำลังซื้อมากขึ้น จึงเป็นโอกาสของบริษัท แบล็คแคนยอน จำกัด ที่จะทำการขยายตลาดมากขึ้น

บริษัท ปตท.สำรวจและผลิตปิโตรเลียม จำกัด (มหาชน) หรือ ปตท.สผ. เป็นผู้จัดหาก๊าซธรรมชาติจากแหล่งยานาดาและเยตากุนของประเทศพม่า แล้วส่งผ่านมายังโรงไฟฟ้าราชบุรี เพื่อใช้ในการผลิตกระแสไฟฟ้า โดยแรงจูงใจหลักของการลงทุนด้านก๊าซธรรมชาติในพม่าคือ การแสวงหาทรัพยากรธรรมชาติ เพราะพม่ามีแหล่งก๊าซธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์เป็นจำนวนมากและประเทศไทยมีความต้องการใช้พลังงานมากขึ้น

บริษัท สยาม โจนาราน จำกัด ลงทุนทำการประมงในพม่า ซึ่งเป็นบริษัทเดียวที่รัฐบาลพม่าได้ให้สิทธิทำการประมง (Fishing right) โดยได้สิทธิทำการประมงรูปแบบเรือประมงอวนลากและเรืออวนล้อมซึ่งแรงจูงใจหลักของการลงทุนทำประมง คือการได้แสวงหาทรัพยากรสัตว์น้ำในพม่า ซึ่งมีอยู่อย่างอุดมสมบูรณ์ โดยเมื่อมีการจับสัตว์น้ำแล้วสามารถนำมาขึ้นท่าและนำมาขายในไทยได้ เป็นการสนับสนุนการบริโภคภายในประเทศ รวมทั้งยังมีการนำสัตว์น้ำไปใช้ในอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ประมง เพื่อส่งออกไปยังต่างประเทศอีกด้วย

บริษัท อมตะ คอร์ปอเรชั่น จำกัด ได้ลงทุนสร้างนิคมอุตสาหกรรมภายใต้ชื่อ “อมตะเอ็กซ์เพลสซิติ” เพื่อพัฒนาเป็นที่อยู่อาศัยและบริการด้านต่างๆ อาทิ โครงการบ้านพัก อพาร์ทเมนต์ และสิ่งอำนวยความสะดวกในชีวิตประจำวันแบบครบวงจร เพื่อรองรับภาคอุตสาหกรรมโดยเฉพาะนักลงทุนที่สนใจเข้ามาลงทุนอีกเป็นจำนวนมาก โดยทำเลที่ตั้งถือว่าดีที่สุดในประเทศเวียดนามเพราะมีความสะดวกด้านการคมนาคมและโลจิสติกส์ เนื่องจากอยู่ใกล้สนามบินลองอันห์ ซึ่งเป็นสนามบินนานาชาติแห่งใหม่ของประเทศเวียดนาม อยู่ใกล้นครโฮจิมินห์เพียง 20 กิโลเมตร และมีถนนวงแหวนรอบนอก (Highway outer ring road) เชื่อมต่อระหว่างนครโฮจิมินห์และสนามบินลองอันห์ อีกทั้งยังอยู่ใกล้แม่น้ำดองไนเพียง 1-2 กิโลเมตรจะเห็นได้ว่าบริษัทมีแรงจูงใจในการลงทุน คือ การแสวงหาตลาด โดยเจาะไปที่กลุ่มนักลงทุนต่างชาติที่มาลงทุนในเวียดนาม ซึ่งต้องการที่พักเพื่ออยู่อาศัยและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ นอกจากนี้บริษัทยังมีแรงจูงใจในการแสวงหาประสิทธิภาพอีกด้วย เพราะบริษัทได้ทำเลก่อสร้างที่ดีอยู่ใกล้สนามบิน

และแม่น้ำ เมื่อมีการคมนาคมขนส่งนักลงทุนก็จะเกิดความสะดวกในการเดินทาง ช่วยลดต้นทุนทางธุรกรรมลงได้ และเมื่อมีความต้องการท่องเที่ยว ทำเลที่ตั้งก็อยู่ไม่ไกลจากตัวเมืองมาก ทำให้เกิดความสะดวกเป็นอย่างดีต่อนักลงทุนและนักท่องเที่ยว

ธนาคารกสิกรไทย ลงทุนเข้าไปวางรากฐานการให้บริการทางการเงิน การบริหารบัญชี การทำธุรกรรมในต่างประเทศ รวมถึงการให้สินเชื่อและการให้คำแนะนำทางธุรกิจแก่ลูกค้า เช่น ข้อมูลเรื่องการค้า การแข่งขันในตลาด กฎระเบียบต่างๆ และเรื่องความร่วมมือกันจัดกิจกรรมทางธุรกิจระหว่างกัน เป็นต้น โดยเป้าหมายของการจัดตั้งธนาคารต่างแดนคือ ต้องการรองรับปริมาณการลงทุนของผู้ประกอบการไทยในประเทศเวียดนามที่มีการเติบโตอย่างต่อเนื่อง ให้สามารถเข้าถึงบริการได้สะดวก เพราะธนาคารจะมีเครือข่ายสาขาบริการที่ทั่วถึง มีพนักงานที่ชำนาญการพร้อมให้บริการทันที ให้ข้อมูลและคำแนะนำที่จะเป็นประโยชน์ต่อการทำธุรกิจของลูกค้าธนาคาร จะเห็นได้ว่าธนาคารกสิกรมีแรงจูงใจหลักคือ การแสวงหาตลาด โดยการเจาะไปที่นักลงทุนไทยในเวียดนามเป็นหลัก

บริษัท แพรนด้าจีเวลรี่ จำกัด ไปลงทุนตั้งโรงงานผลิตในเวียดนามเพราะปัจจัยทางด้านค่าแรงที่มีราคาถูกขึ้นข้างถูกโดยเฉพาะเมื่อเทียบกับค่าแรงในกรุงเทพมหานครและจากปัจจัยทางด้านข้อตกลงทางการค้าระหว่างประเทศ แพรนด้ามองเห็นว่าการไปลงทุนในเวียดนามน่าจะเป็นประโยชน์ในฐานะเป็นแหล่งผลิตเพื่อการส่งออกทั้งนี้เพราะหากประเทศไทยถูกตัดสิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากร (the generalized systems of preferences: GSP) จากประเทศคู่ค้าแต่เวียดนามยังไม่ถูกตัด GSP การผลิตที่เวียดนามจะทำให้แพรนด้ายังคงได้รับประโยชน์ทางภาษีศุลกากรอยู่ บริษัทจึงมีแรงจูงใจของการแสวงหาประสิทธิภาพเป็นหลัก และจากการที่บริษัทเริ่มสร้างตราสินค้าคือEsse (เครื่องประดับเงิน) ไปขายในเวียดนาม ถือว่ามีแรงจูงใจในการแสวงหาตลาดอีกด้วยโดยพยายามสร้างตราสินค้าให้เป็นที่รู้จักของชาวเวียดนามที่ชอบการสะสมเครื่องประดับ

นอกจากนี้ เณศรา สุขพานิช (2552) ได้ศึกษาการลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศของบริษัทอัญมณีและเครื่องประดับไทย:กรณีศึกษาบริษัทแพรนด้าจีเวลรี่จำกัด (มหาชน) ซึ่งผลการศึกษาที่เกี่ยวกับแรงจูงใจในการลงทุนพบว่าบริษัทแพรนด้ามีการลงทุนในต่างประเทศแบ่งออกเป็นสองลักษณะคือ

1) การลงทุนเพื่อเป็นแหล่งผลิตและจัดจำหน่ายได้แก่การลงทุนในเวียดนามอินโดนีเซียและจีนโดยแรงจูงใจในการลงทุนมีทั้งเกิดจากการลงทุนเพื่อแสวงหาประสิทธิภาพซึ่งหมายถึงการลงทุนในเวียดนาม

และเงินที่ค่าแรงถูกเมื่อเทียบกับค่าแรงในกรุงเทพมหานคร และแรงจูงใจในการลงทุนเพื่อขยายตลาดซึ่งเป็นแรงจูงใจหลักของการลงทุนทั้งสามประเทศ

2) การลงทุนในต่างประเทศเพื่อเป็นแหล่งจัดจำหน่ายเพียงอย่างเดียวได้แก่การลงทุนในสหรัฐอเมริกาฝรั่งเศสอังกฤษเยอรมนีและอินเดีย แม้การลงทุนในบางส่วนจะเป็นไปเพื่อแสวงหาสินทรัพย์เชิงกลยุทธ์เช่น การซื้อตราสินค้าจากฝรั่งเศสHGG โดยสาเหตุที่فرنต้าเข้าไปซื้อสินค้าแบรนด์ของฝรั่งเศส (HGG) แทนที่จะนำแบรนด์จากไทยเข้าไปโดยตรงเพราะโดยปกติคนฝรั่งเศสจะเลือกซื้อเฉพาะสินค้าอัญมณีแบรนด์ที่เป็นที่รู้จักดังนั้นการนำสินค้าแบรนด์ไทยเข้าไปขายในฝรั่งเศสในทันทีอาจเป็นไปได้ยากفرنต้าจึงตัดสินใจซื้อ HGGเพราะเป็นแบรนด์ที่คนฝรั่งเศสรู้จักอยู่แล้วแต่เป้าหมายหลักของการลงทุนในลักษณะนี้ส่วนใหญ่ยังคงเป็นไปเพื่อการขยายตลาดทั้งสี่ประเทศ

นันทพร พงศ์พัฒนานนท์ และชิตชนก อันโดนนจารย์(2012) กล่าวว่าอุปสรรคสำคัญที่ทำให้ระดับการลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศของไทยอยู่ในระดับต่ำเมื่อเทียบกับหลายประเทศ มีดังนี้

1. ปัญหาด้านภาษี โดยอัตราภาษีเงินได้จากต่างประเทศของไทยค่อนข้างสูง ขณะที่หลายประเทศ เช่น สิงคโปร์ มาเลเซีย และฮ่องกง รายได้จากต่างประเทศจะได้รับการยกเว้นภาษี นอกจากนี้ กระบวนการในทางปฏิบัติสำหรับขอคืนภาษีของไทยมีความซับซ้อนและยุ่งยาก ทำให้ประโยชน์ที่ภาคเอกชนไทยความได้จากการมีอนุสัญญาภาษีซ้อนกับ 55 ประเทศของทางการไทยลดลง อีกทั้งยังขาดมาตรการสนับสนุนด้านภาษีอื่นๆ เช่น การนำค่าใช้จ่ายในการสำรวจตลาดต่างประเทศมาเป็นค่าลดหย่อนทางภาษี ขณะที่มาเลเซียและสิงคโปร์สามารถนำค่าใช้จ่ายของโครงการพัฒนาการลงทุนในต่างประเทศมาหักภาษีได้ถึง 2 เท่า นอกจากนี้ การจัดเก็บภาษีเงินได้จากต่างประเทศของไทย โดยจัดเก็บภาษีเงินได้จากต่างประเทศในรูปของ Capital gain ในขณะที่เงินปันผลได้รับการยกเว้นแบบมีเงื่อนไข ส่งผลให้บริษัทไทยมักไปลงทุนผ่านประเทศที่เป็น tax haven เช่น สิงคโปร์ หมู่เกาะเคย์แมน และฮ่องกง โดยจัดตั้งบริษัทในรูป holding companies ก่อนที่จะไปลงทุนในธุรกิจของอีกประเทศหนึ่งซึ่งเป็นประเทศที่สาม เพื่อว่าหากมีรายได้จากการขายหุ้นจะไม่เสียภาษีในประเทศที่สอง และเมื่อนำเงินทุนกลับไทยในรูปเงินปันผลก็จะได้รับการยกเว้นภาษี ทำให้ทางการไทยไม่สามารถจัดเก็บภาษีได้ และภาคเอกชนมีต้นทุนการบริหาร

2. ข้อจำกัดในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ของไทย ต้นทุนการกู้ยืมสูงและไม่ได้รับสินเชื่อหรือได้ไม่เพียงพอเพราะสถาบันการเงินถือว่า SMEs เป็นธุรกิจที่มี

ความเสี่ยงสูง นอกจากนี้ SMEs ยังไม่สามารถระดมทุนระยะยาวผ่านตลาดทุนไทยได้มากนัก และแม้บริษัทไทยจะสามารถระดมทุนในลักษณะการออกหุ้นกู้ที่เป็นเงินตราต่างประเทศในไทยได้ แต่ยังมีขาดความคล่องตัวเพราะกฎเกณฑ์ที่ยุ่งยาก ทำให้บริษัทไทยบางรายเลือกระดมทุนโดยการกู้เงินตราต่างประเทศจากธนาคารพาณิชย์ไทยหรือจากต่างประเทศโดยตรง หรือออกหุ้นกู้ที่เป็นสกุลเงินขาเข้าในต่างประเทศซึ่งมีต้นทุนในการระดมทุนที่สูงกว่าโดยเปรียบเทียบ ภาครัฐของไทยมีการสนับสนุนแหล่งเงินทุนจากภาครัฐไม่มากนักเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่น ๆ ที่มีการสนับสนุนในหลายรูปแบบผ่านสถาบันการเงินของภาครัฐ การจัดตั้งกองทุนสนับสนุนพิเศษ เช่น เกาหลีดี้ มาเลเซีย สิงคโปร์ และจีน

3. ผู้ประกอบการไทยยังขาดความคุ้นเคยกับสภาพแวดล้อมในประเทศเป้าหมาย ไม่ว่าจะเป็นภาษา วัฒนธรรม กฎหมาย และขาดองค์การให้ข้อมูลเชิงลึกและครบวงจร

นันทพร พงศ์พัฒนานนท์ และชิตชนก อันโดนนจารย์(2012) ได้เสนอให้ภาครัฐดำเนินนโยบายมาตรการทางภาษีที่เอื้อต่อการลงทุน ได้แก่ ขจัดเกณฑ์การเสียภาษีที่ซ้ำซ้อน และสนับสนุนเงินทุนแก่ธนาคารของรัฐโดยเฉพาะ EXIM bank รวมถึงการบริการที่ครบวงจร ลดกฎเกณฑ์ข้อจำกัดในการระดมทุนผ่านตราสารที่เป็นสกุลเงินตราต่างประเทศในไทย ตั้งหน่วยงานกลางแบบ One-stop service ที่ทำงานเชิงรุกให้ความรู้ ชี้แนะโอกาสทางธุรกิจ กลยุทธ์การทำธุรกิจในต่างประเทศ รวมทั้งช่วยจัดหาที่ปรึกษาทางธุรกิจ หรือจับคู่ นักธุรกิจไทยกับนักธุรกิจในท้องถิ่นของประเทศที่ไปลงทุนเพื่อจะทราบถึงกฎระเบียบหรือตลาดในประเทศเหล่านั้น โดยรัฐอาจสร้างความสัมพันธ์แบบรัฐต่อรัฐเพื่อเจรจาด้านการลงทุนระหว่างประเทศ ส่วนภาคเอกชนควรรวมตัวกันเป็นหมู่คณะหรือสร้างเป็นคลัสเตอร์เพื่อไปหารือโดยตรงกับภาครัฐของประเทศเป้าหมาย และรู้จักป้องกันความเสี่ยงทางการเงิน

5. ข้อมูลเกี่ยวกับการออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศของบริษัทกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลที่ใช้ในงานศึกษานี้มาจากการสำรวจสถานประกอบการในเรื่องระดับการเพิ่มผลผลิตและบรรยากาศการลงทุนในประเทศไทยซึ่งทางผู้วิจัยได้รับการอนุเคราะห์ให้ข้อมูลจากสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติกระทรวงอุตสาหกรรม โดยการสำรวจนี้เป็นความร่วมมือระหว่างสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ

กระทรวงอุตสาหกรรม และธนาคารโลก ทำการสำรวจสถานประกอบการใน 9 กลุ่มอุตสาหกรรม¹ ได้แก่ อาหารแปรรูป สิ่งทอ เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม ชิ้นส่วนยานยนต์ อิเล็กทรอนิกส์ เครื่องใช้ไฟฟ้า ยางและพลาสติก ผลิตภัณฑ์ไม้และเฟอร์นิเจอร์ไม้ เครื่องจักรกลและอุปกรณ์ โดยการสำรวจทำขึ้น 2 ครั้ง ครั้งแรกในปี พ.ศ.2547 และครั้งที่สองในปีพ.ศ.2550 อย่างไรก็ดี แบบสอบถามที่ใช้ในการสำรวจในปีพ.ศ.2547 และ 2550 มีความแตกต่างกันในบางส่วน โดยแบบสำรวจในปีพ.ศ.2550 นั้นมีความละเอียดกว่าแบบสำรวจในปีพ.ศ.2547

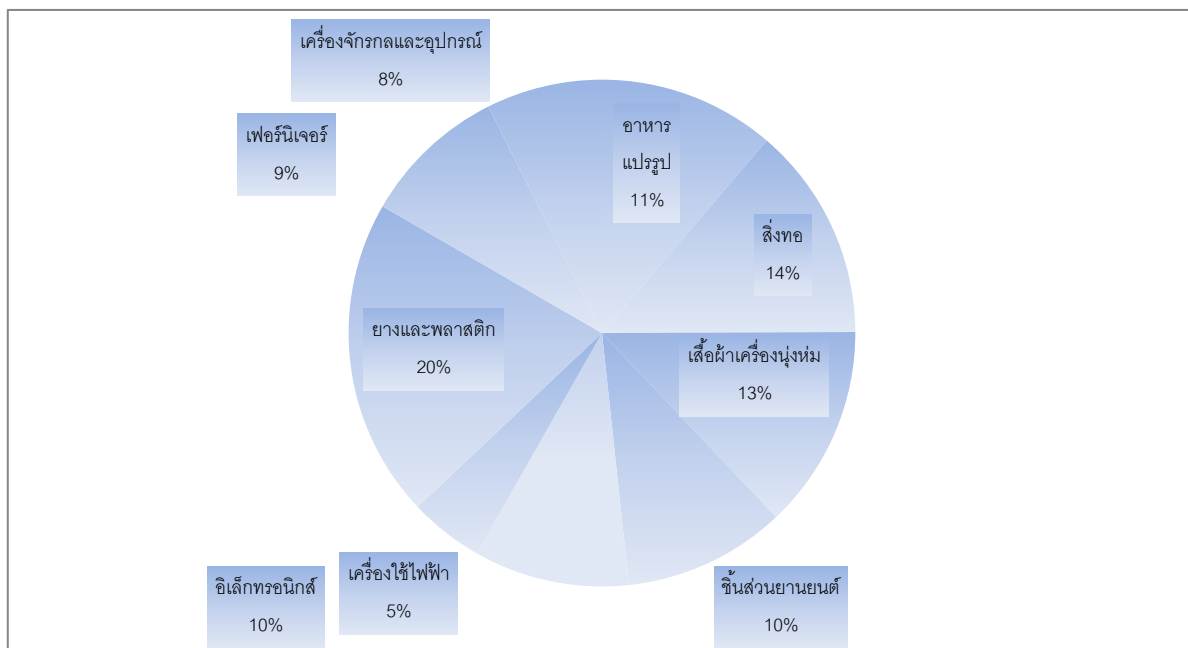
ตารางที่ 4 แสดงจำนวนตัวอย่างของการสำรวจในปีพ.ศ.2547 และปี 2550 จำแนกตามกลุ่มอุตสาหกรรม โดยจำนวนตัวอย่างทั้งหมดในปีพ.ศ.2547 มีเท่ากับ 1,255 ตัวอย่าง และจำนวนตัวอย่างในปีพ.ศ.2550 มีจำนวน 1,043 ตัวอย่างรวมสองปีจึงมีข้อมูลจำนวนทั้งสิ้น 2,298 ตัวอย่าง² ทั้งนี้ ตัวอย่างมีการกระจายตามกลุ่มอุตสาหกรรมดังที่แสดงไว้ในตารางที่ 4 ส่วนรูปที่ 1 แสดงสัดส่วนของจำนวนตัวอย่างของแต่ละประเภทอุตสาหกรรมจากการสำรวจทั้งสองครั้งรวมกัน รวมจำนวนตัวอย่างทั้งสิ้น 2,298 ตัวอย่าง โดยจำนวนตัวอย่างประกอบด้วยอุตสาหกรรมอาหารแปรรูปร้อยละ 11 สิ่งทอร้อยละ 14 เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มร้อยละ 14 ชิ้นส่วนยานยนต์ร้อยละ 10 เครื่องใช้ไฟฟ้าร้อยละ 5 อิเล็กทรอนิกส์ร้อยละ 10 ยางและพลาสติกร้อยละ 20 เฟอร์นิเจอร์ร้อยละ 9 และเครื่องจักรและอุปกรณ์ร้อยละ 8

¹ข้อมูลมีข้อจำกัดเพราะสำรวจเฉพาะภาคอุตสาหกรรม มิได้รวมภาคเกษตรกรรมและภาคบริการ ดังนั้น ผลการศึกษานี้จึงไม่ครอบคลุมถึงภาคอื่นๆ ที่อยู่นอกเหนือภาคอุตสาหกรรมทั้งเก้านี้

²ข้อมูลมีการสำรวจบริษัทที่ซ้ำกันอยู่ 426 แห่ง แต่ข้อมูลที่ผู้วิจัยได้รับการอนุเคราะห์จากสถาบันเพิ่มผลผลิตไม่ได้ระบุบริษัทที่ถูกสำรวจซ้ำไว้ ผู้วิจัยจึงลงหาบริษัทดังกล่าวด้วยวิธีต่างๆ เช่น จับคู่บริษัทที่เริ่มกิจการในปีเดียวกันและตั้งอยู่ในจังหวัดเดียวกัน แต่ไม่สามารถหาบริษัทเหล่านี้พบได้ ผู้วิจัยจึงสมมติให้บริษัทในตัวอย่างทั้งหมดไม่ใช่บริษัทเดียวกัน ซึ่งอาจทำให้การประมาณค่าทดสอบทางสถิติไม่มีประสิทธิภาพ แต่ไม่ใช่ปัญหารุนแรง เพราะไม่ได้ทำให้ค่าพารามิเตอร์ที่ประมาณได้มีความคลาดเคลื่อน เพราะข้อมูลมีขนาดใหญ่พอ

ตารางที่ 4: จำนวนตัวอย่างจำแนกตามประเภทอุตสาหกรรมในปีพ.ศ.2547และ 2550

อุตสาหกรรม	การสำรวจปีพ.ศ.2547		การสำรวจปีพ.ศ.2550	
	จำนวนบริษัท	ร้อยละ	จำนวนบริษัท	ร้อยละ
อาหารแปรรูป	151	12.03	108	10.35
สิ่งทอ	165	13.15	149	14.29
เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม	156	12.43	143	13.71
ชิ้นส่วนยานยนต์	129	10.28	109	10.45
อิเล็กทรอนิกส์	163	12.99	65	6.23
เครื่องใช้ไฟฟ้า	81	6.45	28	2.68
ยางและพลาสติก	210	16.73	258	24.74
เฟอร์นิเจอร์	113	9	100	9.59
เครื่องจักรกลและอุปกรณ์	87	6.93	83	7.96
รวมทุกอุตสาหกรรม	1,255	100	1,043	100

รูปที่ 1: สัดส่วนตัวอย่างรวมการสำรวจในปีพ.ศ.2547 และ 2550

5.1 รูปแบบการออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศของกลุ่มตัวอย่าง

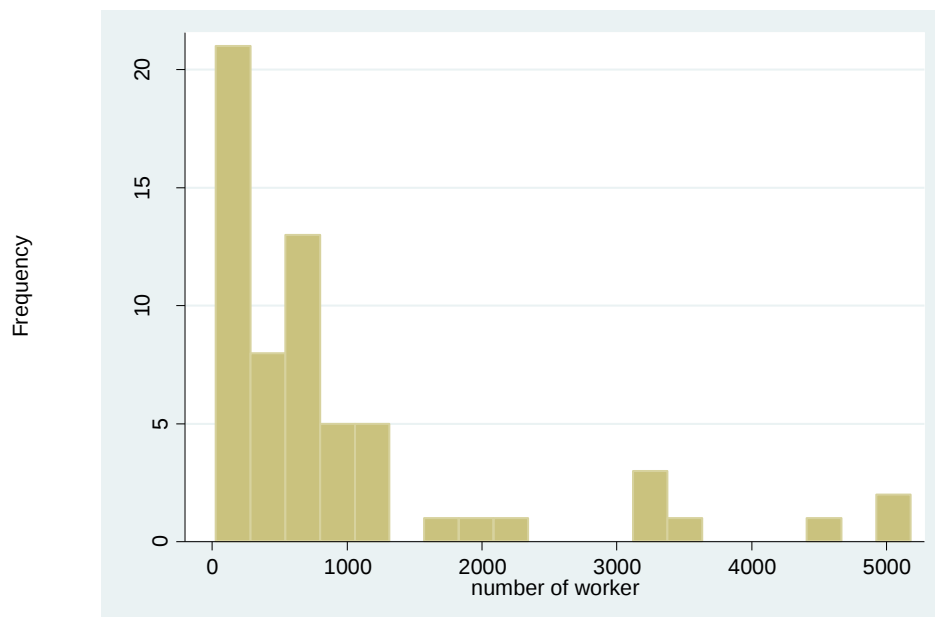
จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 2,298 บริษัท พบว่า มีบริษัทที่ออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศจำนวน 62 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 2.7 จากตารางที่ 5 พบว่า บริษัทที่ออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศนั้นออกไปลงทุนในอุตสาหกรรมที่หลากหลายไม่กระจุกตัวสอดคล้องกับผลการศึกษาอื่นๆ โดยมีบริษัทที่ออกไปลงทุนในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ในสัดส่วนสูงที่สุดคิดเป็นร้อยละ 23 รองลงมาคือ เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม ร้อยละ 16 สิ่งทอ ร้อยละ 13 อาหารแปรรูป ร้อยละ 11 ชิ้นส่วนยานยนต์ ร้อยละ 11 ยางและพลาสติก ร้อยละ 10 เครื่องใช้ไฟฟ้า ร้อยละ 8 เครื่องจักรและอุปกรณ์ ร้อยละ 5 และต่ำที่สุดคือ เฟอร์นิเจอร์ ร้อยละ 3

ตารางที่ 5: จำนวนบริษัทที่ออกไปลงทุนจำแนกตามประเภทอุตสาหกรรม

อุตสาหกรรม	จำนวนบริษัท	ร้อยละ
อาหารแปรรูป	7	11.3
สิ่งทอ	8	12.9
เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม	10	16.1
ชิ้นส่วนยานยนต์	7	11.3
อิเล็กทรอนิกส์	14	22.6
เครื่องใช้ไฟฟ้า	5	8.1
ยางและพลาสติก	6	9.7
เฟอร์นิเจอร์	2	3.2
เครื่องจักรกลและอุปกรณ์	3	4.8
รวม	62	100

หากพิจารณาลักษณะของบริษัทที่ออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศในเรื่องจำนวนพนักงาน รูปที่ 2 แสดงการแจกแจงความถี่ของจำนวนพนักงานของบริษัทที่มีการลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศจากกราฟแสดงให้เห็นว่าบริษัทที่มีการลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศในตัวอย่างที่ใช้ทำการศึกษา ประกอบด้วย ทั้ง

บริษัทขนาดเล็กเริ่มตั้งแต่ 26 คน ไปจนถึงบริษัทขนาดกลางที่มีพนักงานจำนวนน้อยกว่า 500 คน และบริษัทขนาดใหญ่ที่มีจำนวนพนักงานสูงที่สุด 5,180 คน

รูปที่ 2: จำนวนแรงงานของบริษัทที่มีการลงทุนโดยตรง

สำหรับสัดส่วนการลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศต่อการลงทุนทั้งหมดของบริษัทที่ลงทุนในต่างประเทศในแต่ละอุตสาหกรรม จากข้อมูลในตารางที่ 6 จะเห็นได้ว่าโดยเฉลี่ยแล้วบริษัทที่มีการลงทุนในต่างประเทศจะลงทุนในต่างประเทศเป็นสัดส่วนร้อยละ 33.80 ของการลงทุนทั้งหมดโดยสัดส่วนสูงสุดอยู่ที่ร้อยละ 72.60 ในอุตสาหกรรมยางและพลาสติก และต่ำสุดคือร้อยละ 10 ในอุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์

ตารางที่ 6: สัดส่วนการลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศของบริษัทที่ลงทุนต่างประเทศ

อุตสาหกรรม	สัดส่วนการลงทุนต่างประเทศ/การลงทุนทั้งหมด
อาหารแปรรูป	34.00
สิ่งทอ	38.43
เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม	33.50
ชิ้นส่วนยานยนต์	20.71
อิเล็กทรอนิกส์	40.27
เครื่องใช้ไฟฟ้า	30.00
ยางและพลาสติก	72.60
เฟอร์นิเจอร์	10.00
เครื่องจักรกลและอุปกรณ์	25.00
รวมทุกอุตสาหกรรม	33.80

ตารางที่ 7 แสดงจำนวนของบริษัทที่ทำการลงทุนในต่างประเทศ แยกตามลักษณะการลงทุนสามประเภท ได้แก่ การลงทุนในศูนย์กระจายสินค้า (distribution center) การลงทุนในสำนักงานขาย (sale office) และการลงทุนเพื่อการสร้างโรงงานสำหรับการผลิต(factory) แถวสุดท้ายของตารางแสดงสัดส่วนของการลงทุนประเภทต่างๆในตัวอย่างทั้งหมด พบว่า ร้อยละ 55 ของบริษัททั้งหมดลงทุนเพื่อสร้างโรงงานหรือหน่วยผลิต ร้อยละ 26 ของบริษัททั้งหมดลงทุนในศูนย์กระจายสินค้า และ ร้อยละ 18 ของบริษัททั้งหมดลงทุนในสำนักงานขาย

ตารางที่ 7: ประเภทของการลงทุนโดยตรง

อุตสาหกรรม	ศูนย์กระจายสินค้า	สำนักงานขาย	โรงงาน
อาหารแปรรูป	2	1	3
สิ่งทอ	1	1	2
เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม	0	0	3
ชิ้นส่วนยานยนต์	2	2	4
อิเล็กทรอนิกส์	3	1	2
เครื่องใช้ไฟฟ้า	0	1	1
ยางและพลาสติก	1	0	3
เฟอร์นิเจอร์	0	0	2
เครื่องจักรกลและอุปกรณ์	1	1	1
รวมทุกอุตสาหกรรม	10	7	21
(ร้อยละ)	(26.32)	(18.42)	(55.26)

หมายเหตุ: ข้อมูลเกี่ยวกับประเภทของการลงทุนโดยตรงถูกสำรวจเฉพาะในปี 2550 เท่านั้น ซึ่งมีอยู่จำนวน 26 บริษัท

ตารางที่ 8 แสดงจำนวนบริษัทที่ลงทุนโดยตรงแยกตามประเทศปลายทาง ในภาพรวมประเทศปลายทางที่บริษัทในกลุ่มตัวอย่างนิยมไปลงทุนตามลำดับจากมากไปน้อยเป็นดังนี้ ประเทศจีน (ร้อยละ 33) สหรัฐอเมริกา (ร้อยละ 24) และประเทศอื่นในเอเชีย (ร้อยละ 17) ประเทศอื่นๆ (ร้อยละ 22.22) ประเทศในทวีปแอฟริกา (ร้อยละ 3) นอกจากนี้ จะเห็นได้ว่าไม่มีการลงทุนในประเทศในทวีปยุโรปเลย

ตารางที่ 8: จำนวนบริษัทที่ลงทุนโดยตรงแยกตามประเทศที่ลงทุน

อุตสาหกรรม	จีน	อเมริกา	แอฟริกา	เอเชีย	ยุโรป	อื่นๆ
อาหารแปรรูป	3	1	0	2	0	0
สิ่งทอ	3	3	0	1	0	2
เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม	3	2	0	2	0	4
ชิ้นส่วนยานยนต์	2	2	0	4	0	0
อิเล็กทรอนิกส์	7	4	1	1	0	0
เครื่องใช้ไฟฟ้า	2	1	1	0	0	2
ยางและพลาสติก	0	2	0	0	0	3
เฟอร์นิเจอร์	0	0	0	0	0	2
เครื่องจักรกลและอุปกรณ์	1	0	0	1	0	1
รวมทุกอุตสาหกรรม	21	15	2	11	0	14
(ร้อยละ)	(33.33)	(23.81)	(3.17)	(17.46)	(0.00)	(22.22)

ตารางที่ 9 แสดงจำนวนบริษัทที่ลงทุนโดยตรงในหลายประเทศ (Multi-destination FDI) เมื่อเทียบกับจำนวนบริษัทที่มีการลงทุนในต่างประเทศทั้งหมด โดยรวมแล้วมีเพียงร้อยละ 12.9 ของบริษัทที่ลงทุนในต่างประเทศเท่านั้นที่มีการลงทุนในหลายประเทศ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าบริษัทที่มีการลงทุนในต่างประเทศของไทยยังอยู่ในช่วงเริ่มต้นและส่วนใหญ่มีการลงทุนในต่างประเทศเพียงหนึ่งประเทศเท่านั้น

ตารางที่ 9: จำนวนบริษัทที่ลงทุนโดยตรงในหลายประเทศ

อุตสาหกรรม	บริษัทที่ลงทุนในหลายประเทศ	บริษัทที่ลงทุนในต่างประเทศ
อาหารแปรรูป	1	7
สิ่งทอ	2	8
เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม	1	10
ชิ้นส่วนยานยนต์	1	7
อิเล็กทรอนิกส์	1	14
เครื่องใช้ไฟฟ้า	1	5
ยางและพลาสติก	0	6
เฟอร์นิเจอร์	0	2
เครื่องจักรกลและอุปกรณ์	1	3
รวมทุกอุตสาหกรรม (ร้อยละ)	8 (12.9)	62 (100)

ตารางที่ 10 แสดงจำนวนประเทศที่บริษัทส่งสินค้าออกไปขาย ซึ่งเป็นตัวสะท้อนประสิทธิภาพระหว่างประเทศของบริษัท หากบริษัทส่งออกไปหลายประเทศแสดงว่า มีประสิทธิภาพการทำธุรกรรมการส่งออกระหว่างประเทศสูงกว่า ซึ่งน่าจะส่งผลให้สามารถออกไปลงทุนโดยตรงในต่างประเทศได้มากขึ้น จากตาราง จะเห็นว่าข้อมูลสนับสนุนข้อความข้างต้น กล่าวคือ โดยภาพรวม บริษัทที่ออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศจะส่งสินค้าออกไปขายประมาณ 2 ประเทศ ส่วนประเทศที่ไม่ออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศนั้น ส่งสินค้าออกไปขายเพียงประเทศเดียวเท่านั้น ซึ่งหากพิจารณาแยกรายอุตสาหกรรม ก็จะพบเช่นกันว่า บริษัทที่ออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศส่งออกไปหลายประเทศกว่าบริษัทที่ไม่ได้ออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศ

ตารางที่ 10 จำนวนประเทศที่บริษัทส่งสินค้าออกไปขาย

อุตสาหกรรม	จำนวนประเทศที่ส่งออก	
	ออกไปลงทุน	ไม่ออกไปลงทุน
อาหารแปรรูป	2.6	1.7
สิ่งทอ	2.1	1.0
เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม	2.3	1.3
ชิ้นส่วนยานยนต์	2.6	1.2
อิเล็กทรอนิกส์	1.6	1.4
เครื่องใช้ไฟฟ้า	2.0	1.1
ยางและพลาสติก	2.0	0.9
เฟอร์นิเจอร์	2.0	0.9
เครื่องจักรและอุปกรณ์	2.0	1.0
รวมทุกอุตสาหกรรม	2.1	1.2

เหตุผลสามข้อแรกของการเลือกการลงทุนในต่างประเทศของบริษัทที่ลงทุนในต่างประเทศถูกแสดงในตารางที่ 11 เหตุผลอันดับหนึ่งที่บริษัทเลือกลงทุนโดยตรงในต่างประเทศคือ แรงงานราคาถูก โดยบริษัทจำนวน 24 แห่งจากทั้งหมดที่ออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศ 62 แห่ง (ร้อยละ 38.71) ระบุว่า การแสวงหาแรงงานราคาถูกเป็นเหตุผลประการหนึ่งในสามอันดับแรกๆ ที่ไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศ ซึ่งในจำนวนนี้ 21 แห่งเลือกเป็นเหตุผลลำดับที่ 1 เหตุผลสามประการแรกอันดับที่สองในการลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศคือตลาดสินค้าขนาดใหญ่ (จำนวน 14 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 22.58) เหตุผลสามประการแรกอันดับที่สามและสี่ในการลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศคือ คุณภาพแรงงาน (จำนวน 12 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 19.35) และภาษีที่ต่ำ (จำนวน 9 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 14.52) ซึ่งหากพิจารณาเหตุผลเฉพาะอันดับแรกๆ ให้ผลสอดคล้องกับผลที่กล่าวมาแล้วข้างต้น และหากพิจารณารายอุตสาหกรรม เหตุผลลำดับที่ 1 คือ แรงงานราคาถูก ในทุกอุตสาหกรรม ยกเว้น อุตสาหกรรมชิ้นส่วนยานยนต์ที่ให้ความสำคัญที่สุดกับเหตุผลเรื่องตลาดสินค้าขนาดใหญ่

ตารางที่ 11: เหตุผลสามข้อแรกของการลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศ

อุตสาหกรรม	แรงงาน ถูก	คุณภาพ แรงงาน	ภาษีต่ำ	สาธารณูปโภค	ตลาด สินค้า ใหญ่	ภาษี วัตถุดิบ สูง	ไทย ขาด แคลน แรงงาน ไม่มี ทักษะ	ไทย ขาด แคลน แรงงาน มี ทักษะ
อาหารแปรรูป	2	0	1	0	2	0	0	0
สิ่งทอ	4	3	0	0	3	0	0	0
เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม	6	3	1	0	1	0	1	1
ชิ้นส่วนยานยนต์	1	1	3	1	5	1	0	0
อิเล็กทรอนิกส์	2	2	2	0	1	1	0	0
เครื่องใช้ไฟฟ้า	2	1	0	0	1	1	0	0
ยางและพลาสติก	4	0	1	0	0	0	1	1
เฟอร์นิเจอร์	2	1	1	0	1	1	0	0
เครื่องจักรกลและ อุปกรณ์	1	1	0	0	0	0	0	0
รวมทุกอุตสาหกรรม (ร้อยละ)	24 (38.71)	12 (19.35)	9 (14.52)	1 (1.61)	14 (22.58)	4 (6.45)	2 (3.23)	2 (3.23)

ทั้งนี้ หากเปรียบเทียบบริษัทในอุตสาหกรรมเดียวกันที่ออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศด้วย เหตุผลประการแรกคือ แรงงานราคาถูก กับบริษัทที่ออกไปด้วยเหตุผลตลาดขนาดใหญ่ ซึ่งมีอยู่จำนวน 4 อุตสาหกรรม คือ อาหารแปรรูป สิ่งทอ อิเล็กทรอนิกส์ และเฟอร์นิเจอร์ ที่บริษัทในอุตสาหกรรมเดียวกัน ออกไปลงทุนด้วยเหตุผลประการแรกแตกต่างกัน (ส่วนอุตสาหกรรมอื่นนั้น บริษัทที่ออกไปลงทุนทั้งหมด ออกไปลงทุนด้วยเหตุผลประการแรกเหมือนกัน) ดังแสดงในตารางที่ 12 พบว่า บริษัทที่ออกไปด้วยเหตุผล แรงงานราคาถูกนั้น มีพนักงานจำนวนมากว่า (ยกเว้น อุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์) มีค่าจ้างแรงงานไร้ฝีมือ ต่อค่าจ้างรวมสูงกว่า การศึกษาเฉลี่ยของพนักงานต่ำกว่า สำหรับอุตสาหกรรมอาหารแปรรูปนั้น บริษัทที่

ออกไปลงทุนเพราะแรงงานราคาถูกนั้นออกไปลงทุนในจีนและเอเชีย ในขณะที่หากออกไปเพราะตลาดขนาดใหญ่จะไปลงทุนในอเมริกา สำหรับอุตสาหกรรมสิ่งทอ จะไปลงทุนในจีนเป็นส่วนใหญ่ แต่หากออกไปเพราะตลาดขนาดใหญ่จะไปลงทุนในเอเชีย ในขณะที่อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์นั้น ออกไปลงทุนในจีนไม่ว่าจะด้วยเหตุผลแรงงานราคาถูกหรือตลาดขนาดใหญ่ นอกจากนี้ ยังพบว่า บริษัทที่ออกไปลงทุนเพราะแรงงานราคาถูกมีสัดส่วนการถือหุ้นโดยต่างชาติสูงกว่า และอายุของบริษัทมากกว่าอีกด้วย

ตารางที่ 12: ลักษณะบริษัทจำแนกตามเหตุผลประการแรกของการออกไปลงทุน

อุตสาหกรรม	อาหารแปรรูป		สิ่งทอ		อิเล็กทรอนิกส์		เฟอร์นิเจอร์	
	แรงงาน	ตลาด	แรงงาน	ตลาด	แรงงาน	ตลาด	แรงงาน	ตลาด
	ราคา	ขนาด	ราคา	ขนาด	ราคา	ขนาด	ราคา	ขนาด
เหตุผลที่ออกไปลงทุน	ถูก	ใหญ่	ถูก	ใหญ่	ถูก	ใหญ่	ถูก	ใหญ่
จำนวนพนักงาน	1415	154	1742.5	750	2850	238	150	681
ค่าจ้างแรงงานไร้ฝีมือ/ค่าจ้างรวม	0.6	0.4	0.7	0.5	0.7	0.5	0.5	0.2
การศึกษาเฉลี่ยของพนักงาน	11.1	-	6.2	9.7	10.4	13.0	8.1	12.8
สัดส่วนการลงทุนในจีน	87.5	0	45	0	100	100	0	0
สัดส่วนการลงทุนในอเมริกา	0	100	30	0	0	0	0	0
สัดส่วนการลงทุนในเอเชีย	12.5	0	0	100	0	0	0	0
อายุของบริษัท	11	15	27.8	32	23	35	6	35
สัดส่วนการถือหุ้นโดยต่างชาติ	10.5	0	23	0	8	0	40	4

5.2 ผลผลิตภาพของบริษัทที่ออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศเปรียบเทียบกับบริษัทอื่นๆ

จากวรรณกรรมปริทัศน์ จะเห็นว่า ทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์ระหว่างประเทศได้แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการส่งออกและการลงทุนระหว่างประเทศ เราจึงจะเริ่มต้นด้วยการศึกษาถึงลักษณะของบริษัทที่มีการลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศเปรียบเทียบกับบริษัทที่ส่งออกจากตารางที่ 13 ซึ่งแสดงจำนวนและสัดส่วนของบริษัทที่ส่งออกและบริษัทที่ออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศในแต่ละอุตสาหกรรมจากข้อมูลของทั้งสองปี จะเห็นจากแถวสุดท้ายของตารางที่ 13 ว่าร้อยละ 56 ของบริษัทในกลุ่มตัวอย่างทำการส่งออกสินค้าไปยังต่างประเทศ อย่างไรก็ตาม บริษัทที่มีการลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศมีเพียงร้อยละ 2.7

เท่านั้น ซึ่งต่ำกว่าสัดส่วนของบริษัทที่ส่งออกอย่างมากลักษณะข้อมูลที่มีสัดส่วนของบริษัทที่ส่งออกจำนวนมากแต่สัดส่วนของบริษัทที่มีการลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศน้อยเช่นนี้ เป็นลักษณะของข้อมูลที่พบได้บ่อย โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับประเทศกำลังพัฒนา

ตารางที่ 13: บริษัทที่ส่งออกและลงทุนโดยตรงในต่างประเทศ

อุตสาหกรรม	บริษัททั้งหมด	บริษัทส่งออก	ร้อยละของบริษัทส่งออก	บริษัทที่ลงทุนต่างประเทศ	ร้อยละของบริษัทที่ลงทุน
อาหารแปรรูป	259	207	79.92	7	2.70
สิ่งทอ	314	142	45.22	8	2.55
เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม	299	193	64.55	10	3.34
ชิ้นส่วนยานยนต์	238	131	55.04	7	2.94
อิเล็กทรอนิกส์	228	158	69.30	14	6.14
เครื่องใช้ไฟฟ้า	109	57	52.29	5	4.59
ยางและพลาสติก	468	214	45.73	6	1.28
เฟอร์นิเจอร์	213	102	47.89	2	0.94
เครื่องจักรกลและอุปกรณ์	170	84	49.41	3	1.76
รวมทุกอุตสาหกรรม	2298	1288	56.05	62	2.70

นอกจากนี้ แบบจำลองของ Helpman และคณะ (2004) ดังที่กล่าวไว้ในส่วนวรรณกรรมปริทัศน์ สามารถนำมาประยุกต์กับข้อมูลเชิงประจักษ์ได้ว่าระดับผลิตภาพของบริษัทส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกทำธุรกรรมระหว่างประเทศโดยบริษัทที่มีผลิตภาพต่ำจะทำการผลิตและขายภายในประเทศเท่านั้น ส่วนบริษัทที่มีผลิตภาพระดับปานกลางขึ้นไปจะทำการส่งออกด้วย และบริษัทที่มีผลิตภาพสูงจะทำทั้ง 3 อย่างคือ ผลิตเพื่อขายในประเทศ ส่งออก และออกไปลงทุนโดยตรงในแนวนอนยังต่างประเทศนั่นคือ บริษัทที่ออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศจะส่งออกด้วย ดังนั้น จำนวนบริษัทที่ออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศกับบริษัทที่ทั้งส่งออกและออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศควรมีค่าเท่ากัน หรือสัดส่วนของบริษัทที่ทั้งส่งออกและออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศต่อบริษัทที่ออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศควรจะเท่ากับร้อยละ 100 จากตารางที่ 14 ซึ่งแสดงจำนวนของบริษัทที่ออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศในแต่ละอุตสาหกรรมและจำนวนบริษัทที่ทั้งออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศและส่งออก จะเห็นได้จากแถวสุดท้ายของตารางที่ 14 ว่า ร้อยละ 89 ของบริษัทที่ลงทุนโดยตรงในต่างประเทศมีการส่งออกไปยัง

ต่างประเทศ ดังนั้น ข้อมูลในตารางนี้ค่อนข้างสนับสนุนแบบจำลองเศรษฐศาสตร์ระหว่างประเทศของ Helpman และคณะ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในอุตสาหกรรมอาหารแปรรูป เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม ชิ้นส่วนยานยนต์ เครื่องใช้ไฟฟ้า และเฟอร์นิเจอร์ ที่มีสัดส่วนเป็นร้อยละ 100 และสอดคล้องกับแบบจำลองกระบวนการเข้าสู่ความเป็นสากล (IPM) ของธุรกิจระหว่างประเทศที่ว่า บริษัทจะผูกพันกับธุรกรรมระหว่างประเทศอย่างค่อยเป็นค่อยไป

ตารางที่ 14: จำนวนบริษัทที่ส่งออกและบริษัทที่ลงทุนโดยตรง

อุตสาหกรรม	จำนวนบริษัทที่ออกไปลงทุนโดยตรงในต่างประเทศ (1)	จำนวนบริษัทที่ออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศและส่งออก (2)	สัดส่วนร้อยละ $(2)/(1)*100$
อาหารแปรรูป	7	7	100.00
สิ่งทอ	8	7	87.50
เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม	10	10	100.00
ชิ้นส่วนยานยนต์	7	7	100.00
อิเล็กทรอนิกส์	14	10	71.43
เครื่องใช้ไฟฟ้า	5	5	100.00
ยางและพลาสติก	6	5	83.33
เฟอร์นิเจอร์	2	2	100.00
เครื่องจักรกลและ	3	2	66.67
รวมทุกอุตสาหกรรม	62	55	88.71

ตารางที่ 15-18 แสดงข้อมูลที่เป็นตัวแทนของระดับผลิตภาพของบริษัท ได้แก่ จำนวนแรงงาน รายได้ต่อปี ผลิตภาพแรงงาน และอายุของบริษัท โดยขนาดของบริษัทไม่ว่าจะวัดผ่านรายได้หรือจำนวนแรงงาน บริษัทที่มีขนาดใหญ่จะได้ประโยชน์จากการประหยัดต่อขนาด ทำให้มีต้นทุนต่อหน่วยในการผลิตสินค้าต่ำกว่าบริษัทที่มีขนาดเล็ก สำหรับผลิตภาพของแรงงานนั้นวัดจากสัดส่วนมูลค่าผลผลิตที่ได้ต่อแรงงาน ถ้าแรงงานมีผลิตภาพสูงย่อมสามารถผลิตผลผลิตต่อหัวได้จำนวนมาก และอายุของบริษัท แสดงถึงประสิทธิภาพในการดำเนินธุรกิจของบริษัทโดยอายุของบริษัทสามารถแสดงถึงความมั่นคงของฐานะทางการเงินที่ดี มีความเชี่ยวชาญสูง ชื่อเสียงดี และฐานลูกค้ามาก เป็นต้น

โดยตารางที่ 15เปรียบเทียบจำนวนแรงงานของบริษัทที่ส่งออกกับบริษัทที่ลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศและบริษัททั้งหมดใน 9 อุตสาหกรรม จากตารางนี้จะเห็นได้ว่าในทุกอุตสาหกรรม ยกเว้น อิเล็กทรอนิกส์ บริษัทที่มีการลงทุนในต่างประเทศจะมีจำนวนแรงงานสูงสุดต่อจำนวนบริษัท และบริษัทที่ทำการส่งออกจะมีจำนวนแรงงานมากกว่าบริษัทที่ขายในประเทศเพียงอย่างเดียว ซึ่งสนับสนุนแบบจำลองของ Helpman และคณะ (2004)

ตารางที่ 15: จำนวนแรงงานของบริษัทที่ส่งออกและบริษัทที่ลงทุนในต่างประเทศ

อุตสาหกรรม	บริษัททั้งหมด (คน)	บริษัทส่งออก (คน)	บริษัทลงทุนต่างประเทศ(คน)
อาหารแปรรูป	582.70	698.34	760.43
สิ่งทอ	301.16	511.58	1136.25
เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม	315.60	417.57	1206.80
ชิ้นส่วนยานยนต์	282.88	388.21	757.57
อิเล็กทรอนิกส์	878.24	1168.23	1041.86
เครื่องใช้ไฟฟ้า	392.19	678.93	843.80
ยางและพลาสติก	161.74	252.00	996.50
เฟอร์นิเจอร์	168.25	263.61	415.50
เครื่องจักรกลและอุปกรณ์	109.46	173.38	463.67
รวมทุกอุตสาหกรรม	339.56	518.09	948.23

ตารางที่ 16 เปรียบเทียบรายได้ต่อปีของบริษัทที่ออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศเปรียบเทียบกับบริษัทที่ส่งออกและบริษัททั้งหมดในแต่ละอุตสาหกรรม แถวสุดท้ายของตารางที่ 16 แสดงว่า เมื่อเฉลี่ยทั้ง 9 อุตสาหกรรมรวมกันจะพบว่าบริษัทที่มีการลงทุนในต่างประเทศจะมีรายได้เฉลี่ยต่อปีสูงกว่าบริษัทที่ส่งออก และบริษัทที่ส่งออกจะมีรายได้เฉลี่ยต่อปีสูงกว่าบริษัทที่ผลิตเพื่อขายในประเทศ อย่างไรก็ตาม หากแยกดูในรายอุตสาหกรรมจะพบว่าในบางอุตสาหกรรม เช่น อุตสาหกรรมอาหารแปรรูป สิ่งทอ เครื่องใช้ไฟฟ้า และอิเล็กทรอนิกส์ บริษัทส่งออกมีรายได้เฉลี่ยต่อปีสูงกว่าบริษัทที่ทำการลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศ

ตารางที่ 16: รายได้ต่อปีของบริษัทที่ส่งออกและบริษัทที่ลงทุนในต่างประเทศ¹

อุตสาหกรรม	บริษัททั้งหมด (ล้านบาท)	บริษัทส่งออก (ล้านบาท)	บริษัทลงทุน ต่างประเทศ (ล้านบาท)
อาหารแปรรูป	892.33	1047.33	1023.73
สิ่งทอ	337.88	617.18	578.55
เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม	180.11	256.80	722.18
ชิ้นส่วนยานยนต์	633.28	984.72	1331.57
อิเล็กทรอนิกส์	2089.30	2912.92	1351.89
เครื่องใช้ไฟฟ้า	1139.38	2084.91	1133.90
ยางและพลาสติก	362.70	670.99	1957.15
เฟอร์นิเจอร์	91.59	144.63	414.65
เครื่องจักรกลและอุปกรณ์	149.92	266.67	1160.15
รวมทุกอุตสาหกรรม	590.55	964.92	1112.68

¹รายได้ทั้งหมดถูกคิดที่ราคาของปี 2547

ตารางที่ 17 เปรียบเทียบผลผลิตภาพของแรงงานซึ่งคำนวณจากรายได้ของบริษัทต่อจำนวนพนักงาน เมื่อแยกตามอุตสาหกรรมพบว่ากลุ่มบริษัทส่งออกมีผลผลิตภาพแรงงานสูงที่สุดใน 4 อุตสาหกรรม ได้แก่ สิ่งทอ ชิ้นส่วนยานยนต์ อิเล็กทรอนิกส์และเครื่องใช้ไฟฟ้า นอกจากนี้บริษัทส่งออกยังมีผลผลิตภาพสูงกว่าบริษัทที่ลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศใน 5 อุตสาหกรรมจากทั้งหมด 9 อุตสาหกรรม และเมื่อเฉลี่ยทั้ง 9 อุตสาหกรรมยังพบอีกด้วยว่า บริษัทส่งออกมีผลผลิตภาพแรงงานสูงกว่าบริษัทที่ออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศ ข้อมูลที่แสดงในตารางนี้จึงขัดแย้งกับทฤษฎีที่ว่าบริษัทที่ลงทุนโดยตรงจะมีระดับผลผลิตภาพสูงกว่าบริษัทที่ส่งออก ความไม่สอดคล้องกันระหว่างทฤษฎีและข้อมูลนี้อาจมาจากทฤษฎีการลงทุนโดยตรงส่วนใหญ่ใช้อธิบายการลงทุนโดยตรงจากประเทศที่พัฒนาแล้ว แต่การลงทุนโดยตรงจากประเทศไทยซึ่งเป็นประเทศกำลังพัฒนาอาจมีลักษณะที่แตกต่างจากการลงทุนจากประเทศที่พัฒนาแล้ว

ตารางที่ 17: ผลผลิตภาพแรงงานของบริษัทที่ส่งออกและบริษัทที่ลงทุนในต่างประเทศ¹

อุตสาหกรรม	บริษัททั้งหมด (ล้านบาท/คน)	บริษัทส่งออก (ล้านบาท/คน)	บริษัทลงทุน ต่างประเทศ (ล้านบาท/คน)
อาหารแปรรูป	2.04	1.74	1.18
สิ่งทอ	1.10	1.38	0.84
เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม	0.50	0.57	0.69
ชิ้นส่วนยานยนต์	1.70	2.20	1.73
อิเล็กทรอนิกส์	1.85	2.20	1.53
เครื่องใช้ไฟฟ้า	2.05	2.76	0.94
ยางและพลาสติก	2.94	4.71	7.61
เฟอร์นิเจอร์	0.63	0.61	0.78
เครื่องจักรกลและอุปกรณ์	1.03	1.27	1.34
รวมทุกอุตสาหกรรม	1.63	2.05	1.80

ตารางที่ 18 เปรียบเทียบอายุของบริษัททั้งหมดโดยเฉลี่ยเมื่อเทียบกับอายุของบริษัทที่ส่งออกและบริษัทที่ลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศจะเห็นว่า โดยเฉลี่ยบริษัทที่มีการลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศมีอายุมากกว่าบริษัทที่ส่งออกในทุกอุตสาหกรรม ยกเว้น อาหารแปรรูป และเครื่องจักรกลและอุปกรณ์ นอกจากนี้บริษัทที่ส่งออกมีอายุมากกว่าบริษัทอื่นๆ ในทุกอุตสาหกรรม ยกเว้น อาหารแปรรูป และเฟอร์นิเจอร์ ดังนั้นในภาพรวมแล้วข้อมูลในตารางที่ 18 นี้สนับสนุนแนวความคิดการพัฒนาและเติบโตของบริษัทที่เริ่มต้นจากการเป็นผู้ผลิตในประเทศ และพัฒนาสู่การเป็นผู้ส่งออก และเป็นผู้ลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศ

ตารางที่ 18: อายุของบริษัทที่ส่งออกและบริษัทที่ลงทุนในต่างประเทศ

อุตสาหกรรม	บริษัททั้งหมด	บริษัทส่งออก	บริษัทลงทุน ต่างประเทศ
อาหารแปรรูป	17.22	16.93	16.00
สิ่งทอ	18.06	21.18	28.38
เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม	14.36	15.61	18.90
ชิ้นส่วนยานยนต์	15.76	15.95	24.14
อิเล็กทรอนิกส์	12.52	13.38	16.21
เครื่องใช้ไฟฟ้า	15.82	16.88	18.40
ยางและพลาสติก	15.23	16.20	20.00
เฟอร์นิเจอร์	14.10	14.83	20.50
เครื่องจักรกลและอุปกรณ์	14.26	14.82	10.33
รวมทุกอุตสาหกรรม	15.37	16.24	19.48

กล่าวโดยสรุป ในส่วนนี้ เราได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆที่ใช้เป็นดัชนีในการวัดผลิตภาพของบริษัท ได้แก่ จำนวนแรงงาน รายได้ต่อปี ผลิตภาพแรงงาน และอายุของบริษัท กับการส่งออกและการออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศ ในภาพรวม พบว่า บริษัทที่ลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศมีระดับผลิตภาพสูงสุด และบริษัทที่ส่งออกมีผลิตภาพสูงกว่าบริษัทที่ผลิตและขายภายในประเทศเพียงอย่างเดียว ซึ่งสอดคล้องกับแบบจำลองของ Helpman และคณะ (2004)

5.3 การได้รับการส่งเสริมจากภาครัฐของบริษัทที่ออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศ

ในส่วนนี้จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการได้รับการส่งเสริมจากภาครัฐกับการออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศว่าสอดคล้องกับที่ Buckley et al. (2007) ได้ให้ความสำคัญกับสถาบันและกล่าวว่าความช่วยเหลือจากภาครัฐในรูปแบบต่างๆมีส่วนช่วยส่งเสริมการออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศ ทั้งนี้แบบสอบถามปี 2547 มีคำถามว่า ในการลงทุนครั้งล่าสุดนั้น กิจกรรมของท่านได้รับผลประโยชน์ใดบ้างจากภาครัฐ ซึ่งคำตอบ ได้แก่ การลดหย่อนภาษีนำเข้าเครื่องจักร การลดหย่อนภาษีเงินได้นิติบุคคล การลดหย่อนภาษีนำเข้าวัตถุดิบ แหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ สิทธิในการเข้าถึงที่ดินสำหรับนักลงทุนต่างชาติ และ

การนำค่าใช้จ่ายการวิจัยและพัฒนาภาคภาชี จากตารางที่ 19แสดงให้เห็นว่า บริษัทที่ได้รับสิทธิประโยชน์จากรัฐเกือบทั้งหมด ได้รับในรูปการลดหย่อนภาษีนำเข้าเครื่องจักรเป็นหลัก มีเพียงจำนวนเพียงเล็กน้อยที่ได้รับการลดหย่อนภาษีจากค่าใช้จ่ายในการทำวิจัยและการพัฒนา และไม่มีบริษัทใดได้รับสิทธิประโยชน์ในรูปแบบอื่นๆ

ตารางที่ 19: รูปแบบสิทธิประโยชน์ที่บริษัทที่ออกไปลงทุนได้รับเปรียบเทียบกับบริษัทอื่นปี 2547

อุตสาหกรรม	OFDI	จำนวนบริษัท (ร้อยละ)		
		ผลประโยชน์รูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง	ลดหย่อนภาษีนำเข้าเครื่องจักร	นำค่าใช้จ่าย R&D มาหักภาษี
อาหารแปรรูป	ใช่	1 (20)	1 (20)	0
	ไม่ใช่	9 (6)	9 (6)	6 (4)
สิ่งทอ	ใช่	1 (17)	1 (17)	0
	ไม่ใช่	19 (13)	18 (12)	6 (4)
เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม	ใช่	1 (25)	1 (25)	0
	ไม่ใช่	13 (9)	13 (9)	0
ชิ้นส่วนยานยนต์	ใช่	1 (33)	1 (33)	0
	ไม่ใช่	12 (10)	12 (10)	0
อิเล็กทรอนิกส์	ใช่	1 (20)	1 (20)	0
	ไม่ใช่	20 (18)	19 (17)	12 (11)
เครื่องใช้ไฟฟ้า	ใช่	0	0	0
	ไม่ใช่	8 (13)	8 (13)	0
ยางและพลาสติก	ใช่	-	-	-
	ไม่ใช่	16 (8)	15 (7)	6 (3)
เฟอร์นิเจอร์	ใช่	-	-	-
	ไม่ใช่	15 (13)	14 (13)	6 (5)
เครื่องจักรกลและอุปกรณ์	ใช่	0	0	0
	ไม่ใช่	8 (9)	8 (9)	0
รวมทุกอุตสาหกรรม	ใช่	5 (19)	5 (19)	0
	ไม่ใช่	89 (8)	87 (8)	24 (2)

จากตารางที่ 19 หากพิจารณาในภาพรวมทุกอุตสาหกรรม พบว่า ร้อยละ 19 ของบริษัทที่ออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศได้รับผลประโยชน์จากการลดหย่อนภาษีนำเข้าเครื่องจักร เปรียบเทียบกับร้อยละ 8 ของบริษัทที่ไม่ได้ออกไปลงทุนยังต่างประเทศหากพิจารณารายอุตสาหกรรมก็พบในทำนองเดียวกันว่า บริษัทที่ออกไปลงทุนโดยตรงในต่างประเทศมีสัดส่วนที่ได้รับสิทธิประโยชน์จากการลดหย่อนภาษีนำเข้าสูงกว่า ยกเว้น อุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุตสาหกรรมเครื่องจักรและอุปกรณ์ ส่วนผลประโยชน์จากการลดหย่อนภาษีจากค่าใช้จ่าย R&D นั้น ไม่พบว่า มีบริษัทที่ออกไปลงทุนโดยตรงในต่างประเทศได้รับสิทธิประโยชน์นี้ ในขณะที่มีบริษัทที่ไม่ออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศได้รับสิทธิประโยชน์บ้าง คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 3-5 แล้วแต่อุตสาหกรรม ยกเว้น อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งมีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 11 จึงอาจเป็นไปได้ว่า สิทธิประโยชน์จากภาครัฐที่ส่งผลต่อการออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศ คือ การลดหย่อนภาษีนำเข้าเครื่องจักรในทุกอุตสาหกรรม ยกเว้น อุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้า และเครื่องจักรและอุปกรณ์

สำหรับแบบสอบถามปีพ.ศ.2550มีคำถามเหมือนกันว่า ในการลงทุนครั้งล่าสุดนั้น กิจกรรมของท่านได้รับผลประโยชน์ใดบ้างจากภาครัฐ แต่คำตอบที่มีให้เลือกน้อยลง ดังนี้ การลดหย่อนภาษีนำเข้าเครื่องจักร การลดหย่อนภาษีเงินได้นิติบุคคล แหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ และการนำค่าใช้จ่ายการวิจัยและพัฒนาหักภาษี ผลการศึกษาดังแสดงในตารางที่ 20 พบว่า หากพิจารณารวมทุกอุตสาหกรรม ร้อยละ 29 ของบริษัทที่ออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศเป็นบริษัทที่ได้รับผลประโยชน์จากภาครัฐ เปรียบเทียบกับร้อยละ 16 ของบริษัทที่ไม่ได้ออกไปลงทุนยังต่างประเทศ โดยร้อยละ 29 ได้รับผลประโยชน์ด้วยการลดหย่อนภาษีนำเข้าเครื่องจักร เปรียบเทียบกับร้อยละ 12 ของบริษัทที่ไม่ได้ออกไปลงทุนยังต่างประเทศ นอกจากนี้ ร้อยละ 6 ของบริษัทที่ออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศได้รับการลดหย่อนภาษีเงินได้นิติบุคคล เปรียบเทียบกับร้อยละ 4 ของบริษัทที่ไม่ได้ออกไปลงทุนยังต่างประเทศ ส่วนผลประโยชน์ด้านการนำค่าใช้จ่ายการวิจัยและพัฒนาหักภาษีและแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ นั้น มีจำนวนและสัดส่วนบริษัทที่ได้รับประโยชน์น้อยมากทั้งในกรณีที่บริษัทออกไปลงทุนและไม่ลงทุนยังต่างประเทศ

หากพิจารณารายอุตสาหกรรมพบว่า บริษัทที่ออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศได้รับผลประโยชน์ไม่ว่าจะในรูปแบบใด ๆ สูงกว่าบริษัทที่ไม่ได้ออกไปลงทุนโดยตรงในต่างประเทศ ยกเว้น อุตสาหกรรมสิ่งทอ ชิ้นส่วนยานยนต์ อิเล็กทรอนิกส์ และเฟอร์นิเจอร์ ที่บริษัทที่ไม่ออกไปลงทุนโดยตรงในต่างประเทศได้รับผลประโยชน์สูงกว่า หากพิจารณาเฉพาะผลประโยชน์จากการลดหย่อนภาษีนำเข้า

เครื่องจักรอย่างเดียวนพบว่าให้ผลเช่นเดียวกับผลประโยชน์โดยรวมที่กล่าวไว้แล้วข้างต้นส่วนผลประโยชน์กรณีการลดหย่อนภาษีเงินได้นิติบุคคลนั้น พบว่า บริษัทในอุตสาหกรรมเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มและยางและพลาสติกได้รับผลประโยชน์ด้านนี้ในสัดส่วนที่สูงกว่าอย่างเห็นได้ชัด ส่วนอุตสาหกรรมอื่นๆนั้นแม้บริษัทที่ไม่ได้ออกไปลงทุนยังต่างประเทศจะมีสัดส่วนได้รับผลประโยชน์สูงกว่า แต่ก็ไม่สูงกว่ามากนัก สำหรับกรณีนำค่าใช้จ่ายการวิจัยและพัฒนา มาหักภาษีและแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำนั้น มีบริษัทที่ได้รับผลประโยชน์จากสองด้านนี้ในจำนวนและสัดส่วนต่ำมากทั้งในกรณีที่ออกไปลงทุนและไม่ออกไปลงทุนยังต่างประเทศ

ดังนั้น สำหรับข้อมูลปี 2550อาจสรุปได้ว่า ผลประโยชน์ที่อาจเป็นประโยชน์ต่อการออกไปลงทุนโดยตรงในต่างประเทศสำหรับอุตสาหกรรมอาหารแปรรูป เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม เครื่องใช้ไฟฟ้า ยางและพลาสติก และเครื่องจักรและอุปกรณ์ คือ การลดหย่อนภาษีการนำเข้าเครื่องจักร นอกจากนี้ การลดหย่อนภาษีรายได้นิติบุคคลในอุตสาหกรรมเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มและยางและพลาสติกอาจมีส่วนช่วยในการออกไปลงทุนโดยตรงในต่างประเทศด้วยเช่นกัน

ตารางที่ 20: รูปแบบสิทธิประโยชน์ที่บริษัทที่ออกไปลงทุนได้รับเปรียบเทียบกับบริษัทอื่นปี 2550

อุตสาหกรรม	OFDI	จำนวนบริษัท (ร้อยละ)				
		ผลประโยชน์รูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง	ลดหย่อนภาษีนำเข้าเครื่องจักร	ลดหย่อนภาษีเงินได้นิติบุคคล	นำค่าใช้จ่าย R&D มาหักภาษี	เงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ
อาหารแปรรูป	ใช่	2 (33)	2 (33)	0	0	0
	ไม่ใช่	12 (12)	8 (8)	4 (4)	0	1 (1)
สิ่งทอ	ใช่	0	0	0	0	0
	ไม่ใช่	19 (13)	16 (11)	1 (1)	1 (1)	1 (1)
เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม	ใช่	2 (67)	2 (67)	1 (33)	0	0
	ไม่ใช่	14 (10)	10 (7)	1 (1)	1 (1)	2 (1)
ชิ้นส่วนยานยนต์	ใช่	0	0	0	0	0
	ไม่ใช่	28 (27)	23 (22)	7 (7)	1 (1)	0
อิเล็กทรอนิกส์	ใช่	0	0	0	0	0
	ไม่ใช่	22 (37)	19 (32)	4 (7)	0	1 (2)

เครื่องใช้ไฟฟ้า	ใช่	1 (50)	1 (50)	0	0	0
	ไม่ใช่	1 (4)	1 (4)	0	0	0
ยางและพลาสติก	ใช่	3 (75)	3 (75)	1 (25)	0	0
	ไม่ใช่	46 (18)	29 (11)	15 (6)	1 (0)	6 (2)
เฟอร์นิเจอร์	ใช่	0	0	0	0	0
	ไม่ใช่	8 (8)	5 (5)	2 (2)	0	2 (2)
เครื่องจักรกลและอุปกรณ์	ใช่	2 (67)	2 (67)	0	0	0
	ไม่ใช่	11 (14)	6 (8)	4 (5)	0	2 (3)
รวมทุกอุตสาหกรรม	ใช่	10 (29)	10 (29)	2 (6)	0	0
	ไม่ใช่	161 (16)	117 (12)	38 (4)	4 (0)	15 (1)

นอกจากนี้ แบบสอบถามยังมีคำถามว่ากิจการเคยได้รับสิทธิประโยชน์จากภาครัฐในการคิดค้นนวัตกรรมทางเทคโนโลยีหรือการวิจัยและการพัฒนาหรือไม่ ในภาพรวมทุกอุตสาหกรรมดังแสดงในตารางที่ 21 พบว่า บริษัทที่ออกไปลงทุนโดยตรงในต่างประเทศเคยได้รับสิทธิประโยชน์จากภาครัฐในการคิดค้นนวัตกรรมทางเทคโนโลยีหรือการวิจัยและการพัฒนาในสัดส่วนร้อยละ 15 ซึ่งสูงกว่าบริษัทที่ไม่ออกไปลงทุนโดยตรงในต่างประเทศที่มีสัดส่วนร้อยละ 9 และหากพิจารณารายอุตสาหกรรมก็ให้ผลใกล้เคียงกัน ยกเว้น อุตสาหกรรมเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม เครื่องใช้ไฟฟ้า และเครื่องจักรกลและอุปกรณ์ ที่บริษัทที่ไม่ได้ออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศมีสัดส่วนร้อยละ 8 เคยได้รับสิทธิประโยชน์ด้านนวัตกรรมนี้ ในขณะที่บริษัทที่ออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศมีสัดส่วนเป็นศูนย์

สำหรับคำถามที่ว่าเคยเข้าร่วมโครงการที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีหรือไม่สำหรับปี 2547 มีโครงการให้เลือก 4 โครงการ ดังนี้ โครงการอุทยานวิทยาศาสตร์ โครงการเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำเพื่อการพัฒนาเทคโนโลยีภาคเอกชนของสวทช. โครงการนำค่าใช้จ่ายด้าน R&D มาหักลดหย่อนภาษีได้ 200% และโครงการนวัตกรรมประเทศไทยหากพิจารณาอุตสาหกรรมโดยรวม ดังแสดงในตารางที่ 21 พบว่า บริษัทที่ออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศมีสัดส่วนที่เคยเข้าร่วมโครงการที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีต่างร้อยละ 15 เทียบกับร้อยละ 4 ของบริษัทที่ไม่ออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศ ซึ่งอุตสาหกรรมอาหารแปรรูป และสิ่งทอก็มีลักษณะเช่นเดียวกันอย่างชัดเจน ในขณะที่แม้ในอุตสาหกรรม

อื่นๆนั้น บริษัทที่ไม่ออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศที่เคยเข้าร่วมโครงการจะมีสัดส่วนสูงกว่า แต่มีสัดส่วนไม่สูงเพียงร้อยละ 3-5 เท่านั้น และหากพิจารณาแต่ละโครงการ พบว่า บริษัทในอุตสาหกรรมทอผ้าที่ออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศมีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 33 ที่เคยเข้าร่วมโครงการเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำเพื่อการพัฒนาเทคโนโลยีภาคเอกชนของสวทช. ส่วนโครงการอื่นๆไม่ค่อยมีบทบาทสำคัญทั้งกรณีบริษัทที่ออกไปลงทุนและไม่ออกไปลงทุนโดยตรงในต่างประเทศ

สำหรับคำถามที่ว่าเคยเข้าร่วมงานกับหน่วยงานหรือสถาบันวิจัย เช่น มหาวิทยาลัย ในการปรับปรุงเทคโนโลยีของกิจการหรือไม่ พบว่า บริษัทที่ออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศในทุกอุตสาหกรรมเคยเข้าร่วมงานกับหน่วยงานหรือสถาบันวิจัยในการปรับปรุงเทคโนโลยีในสัดส่วนที่สูงกว่าบริษัทที่ไม่ออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศอย่างชัดเจน ยกเว้น อุตสาหกรรมเครื่องจักรและอุปกรณ์

ตารางที่ 21: สิทธิประโยชน์จากภาครัฐในการคิดค้นนวัตกรรมทางเทคโนโลยี การเข้าร่วมโครงการ และการร่วมงานกับสถาบันวิจัยของบริษัทที่ออกไปลงทุนเปรียบเทียบกับบริษัทอื่น
ปี 2547

อุตสาหกรรม	OFDI	จำนวนบริษัท (ร้อยละ)						ร่วมงานกับ หน่วยงานหรือ สถาบันวิจัย
		ได้รับสิทธิประโยชน์จากรัฐในการคิดค้นนวัตกรรมหรือทำ R&D	เข้าร่วมโครงการที่เกี่ยวกับการสนับสนุนเทคโนโลยี					
			โครงการใดโครงการหนึ่ง	1*	2*	3*	4*	
อาหารแปรรูป	ใช่	1 (20)	1 (20)	0	0	0	0	2 (40)
	ไม่ใช่	14 (10)	4 (3)	0	2 (1)	2 (1)	0	31 (21)
สิ่งทอ	ใช่	1 (17)	3 (50)	0	2 (33)	0	0	1 (17)
	ไม่ใช่	17 (11)	6 (4)	0	2 (1)	1 (1)	0	24 (16)
เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม	ใช่	0	0	0	0	0	0	1 (25)
	ไม่ใช่	12 (8)	6 (4)	0	2 (1)	1 (1)	0	33 (22)
ชิ้นส่วนยานยนต์	ใช่	1 (33)	0	0	0	0	0	2 (67)
	ไม่ใช่	15 (12)	4 (3)	2 (2)	2 (2)	0	0	26 (21)
อิเล็กทรอนิกส์	ใช่	1 (20)	0	0	0	0	0	1 (20)
	ไม่ใช่	4 (4)	5 (4)	1 (1)	2 (2)	1 (1)	0	21 (19)
เครื่องใช้ไฟฟ้า	ใช่	0	0	0	0	0	0	1 (50)

	ไม่ใช่	5 (8)	3 (5)	0	1 (2)	0	0	15 (25)
ยางและพลาสติก	ใช่	-	-	-	-	-	-	-
	ไม่ใช่	24 (12)	8 (4)	2 (1)	2 (1)	0	1 (1)	38 (18)
เฟอร์นิเจอร์	ใช่	-	-	-	-	-	-	-
	ไม่ใช่	9 (8)	1 (1)	0	0	0	0	15 (13)
เครื่องจักรกลและอุปกรณ์	ใช่	0	0	0	0	0	0	0
	ไม่ใช่	7 (8)	3 (4)	1 (1)	1 (1)	1 (1)	0	14 (17)
รวมทุกอุตสาหกรรม	ใช่	4 (15)	4 (15)	0	2 (8)	0	0	8 (31)
	ไม่ใช่	107 (9)	40 (4)	6 (1)	14 (1)	6 (1)	1 (0)	217 (19)

หมายเหตุ 1* คือโครงการอุทยานวิทยาศาสตร์ 2* คือ โครงการเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำเพื่อการพัฒนาเทคโนโลยีภาคเอกชนของสวทช. 3* คือ โครงการนำค่าใช้จ่ายด้าน R&D มาหักลดหย่อนภาษีได้ 200% และ 4* คือ โครงการนวัตกรรมประเทศไทย

สำหรับข้อมูลปี 2550เกี่ยวกับกิจการที่เคยได้รับสิทธิประโยชน์จากภาครัฐในการคิดค้นนวัตกรรมทางเทคโนโลยีหรือการวิจัยและการพัฒนา ในภาพรวมทุกอุตสาหกรรม ดังแสดงในตารางที่ 22พบว่า บริษัทที่ออกไปลงทุนโดยตรงในต่างประเทศเคยได้รับสิทธิประโยชน์จากภาครัฐในการคิดค้นนวัตกรรมทางเทคโนโลยีหรือการวิจัยและการพัฒนาในสัดส่วนร้อยละ 18 ซึ่งสูงกว่าบริษัทที่ไม่ออกไปลงทุนโดยตรงในต่างประเทศที่มีสัดส่วนร้อยละ 8 และหากพิจารณารายอุตสาหกรรมก็ให้ผลเช่นเดียวกัน ยกเว้น อุตสาหกรรมสิ่งทอ เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม และเครื่องใช้ไฟฟ้า ที่บริษัทที่ไม่ได้ออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศซึ่งสัดส่วนอยู่ในช่วงร้อยละ 2-4 ซึ่งไม่แตกต่างกันมากนักจากสัดส่วน 0 กรณีบริษัทที่ออกไปลงทุนยังต่างประเทศ

สำหรับคำถามที่ว่าเคยเข้าร่วมโครงการที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีหรือไม่ ในปี 2550มีโครงการให้เลือกถึง 18 โครงการ ดังนี้ 1. โครงการอุทยานวิทยาศาสตร์ประเทศไทยของสวทช. 2. เขตอุตสาหกรรมซอฟต์แวร์ประเทศไทยของสวทช. 3. โครงการเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำเพื่อการพัฒนาเทคโนโลยีภาคเอกชนของสวทช. 4. โครงการสนับสนุนการพัฒนาเทคโนโลยีของอุตสาหกรรมไทยของสวทช. 5. บริการจัดการสิทธิเทคโนโลยีของสวทช. 6. โครงการหน่วยบ่มเพาะธุรกิจเทคโนโลยีของสวทช. 7. บริการ

ห้องปฏิบัติการวิจัยเปิดของสวทช. 8. โครงการศูนย์ลงทุนของสวทช. 9. สวทช. เครือข่ายภาคเหนือ 10. โครงการนวัตกรรมดีไม่มีดอกเบี้ยของสวทช. 11. มาตรการภาษีเพื่อการส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีของกรมสรรพากรร่วมกับสวทช. 12. โครงการแปลงเทคโนโลยีเป็นทุนของสำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ 13. โครงการทุนเครือข่ายวิสาหกิจนวัตกรรมของสำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ 14. โครงการร่วมลงทุนธุรกิจนวัตกรรมของสำนักงานนวัตกรรม 15. กองทุนนวัตกรรมและเงินทุนหมุนเวียนเพื่อการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีของสำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ 16. โครงการทุนสนับสนุนภาคอุตสาหกรรมของสกว. 17. นโยบายส่งเสริมการลงทุนเพื่อพัฒนาทักษะ เทคโนโลยี และนวัตกรรม และ 18. มาตรการส่งเสริมการลงทุนทางการวิจัยและพัฒนาของ BOI

ผลการศึกษา พบว่า หากพิจารณาอุตสาหกรรมโดยรวม พบว่า บริษัทที่ออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศมีสัดส่วนที่เคยเข้าร่วมโครงการที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนการใช้เทคโนโลยี ไม่ว่าจะเป็นโครงการใด อย่างน้อยโครงการหนึ่ง ร้อยละ 18 เทียบกับร้อยละ 3 ของบริษัทที่ไม่ออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศ ซึ่งสัดส่วนการเข้าร่วมโครงการสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีที่สูงกว่าของบริษัทที่ออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศนี้เป็นจริงในเกือบทุกอุตสาหกรรม ยกเว้น อุตสาหกรรมสิ่งทอ เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม และเครื่องใช้ไฟฟ้า ที่มีสัดส่วนต่ำกว่า แต่ก็ต่ำกว่าเพียงเล็กน้อยเท่านั้น โดยพิจารณาที่ละอุตสาหกรรม พบว่า สำหรับอุตสาหกรรมอาหารแปรรูป บริษัทที่ออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศเคยเข้าร่วมโครงการต่อไปนี้ในสัดส่วนที่สูงกว่าอย่างชัดเจน คือ โครงการเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำเพื่อการพัฒนาเทคโนโลยีภาคเอกชนของสวทช. โครงการสนับสนุนการพัฒนาเทคโนโลยีของอุตสาหกรรมไทยของสวทช. มาตรการภาษีเพื่อการส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีของกรมสรรพากรร่วมกับสวทช. นโยบายส่งเสริมการลงทุนเพื่อพัฒนาทักษะ เทคโนโลยี และนวัตกรรม และมาตรการส่งเสริมการลงทุนทางการวิจัยและพัฒนาของ BOI ส่วนอุตสาหกรรมสิ่งทอนั้น บริษัทที่ออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศเข้าร่วมนโยบายส่งเสริมการลงทุนเพื่อพัฒนาทักษะ เทคโนโลยี และนวัตกรรมในสัดส่วนที่สูงกว่า สำหรับอุตสาหกรรมชิ้นส่วนยานยนต์นั้น ได้แก่ โครงการอุทยานวิทยาศาสตร์ประเทศไทยของสวทช. และมาตรการส่งเสริมการลงทุนทางการวิจัยและพัฒนาของ BOI ส่วนอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์นั้น ได้แก่ โครงการอุทยานวิทยาศาสตร์ประเทศไทยของสวทช. โครงการเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำเพื่อการพัฒนาเทคโนโลยีภาคเอกชนของสวทช. บริการห้องปฏิบัติการวิจัยเปิดของสวทช. โครงการแปลงเทคโนโลยีเป็นทุนของสำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ และโครงการทุนสนับสนุนภาคอุตสาหกรรมของสกว. ส่วนอุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้านั้น ได้แก่ มาตรการภาษีเพื่อการส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีของกรมสรรพากรร่วมกับสวทช. และมาตรการส่งเสริมการ

ลงทุนทางด้านการวิจัยและพัฒนาของ BOI สำหรับอุตสาหกรรมยางและพลาสติกนั้น ได้แก่ โครงการสนับสนุนการพัฒนาเทคโนโลยีของอุตสาหกรรมไทยของสวทช. และอุตสาหกรรมเครื่องจักรและอุปกรณ์ ได้แก่ มาตรการภาษีเพื่อการส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีของกรมสรรพากรร่วมกับสวทช. และโครงการร่วมลงทุนธุรกิจนวัตกรรมของสำนักงานนวัตกรรม

สำหรับคำถามที่ว่าเคยเข้าร่วมงานกับหน่วยงานหรือสถาบันวิจัย เช่น มหาวิทยาลัย ในการปรับปรุงเทคโนโลยีของกิจการหรือไม่นั้น พบว่า หากพิจารณาในภาพรวมทุกอุตสาหกรรม บริษัทที่ออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศในทุกอุตสาหกรรมเคยเข้าร่วมงานกับหน่วยงานหรือสถาบันวิจัยในการปรับปรุงเทคโนโลยีในสัดส่วนที่สูงกว่าบริษัทที่ไม่ออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศ แต่หากพิจารณาในแต่ละอุตสาหกรรม พบว่า บริษัทในอุตสาหกรรมชิ้นส่วนยานยนต์ อิเล็กทรอนิกส์ เครื่องใช้ไฟฟ้า ยางและพลาสติก และเครื่องจักรและอุปกรณ์ ที่ออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศมีสัดส่วนที่เคยเข้าร่วมงานกับหน่วยงานหรือสถาบันวิจัยในการปรับปรุงเทคโนโลยีสูงกว่า แต่บริษัทในอุตสาหกรรมอาหารแปรรูป สิ่งทอ เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม และเฟอร์นิเจอร์ กลับมีสัดส่วนต่ำกว่า

ในภาพรวม ข้อมูลจากการสำรวจปี 2547 และ 2550 ชี้ไปในทางเดียวกันว่า บริษัทที่ออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศมีแนวโน้มจะได้รับสิทธิประโยชน์ เข้าร่วมโครงการ และร่วมงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนนวัตกรรมทางเทคโนโลยี ในสัดส่วนที่สูงกว่าบริษัทที่ไม่ออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศ

ตารางที่ 22: สิทธิประโยชน์จากภาครัฐในการคิดค้นนวัตกรรมทางเทคโนโลยี การเข้าร่วมโครงการ และการร่วมงานกับสถาบันวิจัยของบริษัทที่ออกไป
ลงทุนเปรียบเทียบกับบริษัทอื่น ปี 2550

อุตสาหกรรม	OFDI	จำนวนบริษัท (ร้อยละ)																					
		ได้รับสิทธิประโยชน์ จากรัฐใน การคิดค้น นวัตกรรม หรือทำ R&D	เข้าร่วมโครงการที่เกี่ยวกับการสนับสนุนเทคโนโลยี																				ร่วมงานกับ หน่วยงาน หรือ สถาบันวิจัย
			โครงการใด โครงการหนึ่ง	1*	2*	3*	4*	5*	6*	7*	8*	9*	10*	11*	12*	13*	14*	15*	16*	17*	18*	อื่นๆ	
อาหารแปรรูป	ใช่	1 (17)	1 (17)	0	0	1 (17)	1 (17)	0	0	0	0	0	0	1 (17)	0	0	0	0	0	2 (33)	1 (17)	0	2 (33)
	ไม่ใช่	15 (15)	4 (4)	4 (4)	0	2 (2)	6 (6)	0	1 (1)	2 (2)	0	2 (2)	0	3 (3)	0	0	0	0	1 (1)	0	4 (4)	1 (1)	42 (41)
สิ่งทอ	ใช่	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1 (25)	0	0	0
	ไม่ใช่	8 (6)	3 (2)	2 (1)	0	2 (1)	3 (2)	0	0	0	0	0	0	1 (1)	0	0	0	0	0	3 (2)	3 (2)	3 (2)	22 (15)

เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม	ใช่	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	ไม่ใช่	10 (7)	3 (2)	1 (1)	2 (1)	1 (1)	2 (1)	0	1 (1)	1 (1)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5 (4)	4 (3)	3 (2)	24 (17)
ชิ้นส่วนยาน ยนต์	ใช่	0	1 (20)	1 (20)	0	0	0	0	0	1 (20)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1 (20)	0	3 (60)
	ไม่ใช่	10 (10)	5 (5)	4 (4)	2 (2)	1 (1)	6 (6)	0	0	1 (1)	1 (1)	0	0	2 (2)	1 (1)	1 (1)	1 (1)	0	0	6 (6)	8 (8)	2 (2)	36 (35)
อิเล็กทรอนิกส์	ใช่	1 (20)	2 (40)	2 (40)	0	1 (20)	0	0	0	1 (20)	0	0	0	0	1 (20)	0	0	0	1 (20)	0	0	0	3 (60)
	ไม่ใช่	7 (12)	3 (5)	0	1 (2)	0	2 (3)	0	0	2 (3)	0	0	0	0	0	0	0	1 (2)	0	3 (5)	2 (3)	2 (3)	8 (13)
เครื่องใช้ไฟฟ้า	ใช่	1 (50)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1 (50)	0	0	0	0	0	0	1 (50)	0	1 (50)
	ไม่ใช่	2 (8)	1 (4)	0	0	0	2 (8)	0	0	1 (4)	0	0	0	1 (4)	0	0	0	0	0	1 (4)	0	0	2 (8)
ยางและ พลาสติก	ใช่	2 (50)	1 (25)	0	0	0	1 (25)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1 (25)	2 (50)
	ไม่ใช่	21 (8)	9 (4)	3 (1)	1 (0)	5 (2)	5 (2)	1 (0)	1 (0)	3 (1)	0	0	1 (0)	0	1 (0)	1 (0)	0	1 (0)	2 (1)	10 (4)	14 (6)	7 (3)	57 (22)
เฟอร์นิเจอร์	ใช่	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	ไม่ใช่	7 (7)	0	2	0	0	4	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	3	0	11 (11)

				(2)			(4)							(1)					(1)	(3)			
เครื่องจักรกล และอุปกรณ์	ใช่	1 (33)	1 (33)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1 (33)	0	0	1 (33)	0	0	0	0	0	2 (67)
	ไม่ใช่	2 (3)	2 (3)	2 (3)	1 (1)	1 (1)	2 (3)	0	1 (1)	0	0	0	0	0 (1)	1 (1)	0	0	0	1 (1)	0	1 (1)	2 (3)	19 (24)
รวมทุก อุตสาหกรรม	ใช่	6 (18)	6 (18)	3 (9)	0	2 (6)	2 (6)	0	0	2 (6)	0	0	0	3 (9)	1 (3)	0	1 (3)	0	1 (3)	3 (9)	3 (9)	1 (3)	13 (38)
	ไม่ใช่	82 (8)	30 (3)	18 (2)	7 (1)	12 (1)	32 (3)	1 (0)	4 (0)	10 (1)	1 (0)	2 (0)	1 (0)	7 (0)	4 (0)	2 (0)	1 (0)	2 (0)	4 (0)	29 (3)	39 (4)	20 (2)	221 (22)

หมายเหตุ 1* โครงการอุทยานวิทยาศาสตร์ประเทศไทยของสวทช. 2* เขตอุตสาหกรรมซอฟต์แวร์ประเทศไทยของสวทช. 3* โครงการเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำเพื่อการพัฒนาเทคโนโลยี

ภาคเอกชนของสวทช. 4* โครงการสนับสนุนการพัฒนาเทคโนโลยีของอุตสาหกรรมไทยของสวทช. 5* บริการจัดการสิทธิเทคโนโลยีของสวทช. 6* โครงการหน่วยบ่มเพาะธุรกิจเทคโนโลยีของสวทช. 7* บริการห้องปฏิบัติการวิจัยเปิดของสวทช. 8* โครงการศูนย์ลงทุนของสวทช. 9* สวทช. เครือข่ายภาคเหนือ 10* โครงการนวัตกรรมดีไม่มีดอกเบี้ยของสวทช. 11* มาตรการภาษีเพื่อการส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีของกรมสรรพากรร่วมกับสวทช. 12* โครงการแปลงเทคโนโลยีเป็นทุนของสำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ 13* โครงการทุนเครือข่ายวิสาหกิจนวัตกรรมของสำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ 14* โครงการร่วมลงทุนธุรกิจนวัตกรรมของสำนักงานนวัตกรรม 15* กองทุนนวัตกรรมและเงินทุนหมุนเวียนเพื่อการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีของสำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ 16* โครงการทุนสนับสนุนภาคอุตสาหกรรมของสกว. 17* นโยบายส่งเสริมการลงทุนเพื่อพัฒนาทักษะ เทคโนโลยี และนวัตกรรม และ 18* มาตรการส่งเสริมการลงทุนทางด้านการวิจัยและพัฒนาของ BOI

สำหรับความช่วยเหลือในรูปเงินทุนหรือเงินกู้จากหน่วยงานต่าง ๆ นั้น ในปี 2547 มีแหล่งเงินทุนจาก 8 หน่วยงาน ได้แก่ 1. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน 2. บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย 3. ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย 4. บริษัทประกันสินเชื่ออุตสาหกรรม ขนาดย่อม 5. สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม 6. สถาบันวิสาหกิจขนาดกลางและขนาด ย่อม 7. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย และ 8. สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ

ในภาพรวมดังแสดงในตารางที่ 23 บริษัทที่ออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศมีสัดส่วนของบริษัทที่ ได้รับเงินทุนหรือเงินกู้ที่สูงกว่า คือ ร้อยละ 23 เปรียบเทียบกับร้อยละ 15 ของบริษัทที่ไม่ได้ออกไปลงทุนโดยตรง ยังต่างประเทศ โดยเฉพาะเงินทุนจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาด กลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย และสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ หากพิจารณา รายอุตสาหกรรม พบว่า สำหรับอุตสาหกรรมแปรรูปนั้น บริษัทที่ออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศมีสัดส่วน สูงอย่างเห็นได้ชัดที่ได้รับเงินทุนหรือเงินกู้จากธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย และสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ ส่วนอุตสาหกรรมสิ่งทอนั้น แหล่งเงินทุนสำคัญ คือ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน และธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่ง ประเทศไทย ในขณะที่อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์นั้น บริษัทที่ออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศได้รับเงินทุน จากบริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยในสัดส่วนร้อยละ 20 เทียบกับร้อยละ 2 ของบริษัทที่ไม่ออกไป ลงทุน แต่ไม่เคยได้รับเงินทุนจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ในขณะที่บริษัทที่ไม่ออกไปลงทุนมี สัดส่วนร้อยละ 10 ที่ได้รับเงินทุนจากแหล่งดังกล่าว ส่วนอุตสาหกรรมเครื่องจักรกลและอุปกรณ์ บริษัทที่ออกไป ลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศซึ่งมีอยู่แห่งเดียวหรือคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 100 นั้น ได้รับเงินทุนจากสำนักงาน คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนเทียบกับร้อยละ 8 ของบริษัทที่ไม่ออกไปลงทุน ในขณะที่อุตสาหกรรมเสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม ชิ้นส่วนยานยนต์นั้น และเครื่องใช้ไฟฟ้า บริษัทที่ออกไปลงทุนโดยตรงโดยตรงยังต่างประเทศไม่ได้ รับเงินทุนจากแหล่งใดเลย ในขณะที่บริษัทที่ไม่ได้ออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศได้รับเงินทุนจากแหล่งใด แหล่งหนึ่งถึงร้อยละ 13-15

ตารางที่ 23: การได้รับเงินทุนจากแหล่งต่างๆของบริษัทที่ออกไปลงทุนเปรียบเทียบกับบริษัทอื่น

ปี 2547

อุตสาหกรรม	OFDI	จำนวนบริษัท (ร้อยละ)								
		จากแหล่งใด แหล่งหนึ่ง	1*	2*	3*	4*	5*	6*	7*	8*
อาหารแปรรูป	ใช่	1 (20)	0	0	1 (20)	0	0	0	0	1 (20)
	ไม่ใช่	21 (14)	8 (6)	9 (6)	3 (2)	5 (3)	1 (1)	0	1 (1)	3 (2)
สิ่งทอ	ใช่	3 (50)	2 (33)	0	1 (17)	0	0	0	0	0
	ไม่ใช่	19 (13)	11 (7)	4 (3)	1 (1)	2 (1)	1 (1)	1 (1)	1 (1)	4 (3)
เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม	ใช่	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	ไม่ใช่	19 (13)	8 (5)	5 (3)	3 (2)	3 (2)	1 (1)	1 (1)	0	5 (3)
ชิ้นส่วนยานยนต์	ใช่	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	ไม่ใช่	17 (14)	8 (6)	2 (2)	3 (2)	2 (2)	2 (2)	0	0	4 (3)
อิเล็กทรอนิกส์	ใช่	1 (20)	0	1 (20)	0	0	0	0	0	0
	ไม่ใช่	16 (14)	12 (11)	2 (2)	0	0	1 (1)	1 (1)	1 (1)	0
เครื่องใช้ไฟฟ้า	ใช่	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	ไม่ใช่	13 (21)	9 (15)	3 (5)	0	1 (2)	1 (2)	0	0	2 (3)
ยางและพลาสติก	ใช่									
	ไม่ใช่	32 (16)	16 (8)	5 (2)	3 (1)	4 (2)	3 (1)	1 (0)	2 (1)	7 (3)
เฟอร์นิเจอร์	ใช่									
	ไม่ใช่	18 (16)	9 (8)	8 (7)	0	1 (1)	0	0	0	1 (1)
เครื่องจักรกลและ อุปกรณ์	ใช่	1 (100)	1 (100)	0	0	0	0	0	0	0
	ไม่ใช่	13 (15)	7 (8)	4 (5)	2 (2)	1 (1)	1 (1)	2 (2)	2 (2)	1 (1)
รวมทุกอุตสาหกรรม	ใช่	6 (23)	3 (12)	1 (4)	2 (8)	0	0	0	0	1 (4)
	ไม่ใช่	168 (15)	88 (8)	46 (4)	15 (1)	19 (2)	11 (1)	6 (1)	7 (1)	27 (2)

หมายเหตุ 1* สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน 2* บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย 3* ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม
แห่งประเทศไทย 4* บรรษัทประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม 5* สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม 6* สถาบันวิสาหกิจขนาดกลางและ
ขนาดย่อม 7* สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย และ 8* สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ

สำหรับปี 2550 มีแหล่งทุนจาก 12 หน่วยงาน ดังนี้ 1. สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ 2. บรรษัทประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม 3. ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย 4. สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม 5. สถาบันวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม 6. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย 7. สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ 8. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน 9. ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย 10. กรมส่งเสริมการส่งออก 11. สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ 12. สำนักงานส่งเสริมอุตสาหกรรมซอฟต์แวร์แห่งชาติ

ทั้งนี้ จากข้อมูลปี 2550 บริษัทที่ได้รับทุนหรือเงินกู้จากแหล่งต่างๆ มีจำนวนและสัดส่วนต่ำมาก ส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับเงินทุนจากแหล่งต่างๆ จึงไม่ได้แสดงผลไว้ในตาราง อย่างไรก็ตามพบว่า บริษัทที่ออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศได้รับเงินทุนหรือเงินกู้ไม่ว่าจากแหล่งใดแหล่งหนึ่งในสัดส่วนร้อยละ 6 เปรียบเทียบกับร้อยละ 2 ของบริษัทที่ไม่ได้ออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศ และหากพิจารณาแต่ละอุตสาหกรรมแล้ว พบว่า สัดส่วนของบริษัทในอุตสาหกรรมอาหารสำเร็จรูปที่ออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศสูงถึงร้อยละ 17 ได้รับเงินสนับสนุนจากบรรษัทประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม เทียบกับร้อยละ 0 ของบริษัทในอุตสาหกรรมเดียวกันที่ไม่ได้ออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศ นอกจากนี้ ในอุตสาหกรรมชิ้นส่วนยานยนต์ บริษัทที่ออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศมีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 20 ได้รับเงินสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน เทียบกับร้อยละ 2 ของบริษัทที่ไม่ออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศ ส่วนอุตสาหกรรมอื่นๆ บริษัทไม่เคยได้รับเงินกู้จากแหล่งใดทั้งกรณีที่ออกไปลงทุนและไม่ออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศ

กล่าวโดยสรุป จากข้อมูลปี 2547 และ 2550 ในภาพรวม บริษัทที่ออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศมีสัดส่วนของบริษัทที่ได้รับเงินทุนหรือเงินกู้ที่สูงกว่าบริษัทที่ไม่ได้ออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศ โดยเฉพาะเงินทุนจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย และสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติแต่มีความแตกต่างกันในแหล่งทุนหากพิจารณารายกลุ่มอุตสาหกรรม

6. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศ

ในส่วนนี้ จะศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศของบริษัทดังนี้ ส่วนที่ 6.1 วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจลงทุนโดยตรงในต่างประเทศส่วนที่ 6.2 วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อสัดส่วนการลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศต่อการลงทุนทั้งหมดของบริษัท ส่วนที่ 6.3 วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกลงทุนในรูปแบบโรงงานหรือหน่วยการผลิต และส่วนที่ 6.4 ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อสัดส่วนการลงทุนในต่างประเทศของบริษัทที่มีการลงทุนในโรงงานหรือหน่วยการผลิต

จากการทบทวนวรรณกรรมและข้อมูลที่มีอยู่ (data availability) บริษัทที่ออกไปลงทุนโดยตรงในต่างประเทศจะมีความได้เปรียบบางอย่าง เช่น มีผลิตภาพสูงตามแบบจำลองของ Helpman และคณะ (2004) มีความได้เปรียบจากการเป็นเจ้าของสินทรัพย์บางอย่าง มีความได้เปรียบด้านการดำเนินการภายในองค์กร และความได้เปรียบด้านที่ตั้งของต่างประเทศ ตามแบบจำลอง OLI ของ Dunning (1983) หรือมีความได้เปรียบที่มีลักษณะเฉพาะบริษัท (FSAs) หรือเฉพาะประเทศ (CSAs) ตามแบบจำลองของ Rugman (2005) เราจึงเลือกและแบ่งกลุ่มตัวแปรซึ่งสะท้อนถึงปัจจัยต่างๆ เหล่านี้ที่ส่งผลต่อการลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศเป็น 4 กลุ่มดังนี้ คือ 1. ข้อมูลลักษณะเฉพาะของบริษัท (firm characteristics) 2. ข้อมูลด้านการคิดค้นพัฒนาของบริษัท 3. ข้อมูลด้านการค้าระหว่างประเทศ และ 4. ข้อมูลด้านปัจจัยการผลิตและเทคโนโลยี ตารางที่ 24 แสดงสรุปข้อมูลทั้งหมดที่จะนำมาใช้ ดังที่แสดงในตารางที่ 24 ข้อมูลลักษณะเฉพาะของบริษัทได้แก่ ความเป็นบริษัทมหาชน(เป็นตัวแปรหุ่นซึ่งมีค่าเป็น 1 หากบริษัทเป็นบริษัทมหาชนและมีค่าเป็น 0 ในกรณีอื่น) จำนวนโรงงานในประเทศ จำนวนพนักงาน อายุของบริษัท ปริมาณสินทรัพย์ถาวร (fixed asset) และรายได้ต่อปี

ข้อมูลด้านการคิดค้นพัฒนา ได้แก่ การมีสิทธิบัตรของตัวเอง สัดส่วนจำนวนชนิดผลิตภัณฑ์ต่อจำนวนพนักงานทั้งหมด สัดส่วนจำนวนนักพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ (innovator) ต่อจำนวนพนักงานทั้งหมด และการได้รับการช่วยเหลือทางด้านนวัตกรรมจากรัฐซึ่งเป็นตัวแปรหุ่นที่เป็นมีค่าเป็นหนึ่งในกรณีที่บริษัทเคยได้รับความช่วยเหลือด้านนวัตกรรมจากภาครัฐ ตัวแปรเหล่านี้จะถูกใช้เป็นดัชนีชี้วัดระดับการคิดค้นพัฒนา ซึ่งหลายทฤษฎีระบุว่าเป็นปัจจัยที่กระตุ้นให้เกิดการลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศ

ตัวแปรในกลุ่มการค้าระหว่างประเทศได้แก่ การเป็นผู้ส่งออก สัดส่วนการส่งออกต่อยอดขายทั้งหมด นอกจากข้อมูลด้านการส่งออกแล้วตัวแปรอื่นๆในกลุ่มนี้ได้แก่ สัดส่วนวัตถุดิบนำเข้าต่อวัตถุดิบทั้งหมด และ สัดส่วนการถือหุ้นโดยต่างชาติโดยสัดส่วนวัตถุดิบนำเข้าสะท้อนแรงจูงใจในการลงทุนเพื่อแสวงหาทรัพยากรจากต่างประเทศ ส่วนสัดส่วนการถือหุ้นโดยต่างชาติแสดงความเป็นบริษัทข้ามชาติ

ตัวแปรในกลุ่มปัจจัยการผลิตและเทคโนโลยีได้แก่ การศึกษาเฉลี่ยของพนักงาน ค่าจ้างเฉลี่ยของพนักงานต่อคนต่อปี รายได้ต่อปี/จำนวนพนักงาน สัดส่วนแรงงานมีฝีมือต่อแรงงานรวม สัดส่วนแรงงานมีฝีมือต่อแรงงานรวม สัดส่วนค่าจ้างแรงงานมีฝีมือต่อค่าจ้างรวม สัดส่วนค่าจ้างแรงงานไร้ฝีมือต่อค่าจ้างรวม สัดส่วนค่าจ้างแรงงานมีฝีมือต่อค่าจ้างรวม สัดส่วนสินทรัพย์ถาวรต่อค่าจ้างรวมทั้งนี้ ตัวแปรเหล่านี้แสดงลักษณะเทคโนโลยีของบริษัทตามปัจจัยการผลิตและเทคโนโลยี เช่น การศึกษาเฉลี่ยของพนักงานเป็นตัวแทนผลิตภาพของแรงงานและระดับเทคโนโลยีของบริษัท บริษัทที่มีสัดส่วนแรงงานไร้ฝีมือต่อแรงงานรวมสูงแสดงว่าเป็นบริษัทที่มีการผลิตแบบเน้นแรงงานไร้ฝีมือ (unskilled intensive technology) ในทำนองเดียวกันสัดส่วนสินทรัพย์ถาวรต่อค่าจ้างรวมสูงแสดงถึงการใช้เทคโนโลยีแบบเงินทุน (capital intensive technology) กำไรสุทธิ/จำนวนแรงงานและกำไรสุทธิ/สินทรัพย์ถาวรสะท้อนผลิตภาพของบริษัท

ตารางที่ 24: สรุปข้อมูลปัจจัยที่ส่งเสริมให้เกิดการตัดสินใจการลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศ

	จำนวนตัวอย่าง	ค่าเฉลี่ย	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด
ลักษณะเฉพาะของบริษัท				
ความเป็นบริษัทมหาชน	2318	0.02	0.00	1.00
จำนวนโรงงานในประเทศ	2298	1.30	0.00	12.00
จำนวนพนักงาน (คน)	2316	337.56	8.00	17880.00
อายุ (ปี)	2298	15.37	1.00	61.00
สินทรัพย์ถาวร (ล้านบาท)	2292	212.00	4.00	318.00
รายได้ต่อปี (ล้านบาท)	2298	615.00	0.32	3350.00
การคิดค้นพัฒนา				
การมีสิทธิของตัวเอง	2298	0.48	0.00	1.00
จำนวนชนิดผลิตภัณฑ์/จำนวนพนักงานทั้งหมด	2298	0.72	0.00	130.43
จำนวน innovator/จำนวนพนักงานทั้งหมด	1304	0.03	0.00	0.83
การได้รับความช่วยเหลือด้านนวัตกรรมจากรัฐ	2071	0.37	0.00	1.00
การค้าระหว่างประเทศ				
การเป็นผู้ส่งออก	2298	0.56	0.00	1.00
สัดส่วนการส่งออกต่อการขายทั้งหมด (ร้อยละ)	2309	30.55	0.00	100.00
สัดส่วนการนำเข้าวัตถุดิบ (ร้อยละ)	1054	43.33	0.00	100.00
สัดส่วนการถือหุ้นโดยต่างชาติ (ร้อยละ)	2309	9.78	0.00	100.00
ปัจจัยการผลิตและเทคโนโลยีและเทคโนโลยี				
การศึกษาเฉลี่ยของพนักงาน (ปี)	2283	9.80	0.27	18.71
ค่าจ้างเฉลี่ยของพนักงานต่อคนต่อปี (บาท)	2296	113323.8	1440	1551280
รายได้ต่อปี/จำนวนพนักงาน (บาท)	2298	1604810	1293.081	65600000
แรงงานมีฝีมือ/แรงงานรวม	2316	0.15	0.00	0.98
แรงงานไร้ฝีมือ/แรงงานรวม	2316	0.67	0.00	0.98
แรงงานมืออาชีพ/แรงงานรวม	2316	0.03	0.00	0.68
ค่าจ้างแรงงานมีฝีมือ/ค่าจ้างรวม	2316	0.16	0.00	0.97
ค่าจ้างแรงงานไร้ฝีมือ/ค่าจ้างรวม	2316	0.49	0.00	0.97
ค่าจ้างแรงงานมืออาชีพ/ค่าจ้างรวม	2316	0.05	0.00	0.70
สินทรัพย์ถาวร/ค่าจ้างรวม	2291	8.71	0.00	1417.82
กำไรสุทธิ/จำนวนแรงงาน	2298	35624.26	-1426274	3453096
กำไรสุทธิ/สินทรัพย์ถาวร	2289	0.139	-15.981	153.90

6.1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจลงทุนโดยตรงในต่างประเทศ

ในส่วนนี้เราวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจลงทุนโดยตรงในต่างประเทศ โดยใช้แบบจำลองพโรบิต (probit model) โดยตัวแปรด้านซ้ายของแบบจำลองคือการตัดสินใจลงทุนโดยตรงในต่างประเทศซึ่งมีค่าเป็น 1 เมื่อบริษัทมีการลงทุนในต่างประเทศ และเป็นศูนย์ในกรณีอื่น สำหรับตัวด้านขวาซึ่งเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดการลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศจะถูกเลือกจากตัวแปรทั้งหมดในตารางที่ 24

ตารางที่ 25 แสดงค่าสหสัมพันธ์และค่า p-value ระหว่างการตัดสินใจลงทุนในต่างประเทศกับตัวแปรปัจจัยต่างๆ จากตารางนี้จะเห็นได้ว่าตัวแปรทั้งหมดในกลุ่มตัวแปรลักษณะเฉพาะของบริษัท ได้แก่ ความเป็นบริษัทมหาชน จำนวนโรงงานในประเทศ จำนวนพนักงาน อายุ สินทรัพย์ถาวร และ รายได้ต่อปี มีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่น 90 เปอร์เซ็นต์ (p-value น้อยกว่าหรือเท่ากับ 0.10) ค่าสหสัมพันธ์เหล่านี้แสดงว่าบริษัทที่มีขนาดใหญ่และมีประสบการณ์มากกว่ามีแนวโน้มที่จะลงทุนในต่างประเทศสูงกว่าบริษัทขนาดเล็กและมีประสบการณ์น้อยกว่า

สำหรับกลุ่มตัวแปรการคิดค้นพัฒนาการมีเชื้อของตัวและจำนวน innovator/จำนวนพนักงานทั้งหมด มีความสัมพันธ์กับการลงทุนโดยตรงอย่างมีนัยสำคัญ โดยการมีเชื้อของตัวมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกและจำนวน innovator/จำนวนพนักงานทั้งหมดมีความสัมพันธ์ในเชิงลบ ความสัมพันธ์ในเชิงลบนี้ขัดแย้งกับทฤษฎีที่พยากรณ์ความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างการคิดค้นพัฒนาและการลงทุนโดยตรงสำหรับตัวแปรอื่นๆ ได้แก่ จำนวนชนิดผลิตภัณฑ์/จำนวนพนักงานทั้งหมด และการได้รับความช่วยเหลือด้านนวัตกรรมจากรัฐ ไม่มีความสัมพันธ์กับการลงทุนโดยตรงอย่างมีนัยสำคัญ

ในกลุ่มตัวแปรการค้าระหว่างประเทศพบว่า การเป็นผู้ส่งออก สัดส่วนการนำเข้าวัตถุดิบ และสัดส่วนการถือหุ้นโดยต่างชาติ มีสหสัมพันธ์เป็นบวกและมีนัยสำคัญ แต่สัดส่วนการส่งออกต่อการขายทั้งหมดมีค่าสหสัมพันธ์เป็นลบอย่างมีนัยสำคัญ สัดส่วนการถือหุ้นโดยต่างชาติมีความสัมพันธ์กับการลงทุนโดยตรงต่างประเทศในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญ

ตัวแปรในกลุ่มปัจจัยการผลิตและเทคโนโลยีส่วนใหญ่ไม่มีความสัมพันธ์กับการลงทุนโดยตรงอย่างมีนัยสำคัญ มีเพียง การศึกษาเฉลี่ยของพนักงาน และ สัดส่วนค่าจ้างแรงงานมืออาชีพต่อค่าจ้างรวม เท่านั้นที่มี

ความสัมพันธ์ต่อการลงทุน ในด้านบวกอย่างมีนัยสำคัญ ความสัมพันธ์นี้แสดงว่าบริษัทที่มีเทคโนโลยีสูงมีแนวโน้มที่จะตัดสินใจลงทุนโดยตรงในต่างประเทศมากกว่าบริษัทที่มีระดับเทคโนโลยีต่ำ

ตารางที่ 25: ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างการลงทุนโดยตรงกับตัวแปรต่างๆ

	ค่าสหสัมพันธ์	p-value
ลักษณะเฉพาะของบริษัท		
ความเป็นบริษัทมหาชน	0.174	0.000
จำนวนโรงงานในประเทศ	0.130	0.000
จำนวนพนักงาน (คน)	0.130	0.000
อายุ (ปี)	0.075	0.000
สินทรัพย์ถาวร (ล้านบาท)	0.061	0.003
รายได้ต่อปี (ล้านบาท)	0.046	0.028
การคิดค้นพัฒนา		
มีสิทธิของตัวเอง	0.038	0.068
จำนวนชนิดผลิตภัณฑ์/จำนวนพนักงานทั้งหมด	-0.021	0.319
จำนวน innovator/จำนวนพนักงานทั้งหมด	-0.092	0.001
การได้รับความช่วยเหลือด้านนวัตกรรมจากรัฐ	0.002	1.000
การค้าระหว่างประเทศ		
การเป็นผู้ส่งออก	0.110	0.000
สัดส่วนการส่งออกต่อการขายทั้งหมด(ร้อยละ)	-0.059	0.055
สัดส่วนการนำเข้าวัตถุดิบ(ร้อยละ)	0.064	0.002
สัดส่วนการถือหุ้นโดยต่างชาติ(ร้อยละ)	0.054	0.009
ปัจจัยการผลิตและเทคโนโลยี		
การศึกษาเฉลี่ยของพนักงาน (ปี)	0.043	0.042
ค่าจ้างเฉลี่ยของพนักงานต่อคนต่อปี (บาท)	0.029	0.159
รายได้ต่อปี/จำนวนพนักงาน	0.018	0.379
แรงงานมีฝีมือ/แรงงานรวม	0.018	0.379
แรงงานไร้ฝีมือ/แรงงานรวม	-0.022	0.301
แรงงานมืออาชีพ/แรงงานรวม	0.031	0.131
ค่าจ้างแรงงานมีฝีมือ/ค่าจ้างรวม	0.023	0.277
ค่าจ้างแรงงานไร้ฝีมือ/ค่าจ้างรวม	0.011	0.608
ค่าจ้างแรงงานมืออาชีพ/ค่าจ้างรวม	0.039	0.064
สินทรัพย์ถาวร/ค่าจ้างรวม	-0.003	0.896
กำไรสุทธิ/จำนวนแรงงาน	0.029	0.160
กำไรสุทธิ/สินทรัพย์ถาวร	-0.004	0.843

ตารางที่ 26: ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจโดยตรงอย่างมีนัยสำคัญ

ปัจจัยที่มีผลบวก	ปัจจัยที่มีผลลบ
ความเป็นบริษัทมหาชน, จำนวนโรงงานในประเทศ, จำนวนพนักงาน, อายุ, สินทรัพย์ถาวร, รายได้ต่อปี, การเป็นผู้ส่งออก, สัดส่วนการนำเข้าวัตถุดิบ, สัดส่วนการถือหุ้นโดยต่างชาติ, การศึกษาเฉลี่ยของพนักงาน, ค่าจ้างแรงงานมืออาชีพ/ค่าจ้างรวม	จำนวน innovator/จำนวนพนักงานทั้งหมด, สัดส่วนการส่งออกต่อการขายทั้งหมด

ตารางที่ 26สรุปปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการลงทุนโดยตรงอย่างมีนัยสำคัญ โดยปัจจัยที่มีผลในทางบวกได้แก่ ความเป็นบริษัทมหาชน จำนวนโรงงานในประเทศ จำนวนพนักงาน อายุ สินทรัพย์ถาวร รายได้ต่อปี การเป็นผู้ส่งออก สัดส่วนการนำเข้าวัตถุดิบ สัดส่วนการถือหุ้นโดยต่างชาติ การศึกษาเฉลี่ยของพนักงาน และค่าจ้างแรงงานมืออาชีพ/ค่าจ้างรวม ส่วนปัจจัยที่มีผลลบคือ จำนวน innovator/จำนวนพนักงานทั้งหมด และสัดส่วนการส่งออกต่อการขายทั้งหมด

เพื่อหาปัจจัยที่กำหนดการตัดสินใจลงทุนโดยตรงของบริษัท เราใช้แบบจำลองโพรบิท (probit model) ในการวิเคราะห์ เนื่องจากยังไม่มีแบบจำลองเชิงประจักษ์ (empirical model) สำหรับการลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศของบริษัทในประเทศกำลังพัฒนาที่เป็นที่ยอมรับกันอย่างแพร่หลาย ในการสร้างแบบจำลองสำหรับปัจจัยที่กำหนดการตัดสินใจลงทุนโดยตรง เราจึงเลือกตัวแปรโดยวิธีการทางสถิติ (statistical approach) ตามขั้นตอนดังนี้

1. เราเริ่มต้นโดยการประมาณแบบจำลองโพรบิทโดยใช้ตัวแปรทั้งหมดจากตารางที่ 24 ที่มีค่า p-value น้อยกว่าหรือเท่ากับ 15 เปอร์เซ็นต์
2. หลังจากประมาณแบบจำลองแล้ว หากแบบจำลองมีตัวแปรที่มีค่า p-value ของค่าสัมประสิทธิ์มากกว่า 10 เปอร์เซ็นต์ ตัวแปรที่มีค่า p-value มากที่สุดจากผลการประมาณจะถูกตัดออก (drop)
3. หลังจากตัดตัวแปรที่มีค่า p-value ออกแล้ว แบบจำลองที่ถูกตัดตัวแปรออกไปจะถูกประมาณใหม่ เราทำการตัดตัวแปรแบบนี้ไปเรื่อยๆ จนกระทั่งได้แบบจำลองซึ่งตัวแปรด้านขวาทุกตัวมีค่า p-value น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 เปอร์เซ็นต์ หรือมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่น 90 เปอร์เซ็นต์

ตารางที่ 27แสดงผลการประมาณแบบจำลองตามวิธีการข้างต้น³ โดยแบบจำลองที่ 4 คือแบบจำลองสุดท้ายที่ได้จากการประมาณ จะเห็นได้ว่าในแบบจำลองที่ 4 ตัวแปรทุกตัวแปรมีความสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่น 90 เปอร์เซนต์ ส่วนแบบจำลองที่ 1, 2 และ 3 คือแบบจำลองที่ถูกประมาณและตัวแปรบางตัวแปรถูกตัดออกก่อนที่จะได้แบบจำลองที่ 4 ค่าสัมประสิทธิ์ที่แสดงในตารางคือ marginal effect เมื่อคิดที่ค่าเฉลี่ยของแบบจำลองโพบริต

จากผลการประมาณของแบบจำลองที่ 4 แสดงว่าปัจจัยที่ส่งผลบวกต่อการตัดสินใจลงทุนโดยตรงในต่างประเทศคือ ความเป็นบริษัทมหาชนจำนวนโรงงานในประเทศจำนวนพนักงานการเป็นผู้ส่งออกอายุสัดส่วนการถือหุ้นโดยต่างชาติสินทรัพย์ถาวร โดยการเป็นบริษัทมหาชนเพิ่มความน่าจะเป็นในการลงทุนโดยตรง 8.5 เปอร์เซนต์ จำนวนโรงงานในประเทศที่เพิ่มขึ้นหนึ่งโรงงานจะเพิ่มความน่าจะเป็นในการลงทุน 0.5 เปอร์เซนต์ จำนวนพนักงานที่เพิ่มขึ้น 1000 คนเพิ่มความน่าจะเป็นในการลงทุน 0.9 เปอร์เซนต์ อายุของบริษัทที่เพิ่มขึ้นหนึ่งปีจะเพิ่มความน่าจะเป็นในการลงทุน 0.04 เปอร์เซนต์ การเพิ่มขึ้นของสัดส่วนการถือหุ้นโดยต่างชาติ 1 เปอร์เซนต์จะเพิ่มความน่าจะเป็นในการลงทุนโดยตรง 1.60 เปอร์เซนต์ การเพิ่มขึ้นของสินทรัพย์ถาวร 1 ล้านบาทจะลดความน่าจะเป็นในการลงทุนโดยตรง 0.08 เปอร์เซนต์ เป็นที่น่าสนใจว่าการเพิ่มขึ้นของสินทรัพย์ถาวรมีผลเชิงลบต่อการลงทุนโดยตรง คำอธิบายความสัมพันธ์เชิงลบระหว่างสินทรัพย์ถาวรกับการลงทุนโดยตรงที่เป็นไปได้คือ บริษัทที่มีการลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศส่วนใหญ่เป็นบริษัทที่ใช้เทคโนโลยีแบบเน้นแรงงาน นอกจากนี้ การที่จำนวนพนักงานที่เพิ่มขึ้นส่งผลให้บริษัทออกไปลงทุนโดยตรงนั้น สนับสนุนทฤษฎีของ Helpman และคณะ ที่ว่าบริษัทที่มีผลิตภาพสูง ซึ่งในที่นี้เกิดจากการที่บริษัทมีขนาดใหญ่และมีความได้เปรียบในเรื่องการประหยัดต่อขนาด จะออกไปลงทุนโดยตรงในต่างประเทศ

³ แบบจำลองได้มีการทดสอบผลของค่าคงที่เวลา (time fixed effects) และไม่พบว่าค่าคงที่เวลามีความสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 27: ผลการประมาณแบบจำลองพหุคูณ

ตัวแปร/แบบจำลอง	[1]	[2]	[3]	[4]
ความเป็นบริษัทมหาชน	0.0826*** [0.000]	0.0822*** [0.000]	0.0836*** [0.000]	0.0848*** [0.000]
จำนวนโรงงานในประเทศ	0.00475** [0.033]	0.00477** [0.034]	0.00481** [0.033]	0.00464** [0.035]
จำนวนพนักงาน (1000 คน)	1.04e-05*** [0.002]	1.05e-05*** [0.002]	1.03e-05*** [0.003]	0.00936*** [0.006]
การเป็นผู้ส่งออก	0.0200*** [0.002]	0.0209*** [0.001]	0.0222*** [0.001]	0.0222*** [0.001]
อายุ (ปี)	0.000448* [0.069]	0.000441* [0.073]	0.000422* [0.082]	0.000440* [0.073]
สัดส่วนการถือหุ้นโดยต่างชาติ	0.000164* [0.069]	0.000164* [0.068]	0.000171* [0.052]	0.000160* [0.061]
สินทรัพย์ถาวร (1 ล้านบาท)	-6.28* [0.060]	-6.33* [0.0585]	-6.14* [0.0670]	-7.95e-6** [0.007]
สัดส่วนการส่งออก	1.42E-05 [0.364]			
รายได้ต่อปี	0.00 [0.283]	0.00 [0.292]	0.00 [0.313]	
การศึกษาเฉลี่ยของพนักงาน	0.00123 [0.342]	0.00118 [0.356]		
จำนวนตัวอย่าง	2,265	2,265	2,292	2,292
Pseudo R-squared	0.141	0.141	0.137	0.135

ตัวเลขในวงเล็บคือค่า p-value, ค่าสัมประสิทธิ์ที่รายงานคือ marginal effect เมื่อคิดที่ค่าเฉลี่ย

*** p-value<0.01, ** p-value <0.05, * p-value <0.1

6.2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อสัดส่วนการลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศต่อการลงทุนทั้งหมด

ส่วนนี้ศึกษาปัจจัยที่กำหนดสัดส่วนการลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศ โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างบริษัทที่มีการลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศ 62 ตัวอย่าง โดยการประมาณแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้น (linear regression model) โดยใช้กระบวนการเดียวกับกระบวนการที่ใช้ในส่วนที่ 6.1

ตารางที่ 28 แสดงค่าสหสัมพันธ์ระหว่างสัดส่วนการลงทุนโดยตรงกับตัวแปรในกลุ่มต่างๆ จากตารางนี้ เห็นได้ว่าตัวแปรส่วนใหญ่ที่มีค่า p-value สูงกว่า 10 เปอร์เซ็นต์และไม่น่าจะสำคัญทางสถิติซึ่งแสดงว่าสัดส่วนการลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศต่อการลงทุนทั้งหมดของบริษัทที่ลงทุนโดยตรงไม่มีรูปแบบที่ชัดเจนนัก และไม่สามารถอธิบายได้ด้วยตัวแปรเหล่านี้ ตัวแปรที่มีค่า p-value น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 เปอร์เซ็นต์ถูกแสดงในรูปแบบตัวเอียงเข้ม ได้แก่ การมีเชื้อของตัวเอง และสัดส่วนการส่งออกต่อการขายทั้งหมด การมีเชื้อของตัวเองส่งผลด้านลบต่อสัดส่วนการลงทุนโดยตรง สัดส่วนการส่งออกต่อยอดขายทั้งหมดมีสหสัมพันธ์เป็นบวกอย่างมีนัยสำคัญ

ตารางที่ 28: ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างสัดส่วนการลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศกับตัวแปรต่างๆ

	ค่าสหสัมพันธ์	p-value
ลักษณะเฉพาะของบริษัท		
ความเป็นบริษัทมหาชน	-0.198	0.123
จำนวนโรงงานในประเทศ	0.202	0.115
จำนวนพนักงาน (คน)	-0.005	0.972
อายุ (ปี)	0.016	0.904
สินทรัพย์ถาวร (ล้านบาท)	0.007	0.959
รายได้ต่อปี (ล้านบาท)	-0.108	0.403
การคิดค้นพัฒนา		
มีสิทธิของตัวเอง	-0.321	0.011
จำนวนชนิดผลิตภัณฑ์/จำนวนพนักงานทั้งหมด	-0.188	0.144
จำนวน innovator/จำนวนพนักงานทั้งหมด	-0.019	0.905
การได้รับความช่วยเหลือด้านนวัตกรรมจากรัฐ	-0.1264	0.3315
การค้าระหว่างประเทศ		
การเป็นผู้ส่งออก	0.062	0.631
สัดส่วนการส่งออกต่อการขายทั้งหมด(ร้อยละ)	0.320	0.011
สัดส่วนการนำเข้าวัตถุดิบ(ร้อยละ)	-0.050	0.719
สัดส่วนการถือหุ้นโดยต่างชาติ (ร้อยละ)	-0.150	0.244
ปัจจัยการผลิตและเทคโนโลยี		
การศึกษาเฉลี่ยของพนักงาน (ปี)	-0.100	0.443
ค่าจ้างเฉลี่ยของพนักงานต่อคนต่อปี (บาท)	-0.102	0.430
รายได้ต่อปี/จำนวนพนักงาน	-0.103	0.424
แรงงานมีฝีมือ/แรงงานรวม	-0.101	0.435
แรงงานไร้ฝีมือ/แรงงานรวม	0.134	0.299
แรงงานมืออาชีพ/แรงงานรวม	-0.055	0.670
ค่าจ้างแรงงานมีฝีมือ/ค่าจ้างรวม	-0.089	0.492
ค่าจ้างแรงงานไร้ฝีมือ/ค่าจ้างรวม	0.026	0.840
ค่าจ้างแรงงานมืออาชีพ/ค่าจ้างรวม	-0.078	0.548
สินทรัพย์ถาวร/ค่าจ้างรวม	0.007	0.959
กำไรสุทธิ/จำนวนแรงงาน	-0.066	0.617
กำไรสุทธิ/สินทรัพย์ถาวร	-0.129	0.318

ตารางที่ 29: ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อสัดส่วนการลงทุนในต่างประเทศต่อการลงทุนทั้งหมด

ตัวแปร/แบบจำลอง	[1]	[2]	[3]
การมีถือหุ้นของตนเอง	-17.040 [0.106]	-18.15* [0.090]	-20.95** [0.036]
สัดส่วนการส่งออก	0.264** [0.036]	0.277** [0.026]	0.284** [0.024]
ความเป็นบริษัทมหาชน	-12.67* [0.098]	-9.774 [0.207]	
จำนวนโรงงานในประเทศ	3.215 [0.260]		
จำนวนชนิดผลิตภัณฑ์ต่อ จำนวนพนักงาน	-32.03*** [0.000]	-35.31*** [0.000]	-33.13*** [0.000]
ค่าคงที่	23.71* [0.053]	31.83*** [0.008]	31.19*** [0.009]
จำนวนตัวอย่าง	62	62	62
R-squared	0.258	0.236	0.227

ตัวเลขในวงเล็บคือค่า p-value, *** p-value<0.01, ** p-value <0.05, * p-value <0.1

ตารางที่ 29 แสดงผลการประมาณแบบจำลองเส้นตรงของปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อสัดส่วนการลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศต่อการลงทุนทั้งหมดคิดเป็นร้อยละ โดยใช้กระบวนการแบบเดียวกันกับกระบวนการที่ใช้ในส่วน 6.1 แบบจำลองซึ่งทุกตัวแปรมีความสำคัญคือ แบบจำลองที่ 3 ภายใต้แบบจำลองนี้ ตัวแปรที่ส่งผลกระทบต่อสัดส่วนการลงทุนโดยตรงคือ การมีถือหุ้นของตนเอง สัดส่วนการส่งออก และจำนวนชนิดผลิตภัณฑ์ต่อจำนวนพนักงานโดยการมีถือหุ้นของตนเองจะลดสัดส่วนการลงทุนในต่างประเทศ 20.95 เปอร์เซ็นต์ การเพิ่มขึ้นของสัดส่วนการส่งออก 1 เปอร์เซ็นต์จะเพิ่มสัดส่วนการลงทุนโดยตรง 0.28 เปอร์เซ็นต์ และการเพิ่มขึ้นของจำนวนชนิดผลิตภัณฑ์ต่อ 1 ชนิดต่อพนักงาน 1 คนจะลดการลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศ 33.13 เปอร์เซ็นต์ จากผลการประมาณนี้จะเห็นได้ว่า สำหรับบริษัทในกลุ่มที่มีการลงทุนโดยตรง บริษัทที่มีการวิจัยและพัฒนาสูงมีสัดส่วนการลงทุนน้อยกว่าบริษัทที่ไม่เน้นการวิจัยและพัฒนา แสดงว่าการลงทุนโดยตรงของบริษัทส่วนใหญ่ไม่ได้เกิดจากการมีจุดแข็งด้านนวัตกรรม แต่เป็นการลงทุนเพื่อแสวงหาทรัพยากรราคาถูก นอกจากนี้ การที่สัดส่วนการส่งออกสูงขึ้นส่งผลให้บริษัทออกไปลงทุนโดยตรงมากขึ้นนั้น สนับสนุนแบบจำลองกระบวนการเข้าสู่ความเป็นสากล (IPM) ที่ว่าบริษัทข้ามชาติจะเพิ่มความผูกพันกับธุรกิจต่างประเทศทีละน้อย ในกรณีนี้คือ เริ่มต้นจากการส่งออกก่อน แล้วจึงออกไปลงทุนยังต่างประเทศ

6.3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกรูปแบบการลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศ

การศึกษาที่ผ่านมาพบว่าการลงทุนโดยตรงในหน่วยผลิตส่งผลดีต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศต้นทาง และปลายทางมากกว่าการลงทุนในสำนักงานขายและศูนย์กระจายสินค้า อย่างไรก็ตามงานศึกษาหลายชิ้น แสดงว่าการลงทุนในสำนักงานขายและศูนย์กระจายสินค้าเป็นจุดเริ่มต้นของการลงทุนโดยตรงและนำไปสู่การลงทุนในหน่วยผลิตในที่สุดในส่วนนี้เราจึงศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกรูปแบบการลงทุน โดยแบ่งกลุ่มของบริษัทที่มีการลงทุนโดยตรงเป็นสองกลุ่มดังนี้ กลุ่มแรกคือกลุ่มที่มีการลงทุนในโรงงานหรือหน่วยผลิต และกลุ่มที่สองคือบริษัทที่ไม่มีการลงทุนในหน่วยผลิตแต่มีการลงทุนในสำนักงานขายหรือศูนย์กระจายสินค้าเท่านั้น

เราใช้แบบจำลองโพรบิตโดยตัวแปรด้านซ้ายเป็นหนึ่งในบริษัทที่มีการลงทุนโดยตรงในหน่วยผลิต และเป็นศูนย์สำหรับบริษัทที่ไม่มีการลงทุนในหน่วยผลิต เนื่องจากข้อมูลรูปแบบการผลิตมีเฉพาะในข้อมูลจากการสำรวจในปี 2550 เท่านั้น จากบริษัททั้งหมดที่มีการลงทุนโดยตรง 62 ตัวอย่าง จึงมี 33 ตัวอย่างเท่านั้นที่มีข้อมูลของรูปแบบการลงทุนในต่างประเทศ

ตารางที่ 30 แสดงค่าสหสัมพันธ์ระหว่างการตัดสินใจลงทุนในรูปแบบหน่วยการผลิตกับตัวแปรต่างๆ ตัวแปรที่มีค่า p-value น้อยกว่า 10 เปอร์เซ็นต์จะถูกแสดงโดยตัวเอียงเข้มตัวแปรที่มีค่า p-value น้อยกว่า 10 เปอร์เซ็นต์และมีค่าสหสัมพันธ์เป็นบวกได้แก่ แรงงานไร้ฝีมือ/แรงงานรวมส่วนตัวแปรที่มีค่าสหสัมพันธ์เป็นลบได้แก่สัดส่วนจำนวน innovator ต่อจำนวนพนักงานทั้งหมดการศึกษาเฉลี่ยของพนักงาน ค่าสหสัมพันธ์เหล่านี้ แสดงว่า บริษัทที่ใช้แรงงานที่มีการศึกษาน้อย และมีเทคโนโลยีต่ำมีโอกาสที่จะลงทุนในหน่วยผลิตมากกว่า บริษัทที่ใช้แรงงานมีฝีมือและใช้ระดับเทคโนโลยีสูง

ตารางที่ 30: ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างการตัดสินใจลงทุนโดยตรงในรูปแบบหน่วยการผลิตกับตัวแปรต่างๆ

ลักษณะเฉพาะของบริษัท	ค่าสหสัมพันธ์	p-value
ความเป็นบริษัทมหาชน	-0.048	0.786
จำนวนโรงงานในประเทศ	-0.130	0.462
จำนวนพนักงาน (คน)	0.176	0.319
อายุ (ปี)	0.140	0.429
สินทรัพย์ถาวร (ล้านบาท)	-0.165	0.352
รายได้ต่อปี (ล้านบาท)	-0.076	0.669
การคิดค้นพัฒนา		
มีสิทธิของตัวเอง	-0.156	0.378
จำนวนชนิดผลิตภัณฑ์/จำนวนพนักงานทั้งหมด	0.133	0.454
จำนวน innovator/จำนวนพนักงานทั้งหมด	-0.414	0.015
การได้รับความช่วยเหลือด้านนวัตกรรมจากรัฐ	-0.112	0.528
การค้าระหว่างประเทศ		
การเป็นผู้ส่งออก	0.112	0.528
สัดส่วนการส่งออกต่อการขายทั้งหมด(ร้อยละ)	0.200	0.256
สัดส่วนการนำเข้าวัตถุดิบ(ร้อยละ)	0.006	0.977
สัดส่วนการถือหุ้นโดยต่างชาติ(ร้อยละ)	0.185	0.294
ปัจจัยการผลิตและเทคโนโลยี		
การศึกษาเฉลี่ยของพนักงาน (ปี)	-0.391	0.025
ค่าจ้างเฉลี่ยของพนักงานต่อคนต่อปี (บาท)	-0.210	0.233
รายได้ต่อปี/จำนวนพนักงาน	-0.217	0.217
แรงงานมีฝีมือ/แรงงานรวม	-0.060	0.736
แรงงานไร้ฝีมือ/แรงงานรวม	0.285	0.100
แรงงานมืออาชีพ/แรงงานรวม	-0.264	0.131
ค่าจ้างแรงงานมีฝีมือ/ค่าจ้างรวม	-0.005	0.977
ค่าจ้างแรงงานไร้ฝีมือ/ค่าจ้างรวม	0.268	0.126
ค่าจ้างแรงงานมืออาชีพ/ค่าจ้างรวม	-0.260	0.138
สินทรัพย์ถาวร/ค่าจ้างรวม	-0.165	0.352
กำไรสุทธิ/จำนวนแรงงาน	0.023	0.897
กำไรสุทธิ/สินทรัพย์ถาวร	0.156	0.379

ตารางที่ 31: ผลการประมาณแบบจำลองโพรบิตสำหรับการตัดสินใจลงทุนในหน่วยผลิต

ตัวแปร/แบบจำลอง	[1]	[2]	[3]	[4]
จำนวน innovator/จำนวนพนักงานทั้งหมด	-29.2 [0.150]	-23.25 [0.167]	-21.69 [0.169]	
การศึกษาเฉลี่ยของพนักงาน (ปี)	-0.0684 [0.179]	-0.0815 [0.120]	-0.0566 [0.153]	-0.0765** [0.028]
ค่าจ้างแรงงานไร้ฝีมือ/ค่าจ้างรวม	-0.801 [0.139]	-0.377 [0.449]		
ค่าจ้างแรงงานมืออาชีพ/ค่าจ้างรวม	-2.535 [0.267]			
จำนวนตัวอย่าง	33	33	33	34
Pseudo R-squared	0.263	0.235	0.224	0.183

ตัวเลขในวงเล็บคือค่า p-value, ค่าสัมประสิทธิ์ที่รายงานคือ marginal effect เมื่อคิดที่ค่าเฉลี่ย

ตัวเลขในวงเล็บคือค่า p-value, *** p-value<0.01, ** p-value <0.05, * p-value <0.1

ตารางที่ 31 แสดงผลการประมาณแบบจำลองโพรบิตสำหรับปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อสัดส่วนการลงทุนโดยตรงของบริษัทที่มีการลงทุนโดยตรงในหน่วยผลิตด้วยกระบวนการแบบเดียวกับที่ใช้ในส่วนที่ 6.1 แบบจำลองที่ 4 จากตารางที่ 31 แสดงว่าตัวแปรที่ส่งผลต่อการตัดสินใจลงทุนในหน่วยผลิตคือ ระดับการศึกษาเฉลี่ยของพนักงาน หากระดับการศึกษาเฉลี่ยของพนักงานลดลง 1 ปี จะเพิ่มโอกาสการลงทุนโดยตรงในหน่วยการผลิตเพิ่มขึ้น 7.6 เปอร์เซ็นต์

ตารางที่ 32 แสดงค่าสหสัมพันธ์ของสัดส่วนการลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศของบริษัทที่มีการลงทุนในหน่วยผลิตกับตัวแปรต่างๆ ตารางที่ 33 แสดงผลการประมาณสมการถดถอยแบบเส้นตรง สำหรับปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อสัดส่วนการลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศของบริษัทที่มีการลงทุนในหน่วยผลิต แบบจำลองที่ 2 ในตารางที่ 33 แสดงว่าระดับการศึกษาเฉลี่ยของพนักงานส่งผลกระทบต่อสัดส่วนการลงทุนในต่างประเทศ ระดับการศึกษาเฉลี่ยที่เพิ่มขึ้น 1 ปี จะลดสัดส่วนการลงทุนในต่างประเทศ 7.7 เปอร์เซ็นต์ ผลที่ได้นี้สอดคล้องกับผลการประมาณแบบจำลองโพรบิตในตารางที่ 30 ผลการประมาณนี้แสดงว่าบริษัทส่วนใหญ่ที่มีการลงทุนโดยตรงในหน่วยผลิตเป็นบริษัทที่มีเทคโนโลยีต่ำ และเหตุผลในการลงทุนต่างประเทศน่าจะมาจากการแสวงหาทรัพยากรราคาถูก เพื่อตรวจสอบสมมติฐานนี้ เราวิเคราะห์ประเทศปลายทางของการลงทุนแยกตามรูปแบบของการลงทุนใน

ตารางที่ 34 ข้อมูลในตารางนี้แสดงให้เห็นว่าการลงทุนในโรงงานและหน่วยผลิตส่วนใหญ่ เกิดขึ้นในกลุ่มประเทศกำลังพัฒนา เช่น ประเทศจีนและประเทศเอเชียและประเทศอื่นๆ โดยไม่มีการลงทุนในกลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้วเช่นในประเทศในสหภาพยุโรปและอเมริกา ข้อมูลในตารางนี้สนับสนุนสมมติฐานที่ว่าการลงทุนในหน่วยผลิตในต่างประเทศนั้นมีแรงจูงใจเพื่อการแสวงหาแรงงานและทรัพยากรราคาถูก

**ตารางที่ 32: ค่าสหสัมพันธ์ของสัดส่วนการในต่างประเทศของบริษัท
ที่มีการลงทุนในหน่วยผลิตกับตัวแปรต่างๆ**

	ค่าสหสัมพันธ์	p-value
ลักษณะเฉพาะของบริษัท		
ความเป็นบริษัทมหาชน	-0.181	0.306
จำนวนโรงงานในประเทศ	-0.013	0.462
จำนวนพนักงาน (คน)	-0.065	0.717
อายุ (ปี)	-0.051	0.776
สินทรัพย์ถาวร (ล้านบาท)	-0.108	0.543
รายได้ต่อปี (ล้านบาท)	0.012	0.946
การคิดค้นพัฒนา		
มีสิทธิของตัวเอง	-0.390	0.023
จำนวนชนิดผลิตภัณฑ์/จำนวนพนักงานทั้งหมด	-0.124	0.484
จำนวน innovator/จำนวนพนักงานทั้งหมด	-0.115	0.516
การได้รับความช่วยเหลือด้านนวัตกรรมจากรัฐ	0.055	0.756
การค้าระหว่างประเทศ		
การเป็นผู้ส่งออก	-0.143	0.421
สัดส่วนการส่งออกต่อการขายทั้งหมด(ร้อยละ)	0.189	0.284
สัดส่วนการนำเข้าวัตถุดิบ(ร้อยละ)	0.072	0.702
สัดส่วนการถือหุ้นโดยต่างชาติ(ร้อยละ)	-0.072	0.685
ปัจจัยการผลิตและเทคโนโลยี		
การศึกษาเฉลี่ยของพนักงาน (ปี)	-0.225	0.108
ค่าจ้างเฉลี่ยของพนักงานต่อคนต่อปี (บาท)	-0.088	0.622
รายได้ต่อปี/จำนวนพนักงาน	0.012	0.946
แรงงานมีฝีมือ/แรงงานรวม	-0.136	0.444

แรงงานไร้ฝีมือ/แรงงานรวม	0.222	0.208
แรงงานมืออาชีพ/แรงงานรวม	-0.123	0.487
ค่าจ้างแรงงานไร้ฝีมือ/ค่าจ้างรวม	-0.064	0.718
ค่าจ้างแรงงานไร้ฝีมือ/ค่าจ้างรวม	0.110	0.536
ค่าจ้างแรงงานมืออาชีพ/ค่าจ้างรวม	-0.217	0.218
สินทรัพย์ถาวร/ค่าจ้างรวม	-0.108	0.543
กำไรสุทธิ/จำนวนแรงงาน	-0.085	0.632
กำไรสุทธิ/สินทรัพย์ถาวร	0.024	0.895

ตัวเลขในวงเล็บคือค่า p-value, ค่าสัมประสิทธิ์ที่รายงานคือ marginal effect เมื่อคิดที่ค่าเฉลี่ย

*** p-value<0.01, ** p-value <0.05, * p-value <0.1

**ตารางที่ 33: สมการถดถอยเชิงเส้นแสดงปัจจัยที่ส่งผลต่อสัดส่วนการลงทุนโดยตรง
ของบริษัทที่มีการลงทุนในหน่วยผลิต**

ตัวแปร/แบบจำลอง	[1]	[2]
มีเชื้อของตัวเอง	0.023 [0.910]	
การศึกษาเฉลี่ยของพนักงาน (ปี)	-0.0714 [0.196]	-0.0777** [0.032]
จำนวนตัวอย่าง	33	33
Pseudo R-squared	0.177	0.136

ตัวเลขในวงเล็บคือค่า p-value, ค่าสัมประสิทธิ์ที่รายงานคือ marginal effect เมื่อคิดที่ค่าเฉลี่ย

*** p-value<0.01, ** p-value <0.05, * p-value <0.1

**ตารางที่ 34: สัดส่วนการลงทุนในกลุ่มประเทศปลายทางต่างๆของบริษัท
ที่มีการลงทุนโดยตรงสำหรับหน่วยผลิต**

ลักษณะการลงทุนของบริษัท/ ประเทศปลายทาง	จีน	อเมริกา	ประเทศใน แอฟริกา	ประเทศอื่น ในเอเชีย	สหภาพ ยุโรป	ประเทศ อื่นๆ
สำนักงานขายหรือศูนย์กระจายสินค้า	20.00	40.00	0.00	40.00	0.00	0.00
โรงงานหรือหน่วยผลิต	36.90	0.00	0.00	22.62	0.00	36.90
รวม	31.09	13.75	0.00	28.59	0.00	26.56

6.4 สรุปปัจจัยต่างๆที่ส่งผลต่อการลงทุนโดยตรง

ตารางที่ 35สรุปผลการประมาณทั้งหมดในส่วนที่ 6.1 ถึง 6.4 แถวที่ 1 แสดงปัจจัยที่มีผลกระทบต่อ การตัดสินใจลงทุนโดยตรงในต่างประเทศ ตัวแปรที่ส่งผลในด้านบวก ได้แก่ ความเป็นบริษัทมหาชนจำนวน โรงงานในประเทศจำนวนพนักงานการเป็นผู้ส่งออกอายุ และสัดส่วนการถือหุ้นโดยต่างชาติ ส่วนสินทรัพย์ถาวร ส่งผลเชิงลบต่อการตัดสินใจลงทุนในต่างประเทศ แถวที่ 2 แสดงปัจจัยที่มีผลต่อสัดส่วนการลงทุนโดยตรงยัง ต่างประเทศต่อการลงทุนทั้งหมด โดยปัจจัยที่มีผลเป็นบวกคือ สัดส่วนการส่งออก ปัจจัยที่มีผลลบคือ การมี ยี่ห้อของตนเองและจำนวนชนิดผลิตภัณฑ์ต่อจำนวนพนักงานแถวที่ 3 และ 4 แสดงปัจจัยที่ส่งผลต่อการ ตัดสินใจลงทุนในหน่วยผลิตและสัดส่วนการลงทุนโดยตรงสำหรับบริษัทที่มีการลงทุนในหน่วยผลิต โดย การศึกษาเฉลี่ยจะมีผลเชิงลบต่อการตัดสินใจลงทุนในหน่วยผลิตและสัดส่วนการลงทุนโดยตรง

ผลในตารางที่ 35แสดงว่าบริษัทที่มีขนาดใหญ่และประสบการณ์ในการทำธุรกรรมกับต่างประเทศจะมี โอกาสเลือกในการลงทุนในต่างประเทศมากกว่าบริษัทอื่นๆ นอกจากนี้บริษัทที่ใช้ระดับเทคโนโลยีต่ำและการ พัฒนาด้านนวัตกรรมน้อยจะลงทุนมากกว่าบริษัทที่ใช้เทคโนโลยีสูง นอกจากนี้ลักษณะการลงทุนในรูปแบบ โรงงานและหน่วยการผลิตส่วนใหญ่น่าจะมาจากแรงจูงใจเพื่อแสวงหาแรงงานและทรัพยากรราคาถูก

ตารางที่ 35: สรุปผลการประมาณ

ตัวแปร	ปัจจัยที่ส่งผลกระทบ
การตัดสินใจลงทุน	ความเป็นบริษัทมหาชน(+), จำนวนโรงงานในประเทศ(+), จำนวนพนักงาน (+), การเป็นผู้ส่งออก(+), อายุ (+), สัดส่วนการถือหุ้นโดยต่างชาติ (+), สินทรัพย์ถาวร (-)
สัดส่วนการลงทุนในต่างประเทศ	สัดส่วนการส่งออก (+), การมียี่ห้อของตนเอง (-), จำนวนชนิดผลิตภัณฑ์ต่อ จำนวนพนักงาน (-)
การตัดสินใจลงทุนในหน่วยผลิต	การศึกษาเฉลี่ยของพนักงาน (-)
สัดส่วนการลงทุนโดยตรงสำหรับ บริษัทที่มีการลงทุนในหน่วยผลิต	การศึกษาเฉลี่ยของพนักงาน (-)

7. บทสรุป

งานวิจัยนี้ศึกษาถึงลักษณะการออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศของบริษัทในภาคอุตสาหกรรมไทย คุณลักษณะของบริษัทที่ออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศ และปัจจัยที่ส่งผลต่อการออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศโดยได้ใช้ข้อมูลitudinal ของสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ กระทรวงอุตสาหกรรม ที่ได้ทำการสำรวจ บริษัทต่างๆในปีพ.ศ.2547 และ 2550 ครอบคลุมบริษัทจำนวน 1,255 และ 1,043 แห่ง ตามลำดับ ใน 7 ภูมิภาคทั่วประเทศ และใน 9 ภาคอุตสาหกรรมในประเทศไทย ได้แก่ อาหารแปรรูป สิ่งทอ เสื้อผ้าสำเร็จรูป ชิ้นส่วนยานยนต์ ชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ เครื่องใช้ไฟฟ้า ยางและพลาสติก เฟอร์นิเจอร์และงานไม้ และ เครื่องจักรและเครื่องมือ แม้งานศึกษานี้จะมีข้อจำกัดในเรื่องข้อมูลที่ครอบคลุมเพียงบริษัทในภาคอุตสาหกรรม ไม่รวมภาคเกษตรกรรมและภาคบริการ แต่งานศึกษานี้ถือเป็นงานศึกษาแรกที่ใช้กลุ่มตัวอย่างในระดับบริษัทที่มีขนาดใหญ่ ครอบคลุมบริษัททั้งขนาดใหญ่และเล็ก ทั้งที่ออกและไม่ออกไปลงทุนยังต่างประเทศ

จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 2,298 บริษัท พบว่า มีบริษัทที่ออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศจำนวน 62 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 2.7 และบริษัทที่ออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศนี้ ออกไปลงทุนในอุตสาหกรรมที่หลากหลายไม่กระจุกตัวสอดคล้องกับผลการศึกษาอื่นๆ โดยมีบริษัทที่ออกไปลงทุนในอุตสาหกรรม อิเล็กทรอนิกส์ในสัดส่วนสูงที่สุดคิดเป็นร้อยละ 23 รองลงมาคือ เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม ร้อยละ 16 สิ่งทอ ร้อยละ 13 อาหารแปรรูป ร้อยละ 11 ชิ้นส่วนยานยนต์ ร้อยละ 11 ยางและพลาสติก ร้อยละ 10 เครื่องใช้ไฟฟ้า ร้อยละ 8 เครื่องจักรและอุปกรณ์ ร้อยละ 5 และต่ำที่สุดคือ เฟอร์นิเจอร์ ร้อยละ 3 นอกจากนี้ ยังพบว่า บริษัทที่มีการลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศจำนวน 62 แห่งนี้ ประกอบด้วย บริษัทขนาดเล็ก เริ่มต้นตั้งแต่ 26 คน ไปจนถึง บริษัทขนาดกลางที่มีพนักงานจำนวนน้อยกว่า 500 คน และบริษัทขนาดใหญ่ที่มีจำนวนพนักงานสูงที่สุด 5,180 คน

สำหรับสัดส่วนการลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศต่อการลงทุนทั้งหมดของบริษัทที่ลงทุนในต่างประเทศ พบว่า โดยเฉลี่ยจะมีสัดส่วนร้อยละ 33.80 ของการลงทุนทั้งหมด โดยสัดส่วนสูงสุดอยู่ที่ร้อยละ 72.60 ใน อุตสาหกรรมยางและพลาสติก และต่ำที่สุดคือร้อยละ 10 ในอุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์ นอกจากนี้ ประเทศปลายทางที่บริษัทในกลุ่มตัวอย่างนิยมไปลงทุนตามลำดับจากมากไปน้อยเป็นดังนี้ ประเทศจีน (ร้อยละ 33)

สหรัฐอเมริกา (ร้อยละ 24) และประเทศอื่นในเอเชีย (ร้อยละ 17) ประเทศอื่นๆ (ร้อยละ 22.22) ประเทศในทวีปแอฟริกา (ร้อยละ 3) และไม่มีการลงทุนในประเทศในทวีปยุโรป ทั้งนี้ มีเพียงร้อยละ 12.9 ของบริษัทที่ลงทุนในต่างประเทศเท่านั้นที่มีการลงทุนในหลายประเทศ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าบริษัทที่มีการลงทุนในต่างประเทศของไทยยังอยู่ในช่วงเริ่มต้นและส่วนใหญ่มีการลงทุนในต่างประเทศเพียงหนึ่งประเทศเท่านั้น นอกจากนี้ ยังพบว่า บริษัทที่ออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศจะส่งสินค้าออกไปขายยังประเทศปลายทางประมาณ 2 ประเทศ ส่วนประเทศที่ไม่ออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศนั้น ส่งสินค้าออกไปขายเพียงประเทศเดียวเท่านั้น ซึ่งสนับสนุนแนวคิดของแบบจำลองกระบวนการการเข้าสู่ความเป็นสากล (IPM) ที่บริษัทจะค่อยๆ สั่งสมความรู้และประสบการณ์การทำธุรกิจต่างประเทศซึ่งในที่นี้คือการส่งออกที่เริ่มจาก 1 ประเทศก่อน แล้วจึงเพิ่มเป็นหลายประเทศก่อนที่จะออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศซึ่งเป็นธุรกิจที่มีความซับซ้อนกว่า

สำหรับเหตุผลสามข้อแรกของการเลือกการลงทุนในต่างประเทศของบริษัทที่ลงทุนในต่างประเทศนั้น เหตุผลอันดับหนึ่งคือ แรงงานราคาถูก (จำนวน 24 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 38.71) อันดับที่สองคือ ตลาดสินค้าขนาดใหญ่ (จำนวน 14 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 22.58) อันดับที่สามและสี่คือ คุณภาพแรงงาน (จำนวน 12 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 19.35) และภาษีที่ต่ำ (จำนวน 9 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 14.52) ทั้งนี้ หากเปรียบเทียบบริษัทที่ออกไปลงทุนด้วยเหตุผลแรงงานราคาถูกและตลาดสินค้าขนาดใหญ่ พบว่า บริษัทส่วนใหญ่ที่ออกไปด้วยเหตุผลแรงงานราคาถูกนั้นมีพนักงานจำนวนมากว่ามีค่าจ้างแรงงานไร้ฝีมือต่อค่าจ้างรวมสูงกว่า การศึกษาเฉลี่ยของพนักงานต่ำกว่า หากเป็นบริษัทในอุตสาหกรรมอาหารแปรรูปบริษัทที่ออกไปลงทุนเพราะแรงงานราคาถูกจะออกไปลงทุนในจีนและเอเชีย แต่หากออกไปเพราะตลาดขนาดใหญ่จะไปลงทุนในอเมริกา ในขณะที่อุตสาหกรรมสิ่งทอ หากออกไปลงทุนเพราะแรงงานราคาถูกจะไปลงทุนในจีนเป็นส่วนใหญ่ แต่หากออกไปเพราะตลาดขนาดใหญ่จะไปลงทุนในเอเชีย ในขณะที่อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์นั้น จะออกไปลงทุนในจีนไม่ว่าจะด้วยเหตุผลแรงงานราคาถูกหรือตลาดขนาดใหญ่ นอกจากนี้ ยังพบว่า บริษัทที่ออกไปลงทุนเพราะแรงงานราคาถูกมีสัดส่วนการถือหุ้นโดยต่างชาติสูงกว่า และอายุของบริษัทมากกว่าอีกด้วย

หากเปรียบเทียบการส่งออกกับการออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศ พบว่า ร้อยละ 56 ของบริษัทในกลุ่มตัวอย่างทำการส่งออกสินค้าไปยังต่างประเทศ แต่มีเพียงร้อยละ 2.7 เท่านั้นที่มีการลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศ นอกจากนี้ ยังพบว่าบริษัทเกือบทั้งหมดหรือร้อยละ 89 ของบริษัทที่ลงทุนโดยตรงในต่างประเทศมี

การส่งออกไปยังต่างประเทศ ซึ่งข้อมูลนี้ค่อนข้างสนับสนุนแบบจำลองของ Helpman และคณะที่ว่า ระดับผลิตภาพของบริษัทส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกทำธุรกรรมระหว่างประเทศ โดยบริษัทที่มีผลิตภาพต่ำจะทำการผลิตและขายภายในประเทศเท่านั้น ส่วนบริษัทที่มีผลิตภาพระดับปานกลางขึ้นไปจะทำการส่งออกด้วย และบริษัทที่มีผลิตภาพสูงจะทำทั้ง 3 อย่างคือ ผลิตเพื่อขายในประเทศ ส่งออก และออกไปลงทุนโดยตรงในแนวนอนยังต่างประเทศ และสอดคล้องกับแบบจำลองกระบวนการเข้าสู่ความเป็นสากล (IPM) ของธุรกิจระหว่างประเทศที่ว่า บริษัทจะผูกพันกับธุรกรรมระหว่างประเทศอย่างค่อยเป็นค่อยไปนั่นคือ เริ่มจากผลิตเพื่อขายในประเทศก่อน แล้วจึงส่งออก และออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศ

หากพิจารณาเปรียบเทียบระดับผลิตภาพของบริษัทจากจำนวนแรงงาน รายได้ต่อปี ผลิตภาพแรงงาน และอายุของบริษัท พบว่า บริษัทที่มีการลงทุนในต่างประเทศจะมีจำนวนแรงงานจำนวนสูงที่สุด รองลงมาคือ บริษัทที่ทำการส่งออก และบริษัทที่ขายในประเทศเพียงอย่างเดียว ตามลำดับ ยกเว้น อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ที่บริษัทที่ส่งออกมีแรงงานจำนวนมากกว่าบริษัทที่ออกไปลงทุนโดยตรง นอกจากนี้ ยังพบว่า บริษัทที่มีการลงทุนในต่างประเทศจะมีรายได้เฉลี่ยต่อปีสูงที่สุด รองลงมาคือ บริษัทที่ส่งออก และบริษัทที่ผลิตเพื่อขายในประเทศ ตามลำดับยกเว้น อุตสาหกรรมอาหารแปรรูป สิ่งทอ เครื่องใช้ไฟฟ้า และอิเล็กทรอนิกส์ ที่บริษัทส่งออกมีรายได้เฉลี่ยต่อปีสูงกว่าบริษัทที่ทำการลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศ นอกจากนี้ บริษัทที่มีการลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศมีอายุโดยเฉลี่ยมากกว่าบริษัทที่ส่งออกในทุกอุตสาหกรรม ยกเว้น อาหารแปรรูป และเครื่องจักรกลและอุปกรณ์ และบริษัทที่ส่งออกมีอายุมากกว่าบริษัทอื่นๆ ในทุกอุตสาหกรรม ยกเว้น อาหารแปรรูป และเฟอร์นิเจอร์

แต่หากพิจารณาผลิตภาพผ่านรายได้ของบริษัทต่อจำนวนพนักงานรายอุตสาหกรรมพบว่า กลุ่มบริษัทส่งออกมีผลิตภาพแรงงานสูงที่สุดใน 4 อุตสาหกรรม ได้แก่ สิ่งทอ ชิ้นส่วนยานยนต์ อิเล็กทรอนิกส์และเครื่องใช้ไฟฟ้า นอกจากนี้บริษัทส่งออกยังมีผลิตภาพสูงกว่าบริษัทที่ลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศใน 5 อุตสาหกรรมจากทั้งหมด 9 อุตสาหกรรม และเมื่อเฉลี่ยทั้ง 9 อุตสาหกรรมยังพบอีกด้วยว่า บริษัทส่งออกมีผลิตภาพแรงงานสูงกว่าบริษัทที่ออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศ ข้อมูลนี้จึงขัดแย้งกับทฤษฎีที่ว่าบริษัทที่ลงทุนโดยตรงจะมีระดับผลิตภาพสูงกว่าบริษัทที่ส่งออก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะทฤษฎีการลงทุนโดยตรงส่วนใหญ่ใช้อธิบายการลงทุนโดยตรงจากประเทศที่พัฒนาแล้ว แต่การลงทุนโดยตรงจากประเทศไทยซึ่งเป็นประเทศกำลัง

พัฒนาอาจมีลักษณะที่แตกต่างจากการลงทุนจากประเทศที่พัฒนาแล้วอย่างไรก็ดี โดยภาพรวมแล้ว ข้อมูลค่อนข้างสนับสนุนแนวคิดการพัฒนาและเติบโตของบริษัทที่เริ่มต้นจากการเป็นผู้ผลิตในประเทศ และพัฒนาสู่การเป็นผู้ส่งออก และเป็นผู้ลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศ

หากพิจารณาสิทธิประโยชน์จากภาครัฐ พบว่า โดยภาพรวม บริษัทที่ออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศได้รับการลดหย่อนภาษีนำเข้าเครื่องจักรในสัดส่วนที่สูงกว่าบริษัทที่ไม่ได้ออกไปลงทุนยังต่างประเทศนอกจากนี้ยังได้รับสิทธิประโยชน์ในเรื่องการนวัตกรรมทางเทคโนโลยีรวมถึงการเข้าร่วมโครงการและร่วมงานกับหน่วยงานวิจัยในสัดส่วนที่สูงกว่าด้วย สำหรับความช่วยเหลือในรูปแบบแหล่งเงินทุนก็เช่นเดียวกันพบว่า บริษัทที่ออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศมีสัดส่วนของบริษัทที่ได้รับเงินทุนหรือเงินกู้ที่สูงกว่า โดยแหล่งเงินทุนที่สำคัญ ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย และสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ

สำหรับปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการตัดสินใจลงทุนโดยตรงในต่างประเทศคือ ความเป็นบริษัทมหาชน จำนวนโรงงานในประเทศจำนวนพนักงานการเป็นผู้ส่งออกอายุสัดส่วนการถือหุ้นโดยต่างชาติสินทรัพย์ถาวร โดยการเป็นบริษัทมหาชนเพิ่มความน่าจะเป็นในการลงทุนโดยตรง 8.5 เปอร์เซ็นต์ จำนวนโรงงานในประเทศที่เพิ่มขึ้นหนึ่งโรงงานจะเพิ่มความน่าจะเป็นในการลงทุน 0.5 เปอร์เซ็นต์ จำนวนพนักงานที่เพิ่มขึ้น 1000 คนเพิ่มความน่าจะเป็นในการลงทุน 0.9 เปอร์เซ็นต์ อายุของบริษัทที่เพิ่มขึ้นหนึ่งปีจะเพิ่มความน่าจะเป็นในการลงทุน 0.04 เปอร์เซ็นต์ การเพิ่มขึ้นของสัดส่วนการถือหุ้นโดยต่างชาติ 1 เปอร์เซ็นต์จะเพิ่มความน่าจะเป็นในการลงทุนโดยตรง 1.60 เปอร์เซ็นต์ การเพิ่มขึ้นของสินทรัพย์ถาวร 1 ล้านบาทจะลดความน่าจะเป็นในการลงทุนโดยตรง 0.08 เปอร์เซ็นต์ เป็นที่น่าสนใจว่า การเพิ่มขึ้นของสินทรัพย์ถาวรมีผลเชิงลบต่อการลงทุนโดยตรง คำอธิบายความสัมพันธ์เชิงลบระหว่างสินทรัพย์ถาวรกับการลงทุนโดยตรงที่เป็นไปได้คือ บริษัทที่มีการลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศส่วนใหญ่เป็นบริษัทที่ใช้เทคโนโลยีแบบเน้นแรงงาน

สำหรับปัจจัยที่ส่งผลต่อสัดส่วนการลงทุนโดยตรงในต่างประเทศต่อการลงทุนทั้งหมด พบว่า การมียี่ห้อของตัวเองจะลดสัดส่วนการลงทุนในต่างประเทศ 20.95 เปอร์เซ็นต์ การเพิ่มขึ้นของสัดส่วนการส่งออก 1 เปอร์เซ็นต์จะเพิ่มสัดส่วนการลงทุนโดยตรง 0.28 เปอร์เซ็นต์ และการเพิ่มขึ้นของจำนวนชนิดผลิตภัณฑ์ต่อ 1 ชนิดต่อพนักงาน 1 คนจะลดการลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศ 33.13 เปอร์เซ็นต์ จากผลการประมານี้จะเห็น

ได้ว่า สำหรับบริษัทในกลุ่มที่มีการลงทุนโดยตรงบริษัทที่มีการวิจัยและพัฒนาสูงมีสัดส่วนการลงทุนน้อยกว่าบริษัทที่ไม่เน้นการวิจัยและพัฒนา แสดงว่าการลงทุนโดยตรงของบริษัทส่วนใหญ่ไม่ได้เกิดจากการมีจุดแข็งด้านนวัตกรรม แต่เป็นการลงทุนเพื่อแสวงหาทรัพยากรราคาถูก

ทั้งนี้ ผลการศึกษาที่ว่าจำนวนพนักงานที่เพิ่มขึ้นส่งผลให้บริษัทออกไปลงทุนโดยตรงนั้น สนับสนุนทฤษฎีของ Helpman และคณะ ที่ว่าบริษัทที่มีผลิตภาพสูง ซึ่งในที่นี้เกิดขึ้นจากการที่บริษัทมีขนาดใหญ่ทำให้มีความได้เปรียบในเรื่องการประหยัดต่อขนาด จะออกไปลงทุนโดยตรงในต่างประเทศ และการที่สัดส่วนการส่งออกสูงขึ้นส่งผลให้บริษัทออกไปลงทุนโดยตรงมากขึ้นนั้น สนับสนุนแบบจำลองกระบวนการเข้าสู่ความเป็นสากล (IPM) ที่ว่าบริษัทข้ามชาติจะเพิ่มความผูกพันกับธุรกิจต่างประเทศทีละน้อย ในกรณีนี้คือ เริ่มต้นจากการส่งออกก่อน แล้วจึงค่อยๆออกไปลงทุนยังต่างประเทศในสัดส่วนที่มากขึ้นเรื่อยๆ

สำหรับปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกรูปแบบการลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศนั้น ตัวแปรที่ส่งผลต่อการตัดสินใจลงทุนในหน่วยผลิตคือ ระดับการศึกษาเฉลี่ยของพนักงาน หากระดับการศึกษาเฉลี่ยของพนักงานลดลง 1 ปี จะเพิ่มโอกาสการลงทุนโดยตรงในหน่วยการผลิตเพิ่มขึ้น 7.6 เปอร์เซ็นต์ ในทำนองเดียวกัน ระดับการศึกษาเฉลี่ยของพนักงานส่งผลลบต่อสัดส่วนการลงทุนในต่างประเทศ ระดับการศึกษาเฉลี่ยที่เพิ่มขึ้น 1 ปี จะลดสัดส่วนการลงทุนในต่างประเทศ 7.7 เปอร์เซ็นต์ แสดงว่า บริษัทส่วนใหญ่ที่มีการลงทุนโดยตรงในหน่วยผลิตเป็นบริษัทที่มีเทคโนโลยีต่ำ และเหตุผลในการลงทุนต่างประเทศน่าจะมาจากการแสวงหาทรัพยากรราคาถูก ซึ่งหากทำการวิเคราะห์ประเทศปลายทางของการลงทุนแยกตามรูปของการลงทุน พบว่า การลงทุนในโรงงานและหน่วยผลิตส่วนใหญ่เกิดขึ้นในกลุ่มประเทศกำลังพัฒนา เช่น ประเทศจีนและประเทศเอเชียและประเทศอื่นๆ โดยไม่มีการลงทุนในกลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้วเช่นในประเทศในสหภาพยุโรปและอเมริกา ข้อมูลจึงค่อนข้างสนับสนุนสมมติฐานที่ว่า การลงทุนในหน่วยผลิตในต่างประเทศนั้นมีแรงจูงใจเพื่อการแสวงหาแรงงานและทรัพยากรราคาถูก ผลการศึกษาจึงสะท้อนให้เห็นว่า บริษัทที่มีขนาดใหญ่และประสบการณ์ในการทำธุรกรรมกับต่างประเทศจะมีโอกาสออกไปลงทุนในต่างประเทศมากกว่าบริษัทอื่นๆ นอกจากนี้ บริษัทที่ใช้ระดับเทคโนโลยีต่ำและการพัฒนาด้านนวัตกรรมน้อยจะออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศมากกว่าบริษัทที่ใช้เทคโนโลยีสูง โดยมีลักษณะการลงทุนในรูปแบบโรงงานและหน่วยการผลิตส่วนใหญ่ซึ่งน่าจะมาจากแรงจูงใจเพื่อแสวงหาแรงงานและทรัพยากรราคาถูก

จากการที่บริษัทที่มีขนาดใหญ่และประสิทธิภาพในการทำธุรกรรมกับต่างประเทศจะมีโอกาสออกไปลงทุนในต่างประเทศมากกว่าบริษัทอื่นๆ นั้น มีนัยทางนโยบายว่า บริษัทต้องมีขนาดใหญ่และมีประสิทธิภาพสูงก่อนจึงจะสามารถออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศได้ รัฐจึงสามารถเข้าไปมีบทบาทช่วยเหลือบริษัทขนาดเล็กและประสิทธิภาพน้อยเพื่อเสริมสร้างความพร้อมนี้ให้เกิดขึ้นได้สมบูรณ์และรวดเร็วขึ้น โดยพิจารณาสนับสนุนบริษัทเล็กที่ใช้แรงงานเข้มข้น ระดับเทคโนโลยีต่ำ และการพัฒนาด้านนวัตกรรมน้อย ให้ออกไปลงทุนเปิดโรงงานผลิตเพื่อแสวงหาแรงงานและทรัพยากรราคาถูก

อย่างไรก็ดี การอาศัยความได้เปรียบจากต้นทุนแรงงานหรือทรัพยากรราคาถูกนั้นย่อมไม่ยั่งยืน เพราะทรัพยากรและแรงงานมีอยู่อย่างจำกัด บริษัทไทยจึงควรเร่งพัฒนานวัตกรรมเพื่อเพิ่มผลิตภาพให้สูงขึ้น จึงจะสามารถทำให้การออกไปลงทุนโดยตรงในต่างประเทศมีความยั่งยืน ไม่ควรออกไปเพื่อแสวงหาทรัพยากรราคาถูก แต่ควรออกไปแสวงหาตลาด แสวงหาประสิทธิภาพ และแสวงหาสินทรัพย์เชิงกลยุทธ์มากขึ้น เหมือนเช่นประเทศอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นจีน อินเดีย สิงคโปร์ และมาเลเซีย

ทั้งนี้ จากการพิจารณาการส่งเสริมจากภาครัฐในรูปแบบต่างๆ นั้น พบว่า ยังมีอยู่อย่างจำกัด สิทธิประโยชน์ที่ได้รับอยู่ในรูปการลดหย่อนภาษีนำเข้าเครื่องจักรเป็นหลักบริษัทส่วนใหญ่ไม่ได้ใช้หรือรับสิทธิประโยชน์จากภาครัฐในการคิดค้นนวัตกรรมทางเทคโนโลยีรวมถึงไม่เคยเข้าร่วมโครงการ และการร่วมงานกับสถาบันวิจัยใดๆ และการให้บริการเงินกู้ก็จำกัดเพียงไม่กี่แหล่ง สะท้อนให้เห็นถึงความไม่มีประสิทธิภาพของโครงการต่างๆ ของภาครัฐ ซึ่งรัฐควรเข้าไปศึกษาถึงสาเหตุของการมีส่วนร่วมที่อยู่ในวงจำกัดนี้ นอกจากนี้ ข้อมูลในระดับบริษัทในเรื่องการออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศของประเทศไทยยังมีอยู่จำกัดมาก เป็นอุปสรรคที่สำคัญของการทำวิจัยที่จะสรุปหรือชี้แนะแนวทางการพัฒนาเพราะข้อมูลมีจำนวนน้อย หน่วยงานต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นธนาคารแห่งประเทศไทย ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ตลอดจนสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ควรประสานงานกันเพื่อเก็บรวบรวมและเผยแพร่ข้อมูลเหล่านี้เพื่อนำมาวิเคราะห์วิจัยและตอบโจทย์ที่เป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติ

บรรณานุกรม

- Antràs, P. and Helpman, E. (2004) "Global sourcing", *Journal of Political Economy*, 112: 552-580.
- Asian Development Bank (2006) *The Mekong Region Foreign Direct Investment Asian*, Asian Development Bank Institute.
- Arnold, J. M. and Hussinger K. (2005) "Export Behavior and Firm Productivity in German Manufacturing: A Firm-level Analysis", *Review of World Economics*, 141(2): 219-43.
- Arnold, J.M. and Javorcik B.S. (2009) "Gifted Kids or Pushy Parents? Foreign Direct Investment and Firm Productivity in Indonesia", *Journal of International Economics*, 79(1): 42-53.
- Arnold, J. M. and Hussinger, K. (2010) "Exports versus FDI in German Manufacturing: Firm Performance and Participation in International Markets", *Review of International Economics*, 18(4), 595-606.
- Aw, B. Y., Chung S. and Roberts M. J. (2000) "Productivity and Turnover in the Export Market: Micro-level Evidence from the Republic of Korea and Taiwan (China)", *World Bank Economic Review*, 14(1): 65-90.
- Banga, R. (2007), "Drivers of Outward Foreign Direct Investment from Asian Developing Economies" in *Towards Coherent Policy Frameworks: Understanding Trade and Investment Linkages*, 195-215. (New York: United Nations ESCAP) Available HTTP:<http://www.unescap.org/tid/publication/tipub2469_chap7.pdf>
- Barba N.G. and Castellani, D. (2004). *Investments Abroad and Performance at Home: Evidence from Italian Multinationals*. CEPR Discussion Paper No. 4284.
- Bernard, A. and Jensen, J.B. (1999). "Exceptional exporters performance: cause, effect or both?", *Journal of International Economics*, 47: 1-25.
- Bernard, A. and Jensen, J.B. (2004). "Why Some Firms Export", *Review of Economics and Statistics*, 86: 561-569.
- Brainard, S. L. (1993) "A Simple Theory of Multinational Corporations and Trade with a Trade-off between Proximity and Concentration", Working Paper No. 4269, National Bureau of Economic Research.

- Brainard, S. L. (1997) "An Empirical Assessment of the Proximity-concentration Trade-off between Multinational Sales and Trade", *American Economic Review*, 87: 520-544.
- Buckley, P.J., Clegg, J., Cross, A., Liu, X., Voss, H. and Zheng P. (2007) "The Determinants of Chinese Outward FDI." *Journal of International Business Studies*, 38 (4): 499-518.
- Clerides, S. K., S. Lach and Tybout J. R. (1998), "Is Learning by Exporting Important? Microdynamic Evidence from Colombia, Mexico, and Morocco", *The Quarterly Journal of Economics*, 113 (3): 903-47.
- Doms, M. E. and Jensen, J. B. (1998) "Comparing Wages, Skills, and Productivity between Domestically and Foreign Owned Manufacturing Establishments in the United States", in Baldwin, R. E, Lipsey, R. E. and Richardson, D. J. (eds.) *The United States: Geography vs. Ownership in Economic Accounting*, The University of Chicago Press, Chicago, pp. 235-255.
- Dunning, J. H. (1972) *International Investment: Selected Readings* (Penguin Modern Economics Readings). Harmondsworth: Penguin.
- Dunning, J.H. (1981) *International Production and the Multinational Enterprise*, London: Allen & Unwin.
- Dunning, J.H. (1983a), "Changes in the Structure of International Production: The Last 100 Years." In *The Growth of International Business*, ed. Mark C. Casson, 84-139. London: Allen&Unwin.
- Dunning, J.H. (1983b), "Market Power of the Firm and International Transfer of Technology." *International Journal of Industrial Organization* 1, 333-351.
- Dunning, J. H. (1993), *Multinational Enterprises and the Global Economy*. Addison-Wesley, Workingham.
- Dunning, J.H., R.V. Hoesel and R. Narula (1997), "Third World Multinationals Revisited: New Developments and Theoretical Implications", in J.H. Dunning (ed.), *Globalization, Trade, and Foreign Direct Investment*, Amsterdam: Elsevier.
- Fryges, H. (2004), *Productivity Growth and Internationalization: The Case of German and British High Techs*, ZEW Discussion Paper No. 04-79, Mannheim.
- Girma, S., Greenaway, D. and Kneller, R. (2004). "Does Exporting Lead to Better Performance? A

- Microeconometric Analysis of Matched Firms". *Review of International Economics*, 12(5): 855-866.
- Girma, S., Goerg, H. and Strobl, E. (2005). "Exports, International Investment, and Plant Performance: Evidence from a Non-Parametric Test" *Economics Letters* 83: 317-324.
- Girma, S., Kneller, R. and Pisu, M. (2005). "Exports versus FDI: An Empirical Test" *Review of World Economics* 141(2): 193-218.
- Head, K. and Ries, J. (2003) "Heterogeneity and the FDI versus Export Decision of Japanese Manufactures." *Journal of the Japanese and International Economies*, 17: 448-67.
- Helpman, E. (1984) "A Simple Theory of International Trade with Multinational Corporations." *Journal of Political Economy*, 94(3): 451-71.
- Helpman, E., M.J. Melitz and S.R. Yeaple. (2004) "Export versus FDI with Heterogeneous Firms" *The American Economic Review*, 94: 300-16.
- Hiratsuka, D. (2006), "Outward FDI from and Intraregional FDI in ASEAN", Discussion Paper no. 77, Institute of Developing Economies (IDE), JETRO.
- Johansonm J. and J.-E.Vahlne. (1977) "The International Process of the Firm: A Model of Knowledge Development and Increasing Foreign Market Commitments." *Journal of International Business Studies*, 8(1): 23-32.
- Lall, S. (1983a) *The New Multinationals: The Spread of Third World Enterprises*, New York: Wiley.
- Lall, S. (1983b) "The rise of multinationals from the third world" *Third World Quarterly*, 5: 618-626.
- Luo, Y.D. and R.L. Tung (2007) "International Expansion of Emerging Market Enterprises: A Springboard Perspective." *Journal of International Business Studies*, 38 (4): 481-498.
- Markusen, J.R. (1984) "Multinationals, Multi-plant Economies, and the Gains from Trade." *Journal of International Economics*, 16(3/4): 205-26.
- Masron, T.A. and A.S.M. Shahbudin. (2010) "Push Factors of Outward FDI: Evidence from Malaysia and Thailand." *Journal of Business and Policy Research*, 5(1): 55-68.
- Mathews, J.A., 2002. *Dragon Multinational: A New Model for Global Growth*. Oxford University Press; Oxford.

- Narula, R. (2006), "Globalization, New Ecologies, New Zoologies, and the Purported Death of the Eclectic Paradigm", *Asia Pacific Journal of Management*, 23, 143–151.
- OECD (2008), OECD Benchmark Definition of Foreign Direct Investment Fourth Edition 2008 .
- Pananond,P. (2007), "The Changing Dynamics of Thai Multinationals after The Asian Economic Crisis", *Journal of International Management*, 13: 356-375.
- Pananond P. and Kanchanachoochat W. (2006), *Thai Multinational Enterprises after economic recession (1997) : The Dynamic and Summary* (Thai language), Online. Available HTTP: < <http://www.bangkokbiznews.com/2006/special/bizNes/Pavida/Pavida.pdf> >
- Pavcnik, N. (2002). "Trade Liberalization, Exit, and Productivity Improvements:Evidence from Chilean Plants",*The Review of Economic Studies* 69, 245-76.
- Plummer, M.G. and D. Cheong (2010), "FDI Effects of ASEAN Integration", *MPRA paper No. 260001*.
- Ramamurti, R. (2012) "What Is Really Different about Emerging Market Multinationals?" *Global Strategy Journal*, 2(1): 41-47.
- Rugman, A. M. (2001), *The End of Globalization*. Random House Business Books,London.
- Rugman, A.M. (2005), *The Regional Multinationals*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Tomiura, E. (2007). "Foreign Outsourcing, Exporting, and FDI: A Productivity Comparison at the Firm Level",*Journal of International Economics*, 72(1), 113 – 127.
- UN (2003), Foreign Direct Investment in Central Asian and Caucasian Economies: Politics and Issues, ESCAP Studies in Trade and Investment No. 50.
- UNCTAD (2006), *World Investment Report 2006: FDI from Developing and Transition Economies: Implications for Development*, New York and Geneva: United Nations.
- UNCTAD (2012), *World Investment Report 2012: Towards a New Generation of Investment Policies*, New York and Geneva: United Nations.
- Van Hoesel, R., 1999. *New Multinational Enterprises from Korea and Taiwan. Beyond Export-led Growth*. Routledge, London.
- Vernon, R. (1966) "International investment and international trade in the Product Cycle", *Quarterly Journal of Economics*, 80, 190-207.
- Wee, K. (2007) "Outward Foreign Direct Investment by Enterprises from Thailand",Working Paper.

The United Nations Conference on Trade and Development.

Wells, L.T.Jr. (1981) "Foreign Investors from the Third World." In Kumar, K. and McLeod, M.G. (ed).
Multinationals from Developing Countries. Lexington.

Wells, L.T.Jr. (1983) "Third World Multinationals: The Rise of Foreign Investment from Developing
Countries." Cambridge, Mass.: MIT.

ณศรา สุขพานิช. "การลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศของบริษัทข้ามชาติและเครื่องประดับไทย:

กรณีศึกษา บริษัท แพรนด้า จิวเวลรี่ จำกัด (มหาชน)" สัมมนาทางวิชาการ ประจำปี 2552 "การบริหาร
โลกาภิวัตน์: ประสพการณ์ของภาคอุตสาหกรรมไทย", คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,
2552.

เสาวณี จันทะพงษ์ และ สุภัทร ธนบดีภัทร (2012) การลงทุนของไทยในประเทศเพื่อนบ้าน: ก้าวสำคัญของการ
เข้าสู่กลุ่มเศรษฐกิจ AEC, Focused and Quick (FAQ), 71, Bank of Thailand.

นันทพร พงศ์พัฒนานนท์ และชิตชนก อ้นโนนจารย์ 2012 การลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศของไทย Focused
and Quick (FAQ), 70, Bank of Thailand.

บทความสำหรับการเผยแพร่ จดหมายข่าว ฉบับที่ 1

ปัจจัยกำหนดการออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศของบริษัทที่อยู่ในภาคอุตสาหกรรมไทย The determinants of outward foreign direct investment of manufacturing firms in Thailand

กิริยา กุลกลการ

คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

คำถามที่สำคัญสำหรับประเทศไทยในเรื่องการออกไปลงทุนโดยตรงในต่างประเทศ คือ บทบาทของประเทศไทยที่เกี่ยวกับการออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศของนักธุรกิจไทยควรเป็นเช่นไร รัฐจำเป็นต้องเข้าไปสนับสนุนใคร ในเรื่องใด หรือไม่อย่างไร ซึ่งการจะตอบคำถามเหล่านี้ได้นั้นจำเป็นต้องเข้าใจถึงพฤติกรรมการออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศของไทยว่า บริษัทไทยที่ออกไปลงทุนโดยตรงในต่างประเทศนั้นออกไปลงทุนในประเทศใด ในอุตสาหกรรมใด ทำไมถึงออกไปลงทุน บริษัทเหล่านี้มีลักษณะพิเศษอย่างไร ทั้งในแง่คุณลักษณะ เช่น ขนาดของบริษัท ผลประกอบการในรูปตัวเงิน และประสิทธิภาพการผลิต รวมถึงการได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ ทั้งในรูปเงินกู้ยืม และสิทธิประโยชน์ต่างๆ เป็นต้น

แม้จะมีงานศึกษาทั้งเชิงทฤษฎีและเชิงประจักษ์เรื่องการออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศอยู่ค่อนข้างมาก โดยเฉพาะสำหรับประเทศพัฒนาแล้ว หรือแม้กระทั่งประเทศอุตสาหกรรมใหม่ในเอเชียตะวันออก เช่น สิงคโปร์ ฮ่องกง เกาหลีใต้ ไต้หวัน เป็นต้น แต่พฤติกรรมการออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศของประเทศกำลังพัฒนามีลักษณะแตกต่างไปจากของประเทศพัฒนาแล้วหรือประเทศอุตสาหกรรมใหม่นอกจากนี้ แม้จะมีงานศึกษาในกรณีประเทศไทยอยู่พอสมควร แต่ด้วยข้อจำกัดของข้อมูล งานศึกษาเกือบทั้งหมดในประเทศไทยจึงศึกษาเฉพาะกรณีบริษัทใหญ่ๆ จำนวนไม่กี่ราย ทำให้มีข้อจำกัดในการนำมาประยุกต์ใช้ในวงกว้าง โดยเฉพาะกับบริษัทที่มีขนาดกลางและเล็กที่มีลักษณะแตกต่างจากบริษัทขนาดใหญ่

งานศึกษานี้ได้ใช้ข้อมูลทุติยภูมิของสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ กระทรวงอุตสาหกรรม ที่ได้ทำการสำรวจบริษัทในเรื่องระดับการเพิ่มผลผลิตและบรรยากาศการลงทุนในประเทศไทยในปีพ.ศ. 2547 และ 2550 ครอบคลุมบริษัทจำนวน 1,255 และ 1,043 แห่งตามลำดับใน 7 ภูมิภาคทั่วประเทศ ใน 9 ภาคอุตสาหกรรมใน

ประเทศไทย ได้แก่ อาหารแปรรูป สิ่งทอ เสื้อผ้าสำเร็จรูป ชิ้นส่วนยานยนต์ ชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ เครื่องใช้ไฟฟ้า ยางและพลาสติก เพอร์นิเจอร์และงานไม้ และเครื่องจักรและเครื่องมือ ทั้งนี้ ตัวอย่างมีการกระจายตามกลุ่มอุตสาหกรรม ดังนี้ อาหารแปรรูปร้อยละ 11 สิ่งทอร้อยละ 14 เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มร้อยละ 14 ชิ้นส่วนยานยนต์ร้อยละ 10 เครื่องใช้ไฟฟ้าร้อยละ 5 อิเล็กทรอนิกส์ร้อยละ 10 ยางและพลาสติกร้อยละ 20 เพอร์นิเจอร์ร้อยละ 9 และเครื่องจักรและอุปกรณ์ร้อยละ 8

ผลการศึกษาเบื้องต้น พบว่า บริษัทในกลุ่มตัวอย่างมีการออกไปลงทุนโดยตรงในต่างประเทศในสัดส่วนที่ต่ำเพียงร้อยละ 2.7 เท่านั้น เทียบกับสัดส่วนของบริษัทในกลุ่มตัวอย่างทำการส่งออกสินค้าไปยังต่างประเทศร้อยละ 56 โดยร้อยละ 89 ของบริษัทที่ลงทุนโดยตรงในต่างประเทศมีการส่งออกไปยังต่างประเทศด้วย นอกจากนี้ หากพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆ ที่ใช้เป็นตัวชี้วัดในการวัดผลผลิตภาพของบริษัท ได้แก่ จำนวนแรงงาน รายได้ต่อปี ผลผลิตภาพแรงงาน และอายุของบริษัท กับการส่งออกและการออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศ พบว่า บริษัทที่ลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศมีระดับผลผลิตภาพสูงสุด รองลงมาคือ บริษัทที่มีการส่งออก และบริษัทที่ผลิตและขายภายในประเทศเพียงอย่างเดียว ตามลำดับ

นอกจากนี้ โดยเฉลี่ยแล้วบริษัทที่มีการลงทุนในต่างประเทศจะลงทุนในต่างประเทศเป็นสัดส่วนร้อยละ 33.80 ของการลงทุนทั้งหมด โดยร้อยละ 55 จะลงทุนเพื่อสร้างโรงงานหรือหน่วยผลิต ร้อยละ 26 ลงทุนในศูนย์กระจายสินค้า และร้อยละ 18 ลงทุนในสำนักงานขาย และประเทศปลายทางที่บริษัทในกลุ่มตัวอย่างนิยมไปลงทุน ได้แก่ ประเทศจีน (ร้อยละ 33) สหรัฐอเมริกา (ร้อยละ 24) และประเทศอื่นในเอเชีย (ร้อยละ 17) ประเทศอื่นๆ (ร้อยละ 22.22) ประเทศในทวีปแอฟริกา (ร้อยละ 3) ทั้งนี้ ไม่พบการลงทุนในประเทศยุโรปเลย และมีเพียงร้อยละ 12.9 เท่านั้นที่มีการลงทุนในหลายประเทศ นอกจากนี้ เหตุผลของการเลือกการลงทุนในต่างประเทศของบริษัทที่ลงทุนในต่างประเทศ ได้แก่ แรงงานราคาถูก (ร้อยละ 77.4) ตลาดสินค้าขนาดใหญ่ (ร้อยละ 48.2) คุณภาพแรงงาน (ร้อยละ 38.7) และภาษีที่ต่ำ (ร้อยละ 29.0)

ทั้งนี้ ในช่วงระยะเวลาการศึกษาที่เหลือ ผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างด้วยสมการถดถอย เพื่อประเมินความแตกต่างระหว่างบริษัทที่ออกไปลงทุนโดยตรงในต่างประเทศกับบริษัทอื่นๆ และเพื่อ

หาปัจจัยกำหนดการตัดสินใจออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศของบริษัทข้ามชาติไทย โดยผลการศึกษจะสามารถให้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเกี่ยวกับการออกไปลงทุนโดยตรงในต่างประเทศสำหรับประเทศไทยได้

บทความสำหรับการเผยแพร่ จดหมายข่าว ฉบับที่ 2

ปัจจัยกำหนดการออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศของบริษัทที่อยู่ในภาคอุตสาหกรรม ไทย

The determinants of outward foreign direct investment of manufacturing firms in Thailand

กิริยา กุลกลการ

คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

งานวิจัยเรื่อง “ปัจจัยกำหนดการลงทุนโดยตรงในต่างประเทศ: การวิเคราะห์ในระดับสถานประกอบการในภาคอุตสาหกรรมไทย” ศึกษาถึงลักษณะการออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศของบริษัทในภาคอุตสาหกรรมไทย คุณลักษณะของบริษัทที่ออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศ และปัจจัยที่ส่งผลต่อการออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศ โดยได้ใช้ข้อมูลหัตถุภูมิของสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ กระทรวงอุตสาหกรรม ที่ได้ทำการสำรวจบริษัทต่างๆ ในปีพ.ศ.2547 และ 2550 ครอบคลุมบริษัทจำนวน 1,255 และ 1,043 แห่ง ตามลำดับ ใน 7 ภูมิภาคทั่วประเทศ และใน 9 ภาคอุตสาหกรรมในประเทศไทย ได้แก่ อาหารแปรรูป สิ่งทอ เสื้อผ้าสำเร็จรูป ชิ้นส่วนยานยนต์ ชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ เครื่องใช้ไฟฟ้า ยาง และพลาสติก เพอร์นิเจอร์และงานไม้ และเครื่องจักรและเครื่องมือ แม้งานศึกษานี้จะมีข้อจำกัดในเรื่องข้อมูลที่ครอบคลุมเพียงบริษัทในภาคอุตสาหกรรม ไม่รวมภาคเกษตรกรรมและภาคบริการ แต่งานศึกษานี้ถือเป็นงานศึกษาแรกที่ใช้กลุ่มตัวอย่างที่มีขนาดใหญ่ ครอบคลุมบริษัททั้งขนาดใหญ่และเล็ก ทั้งที่ออกและไม่ออกไปลงทุนยังต่างประเทศ

ผลการศึกษา พบว่า มีบริษัทที่ออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศจำนวน 62 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 2.7 โดยบริษัทที่ออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศนี้ ออกไปลงทุนในอุตสาหกรรมที่หลากหลายไม่กระจุกตัว ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาอื่นๆ โดยมีบริษัทออกไปลงทุนอยู่ในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ในสัดส่วนสูงที่สุดคิดเป็นร้อยละ 23 และต่ำที่สุดคือ เพอร์นิเจอร์ ร้อยละ 3 นอกจากนี้ ยังพบว่า บริษัทที่มีการลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศจำนวน 62 แห่งนี้ ประกอบด้วย บริษัททั้งขนาดเล็ก เริ่มตั้งแต่ 26 คน ไปจนถึงบริษัทขนาดกลางที่มีพนักงานจำนวนน้อยกว่า 500 คน และบริษัทขนาดใหญ่ที่มีจำนวนพนักงานสูงที่สุด 5,180 คน สำหรับสัดส่วนการลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศต่อการลงทุนทั้งหมดของบริษัทที่ลงทุนในต่างประเทศ

ในแต่ละอุตสาหกรรม พบว่า โดยเฉลี่ยจะมีสัดส่วนร้อยละ 33.8 ของการลงทุนทั้งหมด โดยสัดส่วนสูงสุดอยู่ที่ร้อยละ 72.6 ในอุตสาหกรรมยางและพลาสติก และต่ำสุดคือร้อยละ 10 ในอุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์ โดยประเทศปลายทางที่บริษัทในกลุ่มตัวอย่างนิยมไปลงทุนตามลำดับจากมากไปน้อยเป็นดังนี้ ประเทศจีน (ร้อยละ 33) สหรัฐอเมริกา (ร้อยละ 24) และประเทศอื่นในเอเชีย (ร้อยละ 17) ประเทศอื่นๆ (ร้อยละ 22.22) ประเทศในทวีปแอฟริกา (ร้อยละ 3) และไม่มีการลงทุนในประเทศในทวีปยุโรป ทั้งนี้ มีเพียงร้อยละ 12.9 ของบริษัทที่ลงทุนในต่างประเทศเท่านั้นที่มีการลงทุนในหลายประเทศ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าบริษัทที่มีการลงทุนในต่างประเทศของไทยยังอยู่ในช่วงเริ่มต้นและส่วนใหญ่มีการลงทุนในต่างประเทศเพียงหนึ่งประเทศเท่านั้น นอกจากนี้ บริษัทที่ออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศส่งสินค้าออกไปขายยังประเทศปลายทางโดยเฉลี่ยจำนวน 2 ประเทศ ในขณะที่ประเทศที่ไม่ออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศส่งสินค้าออกไปขายเพียงประเทศเดียว

สำหรับเหตุผลสามข้อแรกของการเลือกการลงทุนในต่างประเทศของบริษัทที่ลงทุนในต่างประเทศนั้น เหตุผลอันดับหนึ่งคือ แรงงานราคาถูก รองลงมาคือ ตลาดสินค้าขนาดใหญ่ คุณภาพแรงงาน และภาษีที่ต่ำ ตามลำดับ หากเปรียบเทียบการส่งออกกับการออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศ พบว่า ร้อยละ 56 ของบริษัทในกลุ่มตัวอย่างทำการส่งออกสินค้าไปยังต่างประเทศ แต่มีเพียงร้อยละ 2.7 เท่านั้นที่มีการลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศ นอกจากนี้ ยังพบว่า บริษัทเกือบทั้งหมดหรือร้อยละ 89 ของบริษัทที่ลงทุนโดยตรงในต่างประเทศมีการส่งออกไปยังต่างประเทศ ซึ่งข้อมูลนี้ค่อนข้างสนับสนุนแบบจำลองของ Helpman และคณะที่ว่า ระดับผลิตภาพของบริษัทส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกทำธุรกรรมระหว่างประเทศ โดยบริษัทที่มีผลิตภาพต่ำจะทำการผลิตและขายภายในประเทศเท่านั้น ส่วนบริษัทที่มีผลิตภาพระดับปานกลางขึ้นไปจะทำการส่งออกด้วย และบริษัทที่มีผลิตภาพสูงจะทำทั้ง 3 อย่างคือ ผลิตเพื่อขายในประเทศ ส่งออก และออกไปลงทุนโดยตรงในแวนอนยังต่างประเทศ และสอดคล้องกับแบบจำลองกระบวนการเข้าสู่ความเป็นสากล (IPM) ของทริกกีระหว่างประเทศที่ว่า บริษัทจะผูกพันกับธุรกรรมระหว่างประเทศอย่างค่อยเป็นค่อยไป

หากพิจารณาเปรียบเทียบระดับผลิตภาพของบริษัทจากจำนวนแรงงาน รายได้ต่อปี ผลิตภาพแรงงาน และอายุของบริษัท พบว่า โดยภาพรวม บริษัทที่มีการลงทุนในต่างประเทศจะมีผลิตภาพสูงที่สุด รองลงมาคือ บริษัทที่ทำการส่งออก และบริษัทที่ขายในประเทศเพียงอย่างเดียว ตามลำดับ ยกเว้น รายได้ของบริษัทต่อจำนวนพนักงานที่ข้อมูลค่อนข้างขัดแย้งกับทฤษฎี ซึ่งอาจเป็นเพราะทฤษฎีการลงทุนโดยตรง

ส่วนใหญ่ใช้อธิบายการลงทุนโดยตรงจากประเทศที่พัฒนาแล้ว แต่การลงทุนโดยตรงจากประเทศไทย ซึ่งเป็นประเทศกำลังพัฒนา อาจมีลักษณะที่แตกต่างจากการลงทุนจากประเทศที่พัฒนาแล้ว อย่างไรก็ตาม โดยภาพรวมแล้ว ข้อมูลค่อนข้างสนับสนุนแนวคิดการพัฒนาและเติบโตของบริษัทที่เริ่มต้นจากการเป็นผู้ผลิตในประเทศ และพัฒนาสู่การเป็นผู้ส่งออก และเป็นผู้ลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศ

หากพิจารณาสิทธิประโยชน์จากภาครัฐ พบว่า โดยภาพรวม บริษัทที่ออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศได้รับการลดหย่อนภาษีนำเข้าเครื่องจักรในสัดส่วนที่สูงกว่าบริษัทที่ไม่ได้ออกไปลงทุนยังต่างประเทศ นอกจากนี้ ยังได้รับสิทธิประโยชน์ในเรื่องการนวัตกรรมทางเทคโนโลยี รวมถึงการเข้าร่วมโครงการและร่วมงานกับหน่วยงานวิจัยในสัดส่วนที่สูงกว่าด้วย สำหรับความช่วยเหลือในรูปแบบแหล่งเงินทุนก็เช่นเดียวกัน พบว่า บริษัทที่ออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศมีสัดส่วนของบริษัทที่ได้รับเงินทุนหรือเงินกู้ที่สูงกว่า โดยแหล่งเงินทุนที่สำคัญ ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย และสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ

สำหรับปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการตัดสินใจลงทุนโดยตรงในต่างประเทศคือ ความเป็นบริษัทมหาชน จำนวนโรงงานในประเทศ จำนวนพนักงาน การเป็นผู้ส่งออกอายุ สัดส่วนการถือหุ้นโดยต่างชาติ สินทรัพย์ถาวร โดยการเป็นบริษัทมหาชนเพิ่มความน่าจะเป็นในการลงทุนโดยตรง 8.5 เปอร์เซ็นต์ จำนวนโรงงานในประเทศที่เพิ่มขึ้นหนึ่งโรงงานจะเพิ่มความน่าจะเป็นในการลงทุน 0.5 เปอร์เซ็นต์ จำนวนพนักงานที่เพิ่มขึ้น 1000 คนเพิ่มความน่าจะเป็นในการลงทุน 0.9 เปอร์เซ็นต์ อายุของบริษัทที่เพิ่มขึ้นหนึ่งปีจะเพิ่มความน่าจะเป็นในการลงทุน 0.04 เปอร์เซ็นต์ การเพิ่มขึ้นของสัดส่วนการถือหุ้นโดยต่างชาติ 1 เปอร์เซ็นต์จะเพิ่มความน่าจะเป็นในการลงทุนโดยตรง 1.6 เปอร์เซ็นต์ การเพิ่มขึ้นของสินทรัพย์ถาวร 1 ล้านบาทจะลดความน่าจะเป็นในการลงทุนโดยตรง 0.07 เปอร์เซ็นต์ เป็นที่น่าสนใจว่า การเพิ่มขึ้นของสินทรัพย์ถาวรมีผลเชิงลบต่อการลงทุนโดยตรง คำอธิบายความสัมพันธ์เชิงลบระหว่างสินทรัพย์ถาวรกับการลงทุนโดยตรงที่เป็นไปได้คือ บริษัทที่มีการลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศส่วนใหญ่เป็นบริษัทที่ใช้เทคโนโลยีแบบเน้นแรงงาน

สำหรับปัจจัยที่ส่งผลต่อสัดส่วนการลงทุนโดยตรงในต่างประเทศต่อการลงทุนทั้งหมด พบว่า การมียี่ห้อของตัวเองจะลดสัดส่วนการลงทุนในต่างประเทศ 20.95 เปอร์เซ็นต์ การเพิ่มขึ้นของสัดส่วนการส่งออก 1 เปอร์เซ็นต์จะเพิ่มสัดส่วนการลงทุนโดยตรง 0.28 เปอร์เซ็นต์ และการเพิ่มขึ้นของจำนวนชนิดผลิตภัณฑ์ต่อ 1 ชนิดต่อพนักงาน 1 คนจะลดการลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศ 33.13 เปอร์เซ็นต์ จากผลการประมาณ

นี้จะเห็นได้ว่า สำหรับบริษัทในกลุ่มที่มีการลงทุนโดยตรงบริษัทที่มีการวิจัยและพัฒนาสูงมีส่วนการลงทุนน้อยกว่าบริษัทที่ไม่เน้นการวิจัยและพัฒนา แสดงว่าการลงทุนโดยตรงของบริษัทส่วนใหญ่ไม่ได้เกิดจากการมีจุดแข็งด้านนวัตกรรม แต่เป็นการลงทุนเพื่อแสวงหาทรัพยากรราคาถูก

สำหรับปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกรูปแบบการลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศนั้น ตัวแปรที่ส่งผลต่อการตัดสินใจลงทุนในหน่วยผลิตคือ ระดับการศึกษาเฉลี่ยของพนักงาน หากระดับการศึกษาเฉลี่ยของพนักงานลดลง 1 ปี จะเพิ่มโอกาสการลงทุนโดยตรงในหน่วยการผลิตเพิ่มขึ้น 7.6 เปอร์เซ็นต์ และระดับการศึกษาเฉลี่ยของพนักงานส่งผลลบต่อสัดส่วนการลงทุนในต่างประเทศ ระดับการศึกษาเฉลี่ยที่เพิ่มขึ้น 1 ปีจะลดสัดส่วนการลงทุนในต่างประเทศ 7.7 เปอร์เซ็นต์ แสดงว่า บริษัทส่วนใหญ่ที่มีการลงทุนโดยตรงในหน่วยผลิตเป็นบริษัทที่มีเทคโนโลยีต่ำ และเหตุผลในการลงทุนต่างประเทศน่าจะมาจากการแสวงหาทรัพยากรราคาถูก เมื่อทำการวิเคราะห์ประเทศปลายทางของการลงทุนแยกตามรูปของการลงทุน พบว่าการลงทุนในโรงงานและหน่วยผลิตส่วนใหญ่เกิดขึ้นกลุ่มประเทศกำลังพัฒนา เช่น ประเทศจีนและประเทศเอเชียและประเทศอื่นๆ โดยไม่มีการลงทุนในกลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้วเช่นในประเทศในสหภาพยุโรปและอเมริกา ข้อมูลจึงสนับสนุนสมมติฐานที่ว่า การลงทุนในหน่วยผลิตในต่างประเทศนั้นมีแรงจูงใจเพื่อการแสวงหาแรงงานและทรัพยากรราคาถูก

ผลการศึกษาในส่วนปัจจัยที่ส่งผลต่อการลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศ จึงสะท้อนให้เห็นว่า บริษัทที่มีขนาดใหญ่และประสิทธิภาพในการทำธุรกรรมกับต่างประเทศจะมีโอกาสเลือกในการลงทุนในต่างประเทศมากกว่าบริษัทอื่นๆ นอกจากนี้ บริษัทที่ใช้ระดับเทคโนโลยีต่ำและการพัฒนาด้านนวัตกรรมน้อยจะออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศมากกว่าบริษัทที่ใช้เทคโนโลยีสูง และลักษณะการลงทุนในรูปแบบโรงงานและหน่วยการผลิตส่วนใหญ่น่าจะมาจากแรงจูงใจเพื่อแสวงหาแรงงานและทรัพยากรราคาถูก ซึ่งผลการศึกษามีนัยทางนโยบายว่า บริษัทต้องมีขนาดใหญ่และมีประสิทธิภาพสูงก่อนจึงจะสามารถออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศได้ รัฐจึงสามารถเข้าไปมีบทบาทช่วยเหลือบริษัทขนาดเล็กและประสิทธิภาพน้อยเพื่อเสริมสร้างความพร้อมนี้ให้เกิดขึ้นได้สมบูรณ์และรวดเร็วขึ้น โดยพิจารณาสนับสนุนบริษัทเล็กที่ใช้แรงงานเข้มข้น ระดับเทคโนโลยีต่ำ และการพัฒนาด้านนวัตกรรมน้อย ให้ออกไปลงทุนเปิดโรงงานผลิตเพื่อแสวงหาแรงงานและทรัพยากรราคาถูก

อย่างไรก็ดี จำเป็นต้องคำนึงว่าการอาศัยความได้เปรียบจากต้นทุนแรงงานหรือทรัพยากรราคาถูกนั้นย่อมไม่ยั่งยืน เพราะทรัพยากรและแรงงานมีอยู่อย่างจำกัด บริษัทไทยจึงควรเร่งพัฒนานวัตกรรมเพื่อ

เพิ่มผลิตภาพให้สูงขึ้น จึงจะสามารถทำให้การออกไปลงทุนโดยตรงในต่างประเทศมีความยั่งยืน ไม่ควรออกไปเพื่อแสวงหาทรัพยากรราคาถูกแต่อย่างเดียว แต่ควรออกไปแสวงหาตลาด แสวงหาประสิทธิภาพ และแสวงหาสินทรัพย์เชิงกลยุทธ์มากขึ้น เหมือนเช่นประเทศอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นจีน อินเดีย สิงคโปร์ และมาเลเซีย

นอกจากนี้ จากการพิจารณาการได้รับหรือใช้ประโยชน์จากการส่งเสริมของภาครัฐ พบว่า ยังมีอยู่อย่างจำกัด สะท้อนให้เห็นถึงความไม่มีประสิทธิภาพของโครงการต่างๆของภาครัฐ รัฐจึงควรเข้าไปศึกษาถึงสาเหตุของการมีส่วนร่วมที่อยู่ในวงแคบนี้ นอกจากนี้ ข้อมูลในระดับบริษัทในเรื่องการออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศของประเทศไทยยังมีอยู่จำกัดมาก เป็นอุปสรรคที่สำคัญของการทำวิจัยที่จะสรุปหรือชี้แนะแนวทางการพัฒนา หน่วยงานต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นธนาคารแห่งประเทศไทย ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ตลอดจนสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ควรประสานงานกันเพื่อเก็บรวบรวมและเผยแพร่ข้อมูลเหล่านี้ เพื่อนำมาวิเคราะห์หาคำตอบและตอบโจทย์ที่เป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติต่อไป